

ENACT - Ενισχύοντας την ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να υποστηρίζουν θύματα εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ

ΠΕ4 Εκπαιδευτικές Ενότητες

Háttér Society

ENACT

Enhancing the capacity of civil
society organisations to support
victims of anti-LGBTQI hate crimes

Εταίροι

ΕΛΛΑΔΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
		
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ
		

Τίτλος: ENACT - Ενισχύοντας την ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να υποστηρίζουν θύματα εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ. Εκπαιδευτικές Ενότητες.

Συντάκτες: Háttér Society, Universitat de Girona

Συντονιστής έργου: Rete Lenford Avvocatura per i diritti LGBTI

Γραφιστική σχεδίαση: Zsolt S. Szabó, Vivian Fernández

Ημερομηνία: Δεκέμβριος 2025

Το έργο "ENACT - Enhancing the capacity of civil society organisations to support victims of anti-LGBTIQ hate crimes" (κωδικός αναφοράς 101141894) συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της πρόσκλησης του προγράμματος «Πολίτες, Ισότητα, Δικαιώματα και Αξίες» (CERV-2023-CHAR-LITI). Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές.

Η παρούσα έκδοση διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές (CC BY-NC-SA 4.0).

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή - Γιατί είναι απαραίτητες οι εκπαιδεύσεις ευαισθητοποίησης για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα;.....	6
Νομικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση	6
Νομικό πλαίσιο στα κράτη μέλη της ΕΕ	7
Κοινωνικές δομές που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.....	9
Τι μπορούμε να κάνουμε για να υποστηρίξουμε την ένταξη των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και να δημιουργήσουμε περιβάλλοντα που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες τους;.....	13
Πώς να προετοιμαστείτε για μια εκπαιδευτική συνεδρία	15
Στόχος των εκπαιδευτικών ενότητων	16
Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα	17
Παραδείγματα προγραμμάτων εκπαίδευσης διάρκειας 4 και 8 ωρών	19
Πρόγραμμα 8 ωρών για επαγγελματίες των σωμάτων ασφαλείας.....	19
Πρόγραμμα 8 ωρών για επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης	20
Πρόγραμμα 4 ωρών για μια ομάδα επαγγελματιών διαφόρων ειδικοτήτων.....	21
Πρόγραμμα 4 ωρών για υπαλλήλους υποστήριξης θυμάτων.....	22
Ασκήσεις	23
1. Εισαγωγικές ασκήσεις.....	23
1.1 Μαντέψτε τον αριθμό	23
1.2 Πού στέκεστε;.....	26
1.3 Βρείτε τη χώρα σας.....	29
2. Ασκήσεις σχετικά με το νομικό πλαίσιο	34
2.1 Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς;.....	34
2.2 Ποιος είναι ποιος;.....	35
2.3 Γνωρίστε τους νόμους σας	37
2.4 Αξιολογήστε την υπόθεσή σας	39
3. Ασκήσεις σχετικά με τη ΛΟΑΤΚΙ ορολογία, την ευαισθησία και τη διαχείριση υποθέσεων	40
3.1 Πείτε το σωστά	40
3.2 Αποκωδικοποιήστε το απόσπασμα	42
3.3 Γιατί αυτά τα άτομα;.....	44
3.4 Ασφαλείς χώροι.....	46
3.5 Η γλώσσα του σεβασμού	49
4. Ασκήσεις για συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες	52
4.1 Περισσότεροι από ένας τομέας.....	52
4.2 Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πράξη.....	53
4.3 Παράλληλες οπτικές	55
4.4 Ώρα για αξιολόγηση.....	57
4.5 Μέτρα που είναι σημαντικά.....	59
4.6 Βήματα που πρέπει να γίνουν.....	62

4.7 Ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν	64
4.8 Χάρτης έρευνας	67
4.9 Σχέδιο έρευνας.....	69
4.10 Αποκαταστατική δικαιοσύνη.....	70
4.11 Προσέξτε την ισορροπία σας	72
Παράρτημα: Βοηθητικό υλικό.....	74
Άσκηση 1.3 Βρείτε τη χώρα σας	75
Άσκηση 2.1 Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς;	76
Άσκηση 2.4 Αξιολογήστε την υπόθεσή σας.....	77
Άσκηση 3.1 Πείτε το σωστό.....	79
Άσκηση 3.3 Γιατί αυτά τα άτομα;	84
Άσκηση 4.2 Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πράξη	91
Άσκηση 4.4 Ώρα για αξιολόγηση.....	97
Άσκηση 4.10 Αποκαταστατική δικαιοσύνη	103
Άσκηση 4.11 Προσέξτε την ισορροπία σας	107

Εισαγωγή - Γιατί είναι απαραίτητες οι εκπαιδεύσεις ευαισθητοποίησης για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα;¹

Νομικό πλαίσιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Παρότι μπορεί να έχουμε την τάση να πιστεύουμε ότι η κατάσταση των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων βελτιώνεται παγκοσμίως χρόνο με τον χρόνο, η πραγματικότητα είναι ότι το επίπεδο ασφάλειας και ηρεμίας στο οποίο ζουν τα μέλη της εν λόγω κοινότητας ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών και των περιφερειών. Στον παρόντα οδηγό εκπαίδευσης, εστιάζουμε στην κατάσταση που επικρατεί στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Στις μέρες μας, το διεθνές σύστημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπερασπίζεται με σαφήνεια τα δικαιώματα των σεξουαλικών και έμφυλων μειονοτήτων. Παράλληλα, η εθνική νομοθεσία συνήθως υπογραμμίζει ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα ισχύουν για όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από οποιοδήποτε προστατευόμενο χαρακτηριστικό ή ομάδα στην οποία ανήκουν. Άρα, όταν μιλάμε για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ, δεν αναφερόμαστε σε πρόσθετα δικαιώματα που χορηγούνται στα queer άτομα, αλλά σε νομικά και νομοθετικά πλαίσια που επιτρέπουν – ή θα έπρεπε να επιτρέπουν – στις σεξουαλικές και τις έμφυλες μειονότητες να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους.

Σε επίπεδο ΕΕ, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεσπίζει μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων: το Άρθρο 21 απαγορεύει ρητά τις διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ενώ η υφιστάμενη νομολογία παρέχει επίσης προστασία στα τρανς άτομα μέσω της κατηγορίας του φύλου. Το Άρθρο 19 επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να λαμβάνει μέτρα κατά αυτού του είδους των διακρίσεων.

Από το 2000, έχει εκδοθεί μια ειδική οδηγία που απαγορεύει τις διακρίσεις στον χώρο εργασίας λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού καλύπτοντας τομείς όπως η πρόσληψη, η παρενόχληση και η προαγωγή². Ωστόσο, ένα από τα μειονεκτήματα της δευτερογενούς νομοθεσίας της ΕΕ είναι ότι δεν παρέχει προστασία από διακρίσεις εκτός του χώρου εργασίας (π.χ. στην υγειονομική περίθαλψη, την

¹ Τμήματα αυτής της εισαγωγής προσαρμόστηκαν από το εγχειρίδιο *Q-Learning: Training Materials on LGBTIQ+ Issues (Q-Learning: Εκπαιδευτικό Υλικό για ΛΟΑΤΚΙΑ+ Ζητήματα)*, που εκδόθηκε από τις οργανώσεις Rosalila PantherInnen και Háttér Society το 2024.

² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/legal-aspects-lgbtq-equality_en

εκπαίδευση ή τις υπηρεσίες). Κατά συνέπεια, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα ενδεχομένως να εξακολουθούν να είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε αυτά τα πλαίσια ανάλογα με τις διαφορετικές εθνικές νομοθεσίες.

Στην ΕΕ, υπάρχει συν τοις άλλοις ένα νομικό πλαίσιο για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών μέσω της αντιμετώπισης της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους, αν και το πεδίο εφαρμογής του παραμένει περιορισμένο. Το δίκαιο της ΕΕ ποινικοποιεί επί του παρόντος τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους μόνο όταν συνδέονται με ένα πολύ περιορισμένο σύνολο χαρακτηριστικών, δηλαδή «φυλή, χρώμα, θρησκεία, καταγωγή ή εθνική ή εθνοτική προέλευση». Αυτό σημαίνει ότι η ομοφοβική ή τρανσφοβική ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους, καθώς και τα εγκλήματα μεροληψίας που στοχοποιούν άλλα χαρακτηριστικά όπως το φύλο, η ηλικία ή η αναπηρία, δεν καλύπτονται ακόμη από το ποινικό δίκαιο της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την επέκταση του καταλόγου των εγκλημάτων της ΕΕ ώστε να συμπεριλάβει τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους. Η πρωτοβουλία αυτή, βάσει του Άρθρου 83 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ, θα εξουσιοδοτήσει την Ένωση να αναπτύξει ένα κοινό νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτό θα διευρύνει το πεδίο εφαρμογής των απαγορευμένων εγκλημάτων μίσους ώστε να καλύπτει επιπλέον προστατευόμενα χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ηλικία και η αναπηρία. Με την εναρμόνιση των ορισμών και των ποινών σε ολόκληρη την ΕΕ, η Επιτροπή επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις επί του παρόντος κατακερματισμένες εθνικές προσεγγίσεις και να εξασφαλίσει συνεπή προστασία των θυμάτων, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους στην Ευρώπη. Από το 2025, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει παροτρύνει τις κυβερνήσεις της ΕΕ να προχωρήσουν σε αυτό το σχέδιο σημειώνοντας με ανησυχία ότι «το μίσος αυξάνεται», ενώ η έγκριση του Συμβουλίου εκκρεμεί εδώ και δύο χρόνια.

Η βία και η παρενόχληση που υποκινείται από το μίσος κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων παραμένουν σοβαρά προβλήματα σε ολόκληρη την ΕΕ, γεγονός που υπογραμμίζει το χάσμα μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ και της πραγματικότητας που βιώνουν πολλά ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Πρόσφατα στοιχεία αποκαλύπτουν ότι τα περιστατικά αυτά όχι μόνο συνεχίζονται, αλλά και ότι έχουν αυξηθεί σε ορισμένες περιοχές. Σε μία από τις μεγαλύτερες έρευνες για την ευημερία των ΛΟΑΤΚΙ, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) διαπίστωσε το 2023 ότι το 14% των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα είχαν υποστεί σωματική ή σεξουαλική επίθεση κατά τα πέντε έτη που προηγήθηκαν της έρευνας – από 11% το 2019 – και πάνω από τα μισά (55%) είχαν υποστεί παρενόχληση λόγω μίσους κατά το έτος που προηγήθηκε της έρευνας. Η αύξηση του σχολικού εκφοβισμού είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, καθώς περίπου τα δύο τρίτα των ΛΟΑΤΚΙ νέων ανέφεραν ότι έχουν υποστεί εκφοβισμό στο σχολείο λόγω της ταυτότητάς τους. Πρόκειται για μια απότομη αύξηση σε σχέση με το 2019, διότι τότε το εν λόγω ποσοστό ήταν σχεδόν το μισό. Πολλοί άνθρωποι αισθάνονται αναγκασμένοι να κρύβουν τις βασικές τους εκφράσεις αγάπης ή ταυτότητας σε δημόσιους χώρους από φόβο μήπως δεχθούν επίθεση. Για παράδειγμα, πολλά ΛΟΑΤΚΙ άτομα εξακολουθούν να αποφεύγουν να κρατούν το χέρι του/της ομόφυλου/-λης συντρόφου τους σε δημόσιους χώρους, προκειμένου να αποτρέψουν το ενδεχόμενο παρενόχλησης ή βίας. Αυτά τα στοιχεία αποτελούν ένα σαφές προειδοποιητικό σήμα που δείχνει ότι τα εγκλήματα μίσους αποτελούν καθημερινή πραγματικότητα για πολλά ΛΟΑΤΚΙ άτομα παρά τις πολιτικές της ΕΕ για ισότητα.

Νομικό πλαίσιο στα κράτη μέλη της ΕΕ

Στις έξι χώρες-εταίρους του έργου ENACT – Ελλάδα, Ισπανία, Σλοβενία, Ιταλία, Λιθουανία και Ουγγαρία – ο βαθμός στον οποίο τα εθνικά νομικά συστήματα είναι κατάλληλα για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ ποικίλλει σημαντικά. Ορισμένα είναι σαφώς καλύτερα προετοιμασμένα, τόσο από νομική όσο και από θεσμική άποψη, ενώ άλλα είναι λιγότερο κατάλληλα είτε λόγω κατακερματισμένων νομικών προστατευτικών μέτρων είτε λόγω ενός ενεργά εχθρικού πολιτικού κλίματος. Η σύγκρισή τους αποκαλύπτει όχι μόνο διαφορετικές νομοθετικές προσεγγίσεις,

αλλά και σημαντικές διαφορές στον τρόπο εφαρμογής των νόμων, στην αντίδραση των θεσμικών οργάνων και στην πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων στη δικαιοσύνη.

Από τις χώρες που εξετάστηκαν, η Ελλάδα και η Ισπανία παρουσιάζουν γενικά καλύτερες επιδόσεις. Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στον νομικό τομέα, όπως η αναγνώριση του φύλου χωρίς ιατρική παρέμβαση, η απαγόρευση των θεραπειών μεταστροφής και η νομιμοποίηση του γάμου και της υιοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια. Η Ισπανία έχει επίσης υιοθετήσει ισχυρές νομικές διατάξεις, με εθνικούς νόμους που ορίζουν με σαφήνεια τα εγκλήματα μίσους λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, καθώς και ένα άρτια ανεπτυγμένο πλαίσιο κατά των διακρίσεων. Ωστόσο, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα στην Ελλάδα και την Ισπανία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν βία, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για πιο αποτελεσματικές πολιτικές.

Η Σλοβενία βρίσκεται κάπου ανάμεσα στα καλύτερα και τα λιγότερο προετοιμασμένα κράτη του εταιρικού σχήματος. Τα τελευταία χρόνια έχει εισαγάγει σημαντικές νομικές αλλαγές, με πιο αξιοσημείωτη τη νομιμοποίηση του γάμου και της υιοθεσίας μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου το 2022. Ωστόσο, η νομοθεσία της για τα εγκλήματα μίσους δεν ορίζει ρητά την προκατάληψη κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, ενώ η νομική αναγνώριση του φύλου εξακολουθεί να διέπεται από ασαφείς κανονισμούς και όχι από ισχυρές νομοθετικές δυνατότητες προστασίας.

Η Ιταλία και η Λιθουανία εμφανίζουν σημαντικές ελλείψεις. Στην Ιταλία, η προστασία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων υπάρχει μόνο σε συγκεκριμένα πλαίσια, όπως η απασχόληση. Δεν υπάρχει ειδική νομική κατηγορία για τα εγκλήματα μίσους λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου και τέτοιες πράξεις δίδονται βάσει του γενικού ποινικού δικαίου χωρίς να αναγνωρίζεται η προκατάληψη ως κίνητρο. Τα νομικά κενά επιδεινώνονται από την έλλειψη εκπαίδευσης των αρχών επιβολής του νόμου και την ευρεία υποαναφορικότητα των περιστατικών από τα επιζώντα άτομα, πολλά από τα οποία δεν εμπιστεύονται το σύστημα ή δεν είναι σε θέση να το αξιοποιήσουν λόγω παραγόντων όπως το μεταναστευτικό καθεστώς ή η έλλειψη οικονομικής σταθερότητας. Η Λιθουανία αντιμετωπίζει παρόμοιες προκλήσεις. Αν και τα εγκλήματα μίσους θεωρητικά ποινικοποιούνται, η εφαρμογή της νομοθεσίας παραμένει ανεπαρκής. Και στις δύο χώρες, το πρόβλημα δεν είναι η πλήρης απουσία νομικών εργαλείων, αλλά οι κατακερματισμένες διατάξεις και τα συστημικά εμπόδια που καθιστούν την προστασία αναποτελεσματική στην πράξη.

Η περίπτωση της Ουγγαρίας παρουσιάζει μια σύνθετη εικόνα. Η χώρα διαθέτει ολοκληρωμένη νομοθεσία για τα εγκλήματα μίσους και τις διακρίσεις, η οποία ήταν προοδευτική κατά τη στιγμή της θέσπισής της και ακολουθήθηκε από άλλα σημαντικά μέτρα, όπως οδηγίες προς την αστυνομία για τον χειρισμό των εγκλημάτων μίσους. Η σημερινή κυβέρνηση όμως έχει υπονομεύσει ενεργά τα μέτρα προστασίας για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Η νομική αναγνώριση του φύλου απαγορεύτηκε το 2020 και η ταυτότητα φύλου αφαιρέθηκε από τους ρητά αναφερόμενους λόγους της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων, με αποτέλεσμα να στερεί ουσιαστικά από τα τρανς άτομα τη νομική αναγνώριση τον Απρίλιο του 2025. Η κυβερνητική ρητορική κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων έχει τροφοδοτήσει την εχθρότητα του κοινού δημιουργώντας ένα κλίμα στο οποίο τα επιζώντα άτομα συχνά θεωρούν τους νομικούς θεσμούς ανταγωνιστικούς και όχι προστατευτικούς. Η Ουγγαρία δεν είναι απλώς μια περίπτωση χώρας που είναι λιγότερο προετοιμασμένη, αλλά μια χώρα στην οποία τα προηγούμενα επιτεύγματα έχουν σκόπιμα ανατραπεί.

Παρά τις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν στις συμμετέχουσες χώρες, εντοπίστηκαν κοινές προκλήσεις όσον αφορά την υποστήριξη των θυμάτων εγκλημάτων μίσους που στρέφονται κατά ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι η υποαναφορικότητα. Ορισμένα άτομα που έχουν επιζηήσει από περιστατικά βίας κατά ΛΟΑΤΚΙ φοβούνται ότι θα επικριθούν ή θα υποστούν περαιτέρω διακρίσεις.

Άλλα άτομα δεν πιστεύουν ότι η αστυνομία ή τα δικαστήρια θα τα αντιμετωπίσουν με τη δέουσα σοβαρότητα ή θα τα προστατεύσουν. Στη Λιθουανία, τη Σλοβενία και την Ουγγαρία, αυτή η έλλειψη εμπιστοσύνης είναι ιδιαίτερα έντονη. Ακόμη και σε χώρες με πιο ανεπτυγμένα νομικά συστήματα, όπως η Ισπανία ή η Ελλάδα, τα θύματα συχνά θεωρούν τη νομική διαδικασία πολύ περίπλοκη, βραδυκίνητη ή συγκεχυμένη για να εμπλακούν σε αυτήν.

Ένα άλλο κοινό πρόβλημα είναι η επαναθυματοποίηση. Όταν τα θύματα προσπαθούν να καταγγείλουν ή να ζητήσουν βοήθεια, μερικές φορές καταλήγουν να αισθάνονται χειρότερα. Ορισμένα αντιμετωπίζονται με καχυποψία ή ασεβή συμπεριφορά, ειδικά αν είναι τρανς, μη δυαδικά (non-binary) ή μέλη άλλης περιθωριοποιημένης ομάδας. Τα θύματα μοιράστηκαν ιστορίες στις οποίες τα προσφώνησαν σε λάθος γένος (misgendering) ή δεν τα πίστεψαν, με αποτέλεσμα αυτού του είδους η μεταχείριση να τα αποθαρρύνει συχνά από το να συνεχίσουν τη διαδικασία. Πολλοί/-ές επαγγελματίες παραδέχονται ότι δεν έχουν λάβει επαρκή εκπαίδευση για να υποστηρίξουν κατάλληλα τα ΛΟΑΤΚΙ θύματα ή ακόμη και να αναγνωρίσουν τα εγκλήματα μίσους.

Οι δημόσιες υπηρεσίες υποστήριξης συχνά δεν είναι κατάλληλα προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Στη Λιθουανία, καμία από τις επίσημες υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων δεν προσφέρει ειδική υποστήριξη σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Σε άλλες χώρες, οι υπηρεσίες αυτές βρίσκονται κυρίως σε μεγάλες πόλεις, με αποτέλεσμα τα άτομα που ζουν σε αγροτικές περιοχές να μην έχουν πρόσβαση σε πραγματική βοήθεια. Επιπλέον, υπάρχει ελάχιστος συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών: η αστυνομία, τα δικαστήρια, οι υπηρεσίες υγείας και οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν συνεργάζονται πάντα, γεγονός που δημιουργεί σύγχυση και κενά στην περίθαλψη των επιζώντων ατόμων.

Ένα άλλο σοβαρό κενό είναι η έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων. Πολλές χώρες δεν διαθέτουν ολοκληρωμένα συστήματα για τη συνεπή καταγραφή των εγκλημάτων μίσους, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου. Χωρίς αναλυτικά δεδομένα, το ζήτημα παραμένει αόρατο και οι κυβερνήσεις δεν αισθάνονται πίεση να δράσουν. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Ουγγαρία και η Λιθουανία, η ρητορική των πολιτικών κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων επιδεινώνει περαιτέρω την κατάσταση, καθώς αποθαρρύνει την αναφορά περιστατικών και κανονικοποιεί τις διακρίσεις.

Παρά ταύτα, οι εθνικές εκθέσεις του έργου ENACT επισημαίνουν και ορισμένα θετικά σημεία. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επιτελούν σπουδαίο έργο και συχνά παρεμβαίνουν όπου το κράτος υστερεί. Μεγάλος αριθμός επαγγελματιών επιθυμεί να μάθει και να βελτιώσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να υποστηρίξει τα θύματα. Όπως αναφέρουν τα επιζώντα άτομα, όταν τους συμπεριφέρονται με σεβασμό και κατανόηση, η διαφορά είναι τεράστια.

Κοινωνικές δομές που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων

Σε αντίθεση με την κοινή πεποίθηση, το να ανήκει ένα άτομο στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα δεν είναι απλώς μια ιδιωτική υπόθεση, αλλά ένα χαρακτηριστικό που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές προκλήσεις στην καθημερινή ζωή, όταν δεν συνοδεύεται από νομικές εγγυήσεις και ευαισθητοποίηση του κοινού. Για να γίνει κατανοητό αυτό το ζήτημα, παρουσιάζουμε παρακάτω μια σειρά θεωρητικών πλαισίων και μοντέλων, τα οποία επεξηγούν τις δομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα.

Ετεροκανονικότητα και Cis-κανονικότητα: Η ετεροκανονικότητα και η cis-κανονικότητα είναι κοινωνικές κατασκευές που βασίζονται στην πεποίθηση ότι η ετεροφυλοφιλία και η cisgender ταυτότητα είναι ο προεπιλεγμένος, «φυσιολογικός» τρόπος ζωής σε μια κοινωνία. Αυτές οι έννοιες είναι βαθιά ριζωμένες σε πολλές κουλτούρες και διαμορφώνουν τις κοινωνικές προσδοκίες, τις νόρμες και τους θεσμούς. Η

ετεροκανονικότητα είναι η πεποίθηση ότι η ετεροφυλοφιλία είναι η μόνη φυσική και αποδεκτή σεξουαλική προτίμηση. Στηρίζεται στην ιδέα ότι οι σχέσεις και η έλξη πρέπει να υπάρχουν αποκλειστικά μεταξύ ατόμων διαφορετικού φύλου — συγκεκριμένα, ενός άνδρα και μιας γυναίκας. Αυτό συχνά οδηγεί στην υπόθεση ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ετεροφυλόφιλοι, εκτός αν αποδειχθεί το αντίθετο, γεγονός που ενισχύει την ιδέα ότι οποιαδήποτε απόκλιση από την ετεροφυλοφιλία είναι «ανώμαλη».

Η ετεροκανονικότητα ευθύνεται για την περιθωριοποίηση και τον στιγματισμό των μη ετεροφυλόφιλων ατόμων και σχέσεων, με αποτέλεσμα τη διαιώνιση προκαταλήψεων και διακρίσεων.

Η cis-κανονικότητα αναφέρεται στην πεποίθηση ότι οι cisgender ταυτότητες —όταν η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου ταιριάζει με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση— είναι τυπικές και επιθυμητές. Υποθέτει ότι η ταυτότητα φύλου όλων των ατόμων ταιριάζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση αγνοώντας την ύπαρξη και την εγκυρότητα των τρανς και μη-δυναδικών ταυτοτήτων. Η cis-κανονικότητα εκφράζεται συχνά μέσω της προσδοκίας ότι τα άτομα συμμορφώνονται με τις έμφυλες νόρμες που σχετίζονται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση ενισχύοντας έτσι τους δυαδικούς ρόλους των φύλων και αποκλείοντας όσα άτομα δεν ταιριάζουν σε αυτό το πλαίσιο.

Τόσο η ετεροκανονικότητα όσο και η cis-κανονικότητα συμβάλλουν στην περιθωριοποίηση και την ακύρωση των ατόμων που δεν συμμορφώνονται με αυτές τις κοινωνικές προσδοκίες. Δημιουργούν μια κουλτούρα στην οποία τα μη-ετεροφυλόφιλα και μη-cisgender άτομα θεωρούνται ανώμαλα ή λιγότερο νόμιμα, γεγονός που οδηγεί σε διακρίσεις, προκαταλήψεις και άρνηση βασικών δικαιωμάτων και ευκαιριών. Αυτές οι δομές διαιωνίζουν την ανισότητα και περιορίζουν την ελευθερία έκφρασης και αυτοδιάθεσης των ατόμων των οποίων η ταυτότητα δεν εμπίπτει στα ετεροκανονικά και cis-κανονικά πλαίσια.

Η αναγνώριση και η αμφισβήτηση της ετεροκανονικότητας και της cis-κανονικότητας είναι καθοριστικής σημασίας για την προώθηση της ένταξης, της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Αυτό περιλαμβάνει την αμφισβήτηση και την κατάρριψη των υποθέσεων, των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων στις οποίες βασίζονται αυτές οι νόρμες. Με την προώθηση μιας πιο δεκτικής και ποικιλόμορφης κοινωνίας, μπορούμε να δημιουργήσουμε χώρο για τις σεξουαλικές και τις έμφυλες μειονότητες προκειμένου να ευδοκιμήσουν, να αναγνωριστούν και να γίνουν πλήρως σεβαστές.

Μικροεπιθετικότητα: Ο όρος αναφέρεται σε λεκτικές, συμπεριφορικές ή περιβαλλοντικές εκφράσεις – εκούσιες ή ακούσιες – που απευθύνονται σε περιθωριοποιημένες μειονοτικές ομάδες και εκφράζουν εχθρότητα, αρνητικότητα ή δυσaráεσκεια προς τα άτομα αυτά³.

Συνήθως διακρίνονται τρεις (3) κύριοι τύποι μικροεπιθετικών συμπεριφορών⁴:

Η πρώτη ομάδα είναι οι μικροεπιθέσεις: πρόκειται για συνειδητές, εμφανείς εκφράσεις που έχουν ως στόχο να πληγώσουν ή να επιτεθούν σε περιθωριοποιημένες ομάδες. Για παράδειγμα, σε ένα σχολικό περιβάλλον, οι μαθητές/-τριες μπορεί να προσβάλλουν τους/τις ΛΟΑΤΚΙ συμμαθητές/-τριές τους χρησιμοποιώντας υβριστικές εκφράσεις ή να κάνουν προσβλητικά αστεία σε βάρος τους κατά τη διάρκεια του διαλείμματος.

Η δεύτερη ομάδα είναι οι μικροπροσβολές: πρόκειται για συχνά ασυνείδητες εκφράσεις αρνητικών στερεοτύπων ή αδιαφορίας προς άτομα που ανήκουν σε μειονότητες. Σε αυτές περιλαμβάνονται έμμεσες προσβολές που τονίζουν ένα χαρακτηριστικό του ατόμου που έρχεται σε αντίθεση με ένα

³ Sue, D. W., Capodilupo, C., Torino, G., Buccerri, J., Holder, A., & Esquilin, M. (2007). Racial microaggressions in everyday life. *The American Psychologist*, 62(4), 271–286.

⁴ Sue, D. W. (2010). *Microaggressions in everyday life: Race, gender, and sexual orientation*. John Wiley & Sons.

στερεότυπο που έχει ο/η ομιλητής/-τρια για την ομάδα. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι τα εξής: «Δεν πιστεύω ότι ήσουν λεσβία – ντύνεσαι τόσο ωραία!» ή «Για κορίτσι, φέρθηκες πολύ γενναία!».

Η τρίτη ομάδα είναι οι μικροακυρώσεις: αυτές συμβαίνουν όταν κάποιος αρνείται, υποβαθμίζει ή αγνοεί τις εμπειρίες και τις δυσκολίες των περιθωριοποιημένων ατόμων. Για παράδειγμα, δηλώσεις που ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των ανθρώπων και αποθαρρύνουν οποιαδήποτε εστίαση στην παρουσία μειονοτήτων (π.χ. «Δεν προσέχω καν ποιος είναι Ρομά και ποιος όχι – το σημαντικό είναι ότι όλοι δουλεύουν καλά»), σχόλια που αρνούνται τις συγκεκριμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μειονοτικές ομάδες (π.χ. «Αν κάποιος έχει ταλέντο και δουλεύει σκληρά, θα πετύχει. Είναι δικαιολογία να λέμε ότι το να είσαι μειονότητα σε εμποδίζει») και παρατηρήσεις που στοχεύουν να καλύψουν τις προκαταλήψεις του/της ομιλητή/-τριας (π.χ. «Δεν είμαι ομοφοβικός/-κή, έχω γκέι φίλους, αλλά το Pride είναι λίγο υπερβολικό»).

Διαθεματικότητα: Είναι ένα πλαίσιο που αναγνωρίζει και εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο διασταυρώνονται και αλληλεπιδρούν οι διάφορες μορφές κοινωνικής ανισότητας και καταπίεσης. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1989 από τη νομικό Kimberlé Crenshaw, η οποία τόνισε τον τρόπο με τον οποίο τα συστήματα εξουσίας και διακρίσεων – με βάση τη φυλή, το φύλο, την κοινωνική τάξη, τη σεξουαλικότητα, την αναπηρία και άλλες ταυτότητες ή κοινωνικές θέσεις – αλληλεπικαλύπτονται και αλληλοσυνδέονται.

Παραδοσιακά, τα κινήματα κοινωνικής δικαιοσύνης έχουν αντιμετωπίσει τις μορφές καταπίεσης μεμονωμένα. Η διαθεματικότητα υποστηρίζει ότι τα άτομα έχουν πολλαπλές ταυτότητες και βιώνουν ταυτόχρονα αλληλεπικαλυπτόμενες μορφές προνομίων και μειονεκτημάτων. Αναγνωρίζει ότι η εμπειρία καταπίεσης ενός ατόμου δεν καθορίζεται από μία μόνο ταυτότητα ή κοινωνική θέση, αλλά από την πολύπλοκη αλληλεπίδραση πολλαπλών κοινωνικών κατηγοριών. Για παράδειγμα, μια μαύρη γυναίκα μπορεί να αντιμετωπίσει διακρίσεις λόγω της φυλής και του φύλου της. Μπορεί να αντιμετωπίσει σεξισμό εντός της φυλετικής της κοινότητας και ρατσισμό σε φεμινιστικούς χώρους. Η διαθεματικότητα τονίζει ότι η εμπειρία της δεν μπορεί να γίνει πλήρως κατανοητή εξετάζοντας μόνο τον ρατσισμό ή τον σεξισμό. Αντίθετα, πρέπει να εξετάσουμε πώς αυτές οι ταυτότητες αλληλεπιδρούν και επιδεινώνουν την περιθωριοποίησή της.

Η διαθεματική προσέγγιση υπογραμμίζει τη σημασία της αναγνώρισης και της αντιμετώπισης των μοναδικών εμπειριών και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με πολλαπλές περιθωριοποιημένες ταυτότητες. Αναγνωρίζει ότι τα κοινωνικά συστήματα και οι δομές εξουσίας είναι αλληλένδετα και οι διακρίσεις δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν επαρκώς εστιάζοντας σε μία μόνο πτυχή της ταυτότητας του θιγόμενου προσώπου. Λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο με τον οποίο αλληλεπιδρούν οι πολλαπλές μορφές καταπίεσης, η διαθεματικότητα επιδιώκει να προωθήσει μια πιο ολοκληρωμένη και συμπεριληπτική κατανόηση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Συνοψίζοντας, η διαθεματικότητα είναι ένα πλαίσιο που αναγνωρίζει τη διασυνδεδεμένη φύση των διαφορετικών μορφών καταπίεσης και τονίζει τη σημασία της αναγνώρισης των μοναδικών εμπειριών των ατόμων με διασταυρούμενες ταυτότητες. Χρησιμοποιεί ως εργαλείο για την κατανόηση και την αμφισβήτηση της ανισότητας, καθώς και για την προώθηση μιας πιο συμπεριληπτικής και λεπτομερούς προσέγγισης της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Μειονοτικό στρες: Τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας ενδέχεται να αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα μειονεκτήματα σε όλους τους σημαντικούς τομείς της καθημερινής ζωής. Οι τομείς αυτοί περιλαμβάνουν τη δημόσια έκφραση της ταυτότητας και την αποκάλυψη της σεξουαλικής ταυτότητας (coming out), την ψυχική ευημερία και την ικανοποίηση από τη ζωή, τις διακρίσεις που βιώνουν στον χώρο εργασίας, στους δημόσιους χώρους, στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη και στις κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και την έκθεση σε ρητορική και εγκλήματα μίσους. Μεταξύ αυτών,

σύμφωνα με στοιχεία της Έρευνας ΛΟΑΤΚΙ 2023 του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), τα τρανς ερωτηθέντα άτομα ήταν τα πιο ευάλωτα στις διακρίσεις, καθώς τις αντιμετώπιζαν δύο έως τρεις φορές πιο συχνά στον χώρο εργασίας σε σύγκριση με άλλες υποομάδες. Από την άλλη πλευρά, οι αμφιφυλόφιλοι/-λες (bisexual) άνδρες και γυναίκες ήταν πιο πιθανό να κρύβουν την ταυτότητά τους. Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι εν λόγω δυσκολίες δεν υπάρχουν ανεξάρτητα από το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ζουν οι σεξουαλικές και οι έμφυλες μειονότητες.

Το μοντέλο του μειονοτικού στρες προσφέρει μια ολοκληρωμένη εξήγηση για το πώς οι περιβαλλοντικές και ατομικές μεταβλητές συμβάλλουν στις προκλήσεις για την ψυχική υγεία των μειονοτήτων.

Σύμφωνα με το μοντέλο του Meyer⁵, το μειονοτικό στρες νοείται ως τα αυξημένα επίπεδα στρες που βιώνουν οι περιθωριοποιημένες μειονότητες, τα οποία προκαλούνται τόσο από εξωτερικούς όσο και από εσωτερικούς παράγοντες. Σε αυτό το μοντέλο, οι εξωτερικοί στρεσογόνοι παράγοντες περιλαμβάνουν την απόρριψη, τις ομοφοβικές και τρανσφοβικές συμπεριφορές και στάσεις, τις διακρίσεις, τα εγκλήματα μίσους, τη δομική καταπίεση των σεξουαλικών και των έμφυλων μειονοτήτων, καθώς και την ακύρωση των εμπειριών και των αγώνων τους. Οι εσωτερικοί στρεσογόνοι παράγοντες περιλαμβάνουν την απόκρυψη της ταυτότητας, το άγχος της απόκρυψης (όπως ο συνεχής φόβος του "outing", δηλ. «να μην αποκαλυφθεί ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η ταυτότητα φύλου του ατόμου χωρίς τη συγκατάθεσή του»), και η προσπάθεια που απαιτείται για να μην γίνει κάποιος λάθος), το εσωτερικευμένο στίγμα και η χρόνια ντροπή.

Αν και έχουμε ήδη συζητήσει τους εξωτερικούς στρεσογόνους παράγοντες στην εισαγωγή και στο νομικό πλαίσιο, δεν έχουμε ακόμη περιγράψει τις δυσκολίες που συνδέονται με το να ζει ένας άνθρωπος σύμφωνα με την ταυτότητά του.

Τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας συχνά εκτίθενται σε πολύαριθμα αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις για τον εαυτό τους, ακόμη και πριν αναγνωρίσουν τη δική τους ταυτότητα. Η ενσωμάτωση της ιδιότητας μέλους της ομάδας ΛΟΑΤΚΙ στην ταυτότητά τους μπορεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολη για αυτά, καθώς πρέπει να ταυτιστούν με μια ομάδα που συνήθως συνδέεται με αρνητικούς συνειρμούς.

Μετέπειτα, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε εσωτερικευμένη ομοφοβία, αμφιφοβία και τρανσφοβία, καθώς και σε χρόνια ντροπή. Αυτά τα αρνητικά συναισθήματα και σκέψεις που σχετίζονται με την ταυτότητα του ατόμου μπορούν να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα και να οδηγήσουν σε χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Σύμφωνα με ακαδημαϊκές έρευνες, η εσωτερικευμένη ομοφοβία, αμφιφοβία και τρανσφοβία συσχετίζονται στενά με αυτοκτονικές σκέψεις και συμπεριφορές, χρήση ουσιών, επικίνδυνες συμπεριφορές, έλλειψη ή δυσκολία στις κοινωνικές σχέσεις και προβλήματα οικειότητας στις ερωτικές σχέσεις⁶. Η ψυχική και σωματική ευημερία ενός ατόμου επηρεάζεται επίσης σημαντικά από το αναμενόμενο στίγμα και την ετοιμότητα για απόρριψη – όταν, με βάση προηγούμενες εμπειρίες διακρίσεων, ένα άτομο αναμένει μια αρνητική, στιγματιστική αντίδραση από νέα γνωστά του άτομα και παρακολουθεί συνεχώς το περιβάλλον του για να εκτιμήσει αν είναι ασφαλές ή απορριπτικό.

Χωρίς αποτελεσματικούς μηχανισμούς αντιμετώπισης του μειονοτικού στρες, αυτή η κατάσταση μπορεί να γίνει μια σχεδόν συνεχής εμπειρία για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Ωστόσο, το μοντέλο του μειονοτικού στρες εξετάζει και παράγοντες ανθεκτικότητας που ενισχύουν την ψυχική ευημερία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Αυτοί περιλαμβάνουν την κοινωνική υποστήριξη από γονείς, συγγενείς, φίλους/-λες και συνομήλικα άτομα:

⁵ Meyer, I. H. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior*, 36(1), 38–56.

⁶ Lira, A. N. D., & Morais, N. A. D. (2019). Validity evidences of the Internalized Homophobia Scale for Brazilian gays and lesbians. *Psico-USF*, 24, 361-372.

τις σχέσεις με τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα και την ανταλλαγή κοινών εμπειριών· το αίσθημα υπερηφάνειας για την προσωπική πορεία αυτοανακάλυψης και αυτοαποδοχής· τον ακτιβισμό των queer (ο οποίος μπορεί να αποκαταστήσει το αίσθημα ελέγχου της κατάστασης του ατόμου), καθώς και το αίσθημα σύνδεσης και ευγνωμοσύνης προς ιστορικά πρόσωπα και κινήματα που αγωνίστηκαν για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ.

Τι μπορούμε να κάνουμε για να υποστηρίξουμε την ένταξη των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και να δημιουργήσουμε περιβάλλοντα που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες τους;

Όπως περιγράφεται στις παραπάνω ενότητες, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα στην καθημερινή τους ζωή είναι πολύπλευρες και εμφανίζονται σε διάφορα επίπεδα. Συνεπώς, κατά τη δημιουργία συμπεριληπτικών περιβαλλόντων που είναι φιλόξενα προς τις μειονότητες, είναι σημαντικό να εξετάσουμε σε ποιο επίπεδο στοχεύει ένα δεδομένο μέτρο, ποιοι είναι οι κύριοι παράγοντες που θα εισαγάγουν καλές πρακτικές ή νέες κατευθυντήριες οδηγίες και ποια προβλήματα (π.χ. μειονοτικό στρες, μικροεπιθετικότητα, χρήση γλώσσας) επιδιώκουμε να αντιμετωπίσουμε.

Παρότι η εξάλειψη της περιθωριοποίησης της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας απαιτεί συστημική κοινωνική αλλαγή και τη δέσμευση των νομοθετών για νομική ισότητα, μπορούμε να διευκολύνουμε την καθημερινή ζωή των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων στο άμεσο περιβάλλον μας – και, ως επαγγελματίες, την καθημερινότητα των πελατών/-τισσών μας – μέσω προσωπικών επιλογών και συμπεριφορών.

Όπως αναλύεται στην ενότητα σχετικά με τη συμπεριληπτική γλώσσα παρακάτω, η γνώση των κατάλληλων όρων και ο σεβασμός των αιτημάτων που σχετίζονται με την ταυτότητα των ΛΟΑΤΚΙ γνωστών και πελατών/-τισσών μας είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος. Η πιο σημαντική αρχή εν προκειμένω είναι ότι, όταν θεωρούμε ότι η ταυτότητα ενός ΛΟΑΤΚΙ ατόμου μπορεί να επηρεάσει την επικοινωνία και τη σχέση μας μαζί του, θα πρέπει να το ρωτάμε πώς μπορούμε να το βοηθήσουμε να αισθάνεται ασφαλές και αν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο στο οποίο θα ήθελε να δώσουμε προσοχή. Στην περίπτωση των τρανς ατόμων, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να σεβόμαστε την ταυτότητα φύλου τους και να χρησιμοποιούμε το όνομα που έχουν επιλέξει.

Η συνεπής και ορατή υποστήριξη είναι ένας άλλος σπουδαίος τρόπος για να δείξουμε στα ΛΟΑΤΚΙ γνωστά μας άτομα ότι μπορούν να βασίζονται σε εμάς. Αυτό μπορεί να σημαίνει τη συμμετοχή σε θεματικές εκδηλώσεις ή εκπαιδεύσεις, την οργάνωση εκδηλώσεων ειδικά για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα στον χώρο εργασίας μας ή τη συνεπή υπεράσπιση των θυμάτων όταν γινόμαστε μάρτυρες μικροεπιθετικών συμπεριφορών ή κακοποίησης, την έκφραση της άποψής μας για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι περιθωριοποιημένες μειονότητες και την προώθηση της εφαρμογής και επιβολής σαφών, συγκεκριμένων πολιτικών κατά της ομοφοβίας, της αμφιφοβίας και της τρανσφοβίας στον χώρο εργασίας μας.

Η σημασία της συμπεριληπτικής γλώσσας: Η χρήση της γλώσσας επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και ταυτόχρονα επηρεάζει και αντικατοπτρίζει τις στάσεις και τις εμπειρίες μας. Κατά συνέπεια, οι λέξεις που χρησιμοποιούμε μπορούν να ενισχύσουν τα στερεότυπα ή, αντίθετα, να συμβάλουν στην ανάπτυξη της ένταξης και του αμοιβαίου σεβασμού.

Στο πλαίσιο της ευαισθησίας προς τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα, η συμπεριληπτική γλώσσα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος αποδοχής. Κατανοώντας τους κανόνες της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας και γνωρίζοντας ποιες λέξεις και εκφράσεις είναι κατάλληλες για να αναφερθούμε

σε συγκεκριμένες ομάδες, άτομα ή ταυτότητες, μπορούμε να δείξουμε στο άτομο με το οποίο συνομιλούμε ότι μας ενδιαφέρει να νιώθει άνετα κατά τη διάρκεια της αλληλεπίδρασης.

Ακολουθούν μερικές αρχές που μπορούν να βοηθήσουν στη διασφάλιση ότι η επικοινωνία με ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες πραγματοποιείται σε ένα ασφαλές και συμπεριληπτικό περιβάλλον. Μία από τις πιο σημαντικές αρχές της επικοινωνίας με σεβασμό προς τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα είναι να αποδεχόμαστε την ταυτότητα που ορίζει το ίδιο το άτομο για τον εαυτό του, χωρίς να αμφισβητούμε αν έχει πραγματικά το φύλο ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό που δηλώνει. Βασικό στοιχείο είναι η χρήση του ονόματος που έχει επιλέξει το άτομο στην περίπτωση των τρανς, ακόμη και αν διαφέρει από το όνομα που αναγράφεται στα επίσημα έγγραφα, και η προσφώνησή του σύμφωνα με το φύλο με το οποίο αυτοπροσδιορίζεται. Η υπέρβαση των ορίων της ετεροκανονικότητας και της cis-κανονικότητας είναι επίσης απαραίτητη για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Το εν λόγω περιβάλλον μπορεί να λάβει διάφορες μορφές.

Πρώτον, είναι σημαντικό να μην υποθέτουμε ότι όλοι οι άνθρωποι με τους οποίους επικοινωνούμε είναι ετεροφυλόφιλοι ή/και cisgender. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εν μέρει με τη χρήση ερωτήσεων ανοιχτού τύπου (π.χ. ρωτώντας πώς θα ήθελε ο/η πελάτης/-τισσα να τον/την προσφωνούμε) και εν μέρει με τη χρήση γλώσσας ουδέτερης ως προς το φύλο (π.χ. χρησιμοποιώντας τον όρο «σύντροφος» αντί για «αγόρι/κορίτσι» ή «άνδρας/γυναίκα» όταν ρωτάμε για το πρόσωπο με το οποίο έχει σχέση ο/η πελάτης/-τισσα). Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την εξοικείωση με την τρέχουσα ορολογία για τις ΛΟΑΤΚΙ ταυτότητες, την αποφυγή παρωχημένων εκφράσεων και τη γνώση όχι μόνο των όρων που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τα queer άτομα, αλλά και εκείνων που περιγράφουν την πλειονότητα (π.χ. αναγνωρίζοντας ότι τα άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου ταυτίζεται με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση ονομάζονται cisgender και αποφεύγοντας κατά συνέπεια, διατυπώσεις στις οποίες τα μη-τρανς άτομα αναφέρονται ως «φυσιολογικά» ή «η πλειονότητα»).

Δεδομένου ότι οι ταυτότητες και οι διαφορετικές εμπειρίες των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων μπορεί συχνά να είναι άγνωστες και νέες για τα cisgender ή/και ετεροφυλόφιλα άτομα, οι άνθρωποι που συναντούν για πρώτη φορά ένα μέλος της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας τείνουν συχνά να κάνουν άβολες και αδιάκριτες ερωτήσεις.

Αν και δεν είναι κακό να εκφράζουμε ενδιαφέρον και περιέργεια για τους άλλους ανθρώπους, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διατυπώνουμε τις ερωτήσεις μας με σεβασμό, καθώς οι εμπειρίες των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων συχνά περιλαμβάνουν τραυματικά και δυσάρεστα γεγονότα που σχετίζονται με την ταυτότητά τους. Για παράδειγμα, το να ρωτήσουμε ένα τρανς άτομο ποιο ήταν το καταχωρισμένο (από τη γέννηση) όνομά του είναι μια αδιάκριτη ερώτηση. Αυτό είναι συχνά δυσάρεστο για τα περισσότερα τρανς άτομα, διότι το προηγούμενο όνομά τους (γνωστό ως «νεκρό όνομα») μπορεί να συμβολίζει τραυματικές εμπειρίες ή κάτι που έχουν ξεπεράσει και δεν θεωρούν πλέον μέρος της ταυτότητάς τους.

Για να μην ξεπεράσουμε τα όρια, είναι γενικά χρήσιμο να σκεφτούμε αν η απάντηση σε μια συγκεκριμένη ερώτηση θα μας βοηθήσει πραγματικά να γνωρίσουμε καλύτερα το άτομο με το οποίο συνομιλούμε ή αν είναι απλώς αποτέλεσμα περιέργειας. Αν ισχύει το δεύτερο, ίσως είναι καλύτερο να μην κάνουμε αυτή την ερώτηση.

Όταν αρχίσουμε να εξοικειωνόμαστε με την ορολογία των ΛΟΑΤΚΙ, μπορεί να αναστατωθούμε μόλις συνειδητοποιήσουμε πόσο συχνά μπορεί να έχουμε επικοινωνήσει ακούσια με προσβλητικό τρόπο σχετικά με αυτά τα θέματα. Ακόμη, μπορεί να μας προκαλέσει άγχος ο φόβος ότι θα κάνουμε λάθη στο μέλλον. Αυτός είναι ακριβώς ο λόγος για τον οποίο είναι σημαντικό να δηλώσουμε ότι, όπως και σε άλλες ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις, είναι φυσικό να κάνουμε λάθη ή να μιλάμε άθελά μας προσβλητικά όταν επικοινωνούμε με ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, αρκεί να ζητήσουμε

συγγνώμη, να προχωρήσουμε και να σκεφτούμε τι μπορούμε να κάνουμε για να αποφύγουμε να επαναλάβουμε το ίδιο λάθος την επόμενη φορά.

Πώς να προετοιμαστείτε για μια εκπαιδευτική συνεδρία

Προετοιμασία και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού: Κατά την προετοιμασία μιας εκπαιδευτικής συνεδρίας, οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να προσέχουν πολλές λεπτομέρειες, ειδικά όταν συνεργάζονται με επαγγελματίες των οποίων η καθημερινή εργασία και οι δραστηριότητες μπορεί να τους είναι άγνωστες.

Παρακάτω, παρουσιάζουμε βασικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη και πληροφορίες σχετικά με τα συμμετέχοντα άτομα, τα οποία είναι απαραίτητα για την επιτυχή διεξαγωγή της εκπαίδευσης. Κατά τον σχεδιασμό της εκπαίδευσης, το πρώτο βήμα είναι να καθορισθεί ο αριθμός και το επαγγελματικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων ατόμων, η διάρκεια της εκπαίδευσης και ο τόπος διεξαγωγής της.

Για να διασφαλίσουμε ότι μεταδίδουμε γνώσεις σε κατάλληλο επίπεδο, είναι σημαντικό να αποκτήσουμε μια γενική εικόνα των προηγούμενων γνώσεων των συμμετεχόντων ατόμων και της εξοικείωσής τους με το θέμα. Για να προσαρμόσουμε την εκπαίδευσή μας όσο το δυνατόν περισσότερο στις ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας, καλό είναι να στείλουμε ένα ανώνυμο έντυπο στα υποψήφια συμμετέχοντα άτομα κατά τη φάση του σχεδιασμού. Αυτό θα τους δώσει τη δυνατότητα να αναφέρουν ποια επιμέρους θέματα τα ενδιαφέρουν και ποιες ερωτήσεις ενδεχομένως να έχουν. Το εκπαιδευτικό υλικό που περιλαμβάνεται σε αυτό το εγχειρίδιο προορίζεται κυρίως για συνεδρίες που απευθύνονται σε ομάδες 15-20 συμμετεχόντων ατόμων και διαρκούν 4-8 ώρες.

Μόλις γνωρίζουμε ποια είναι τα συμμετέχοντα άτομα και πότε θα πραγματοποιηθεί η εκπαίδευση, μπορούμε να αρχίσουμε να σχεδιάζουμε το περιεχόμενο. Ως πρώτο βήμα, θα πρέπει να εξοικειωθούμε με τις καθημερινές δραστηριότητες των συμμετεχόντων ατόμων και τα χαρακτηριστικά του επαγγέλματός τους. Ποιες καθημερινές προκλήσεις αντιμετωπίζουν στην εργασία τους; Ποιες προκλήσεις αντιμετωπίζουν οι ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες με τους/τις οποίους/-ες αλληλεπιδρούν;

Σε γενικές γραμμές, συνιστούμε τα εξής:

1. Σε κάθε συνεδρία, να υπάρχουν δύο εκπαιδευτές/-τριες, ώστε να μην αναλάβει ένα άτομο μόνο την ευθύνη να μεταδώσει το βασικό μήνυμα σε περίπτωση που η ομάδα είναι λιγότερο ανοιχτή στο θέμα.
2. Οι εκπαιδευτές/-τριες να είναι καλά ενημερωμένοι/-νες για τα θέματα που σχετίζονται περισσότερο με την εργασία των συμμετεχόντων ατόμων (π.χ. αν μια ομάδα αποτελείται από νομικούς, το ιδανικό είναι να υπάρχει ένας/μία εκπαιδευτής/-τρια που είναι ο/η ίδιος/-δια δικηγόρος – ή αν αυτό δεν είναι εφικτό, οι εκπαιδευτές/-τριες θα πρέπει τουλάχιστον να συμβουλευτούν έναν/μία νομικό κατά τον σχεδιασμό της συνεδρίας).
3. Για την προετοιμασία, θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε έναν πίνακα όπως αυτοί που επισυνάπτονται παρακάτω, οι οποίοι παρέχουν μια γενική εικόνα του προγράμματος, των απαιτούμενων υλικών και εργαλείων, καθώς και των θεμάτων συζήτησης της εκπαίδευσης.

Κατά την τελειοποίηση του προγράμματος εκπαίδευσης, συνιστάται στους/στις εκπαιδευτές/-τριες να δώσουν προσοχή στην ισορροπία μεταξύ των θεωρητικών και πρακτικών υποενοτήτων. Παρότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τα κύρια μηνύματα και οι βασικές γνώσεις μεταφέρονται στα συμμετέχοντα άτομα, θα πρέπει, συν τοις άλλοις, να αφιερωθεί αρκετός χρόνος σε συμμετοχικές δραστηριότητες και ερωτήσεις και απαντήσεις. Επιπλέον, φροντίστε να συμπεριλάβετε την εισαγωγή του έργου, τους στόχους της εκπαίδευσης και τους σχετικούς κανόνες στις εισαγωγικές παρατηρήσεις. Στην

τελική συνεδρία, αφιερώστε χρόνο για προφορική ανατροφοδότηση και συμπλήρωση εντύπων γραπτής ανατροφοδότησης.

Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να επιλέξουν ασκήσεις από τον παρακάτω κατάλογο, ο οποίος μπορεί να συμπληρωθεί με επιπλέον ασκήσεις. Κατά τη φάση προετοιμασίας πριν από την υλοποίηση της εκπαίδευσης, θα πρέπει να αφιερωθεί χρόνος για τη μετάφραση των ασκήσεων και των φυλλαδίων που θα χρησιμοποιηθούν στη γλώσσα της εκπαίδευσης. Αρκετές ασκήσεις απαιτούν επίσης από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες να τις συμπληρώσουν με πληροφορίες και μελέτες περίπτωσης από το εθνικό τους πλαίσιο. Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να συμβουλευτούν τις εκθέσεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για τον σκοπό αυτό ή να επικοινωνήσουν απευθείας με τις εν λόγω οργανώσεις. Εκτός από το κύριο σώμα των ασκήσεων, θα πρέπει πριν από την εκπαίδευση να πραγματοποιηθεί έρευνα για κάθε χώρα, ώστε να είναι δυνατή η ανταλλαγή συμπερασμάτων και περαιτέρω πληροφοριών σχετικά με τα συμμετέχοντα άτομα μετά από κάθε άσκηση. Οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην ανταπόκριση στις ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας, ακόμη και αν αυτές εξελίσσονται κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης. Συνιστάται οι εκπαιδευτικές συνεδρίες να είναι συμμετοχικές και να επιτρέπουν την έκφραση των εμπειριών και των ιδεών διαφόρων συμμετεχόντων ατόμων.

Για τις διαδικτυακές συνεδρίες, προτείνεται στους/στις εκπαιδευτές/-τριες να χρησιμοποιούν ένα διαδικτυακό εργαλείο συναντήσεων που διαθέτει τις απαραίτητες λειτουργίες για την υλοποίηση των ασκήσεων που έχουν επιλέξει (π.χ. breakout rooms, σήκωμα χεριών κ.λπ.). Η εκ των προτέρων δοκιμή αυτών των λειτουργιών και η εξάσκηση με έναν/μία συνάδελφο μπορούν να συμβάλλουν στην ομαλότερη υλοποίηση των συνεδριών. Όταν χρησιμοποιούνται δωμάτια επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms), είναι σημαντικό να κοινοποιείται με σαφήνεια ποια θα είναι η εργασία κάθε ομάδας, ενώ παράλληλα θα πρέπει να μοιράζονται τα φυλλάδια στο πεδίο συνομιλίας (chat) της συνεδρίας και να υπενθυμίζεται στα συμμετέχοντα άτομα να τα «κατεβάσουν» πριν από την έναρξη της άσκησης. Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις λειτουργίες του/της διοργανωτή/-τριας (host) της συνάντησης για να εισέρχονται σε διαφορετικά «δωμάτια» και να επαληθεύουν τη δραστηριότητα της ομάδας. Τα εργαλεία γραφιστικής σχεδίασης είναι χρήσιμα για την αναδημιουργία πινάκων, χαρτιών χαρτοπίνακα (flipchart) ή πινάκων με διαφορετικές κάρτες online. Τα εργαλεία διαδικτυακών ερευνών βοηθούν στην οπτικοποίηση και την παρακολούθηση των απαντήσεων σε πραγματικό χρόνο επιτρέποντας στους/στις εκπαιδευτές/-τριες και τα συμμετέχοντα άτομα να κατανοήσουν, να συγκρίνουν αμέσως τα αποτελέσματα της έρευνας και να αναστοχαστούν πάνω σε αυτά. Η κοινή χρήση μιας διαδικτυακής έρευνας με διαφορετικούς τρόπους – QR code, κωδικός πρόσβασης, σύνδεσμος/link – εξασφαλίζει ότι όλα τα συμμετέχοντα άτομα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτήν.

Στόχος των εκπαιδευτικών ενότητων

Η ομάδα-στόχος των εκπαιδευτικών ενότητων αποτελείται από επαγγελματίες των σωμάτων ασφαλείας και του τομέα της δικαιοσύνης (π.χ. αστυνομικοί, δικηγόροι, εισαγγελείς και δικαστές).

Τα κύρια θέματα που προσδιορίστηκαν στο στάδιο του σχεδιασμού του έργου ENACT είναι η έμφυλη και σεξουαλική ποικιλομορφία, η διαθεματικότητα, η παροχή βοήθειας στα θύματα εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ και η καταπολέμηση των θεσμικών διακρίσεων και της επαναθυματοποίησης.

Περαιτέρω προτεραιότητες καθορίστηκαν μετά από προσεκτική εξέταση των αποτελεσμάτων της έρευνας ENACT, η οποία, μεταξύ άλλων, διερεύνησε τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εν λόγω επαγγελματιών, ιδίως με σκοπό να συμβάλει στην υλοποίηση του παρόντος πακέτου εργασιών. Τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα που περιγράφονται παρακάτω αντιμετωπίζουν τα κενά και τις ανάγκες που εντοπίστηκαν κατά τη διάρκεια των εθνικών συνεντεύξεων και μέσω της αξιολόγησης κάθε ερευνητικής έκθεσης.

Τα εκπαιδευτικά modules περιλαμβάνουν μια διαδραστική άσκηση για την εισαγωγή βασικής ορολογίας LGBTIQ (άσκηση 3.1 «Πες το σωστά»). Εάν οι εκπαιδευτές επιλέξουν να μην συμπεριλάβουν αυτή την άσκηση στο πρόγραμμα εκπαίδευσης, συνιστάται να συμπεριλάβουν ένα σύντομο «λεξικό» LGBTIQ στις παρουσιάσεις τους, κατά προτίμηση στην αρχή της εκπαίδευσης.

Οι εκπαιδευτές ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν φωτογραφίες και βίντεο κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεών τους. Το υλικό μπορεί να συλλεχθεί από το εθνικό τους πλαίσιο ή από προηγούμενα έργα της ΕΕ. Αυτό το βίντεο από το έργο CounterHate είναι κατάλληλο για την εισαγωγή του θέματος των αντιδράσεων στα εγκλήματα μίσους, καθώς διαθέτει υπότιτλους σε διάφορες γλώσσες:

<https://www.youtube.com/watch?v=oh2pOQw5TUc>

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι έξι (6) εθνικές ερευνητικές εκθέσεις που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του 2ου Πακέτου Εργασίας (ΠΕ2) του έργου ENACT κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η εκπαίδευση αποτελεί βασικό στοιχείο για τη βελτίωση της ποιότητας της υποστήριξης που παρέχεται σε διάφορα επίπεδα στα επιζώντα άτομα εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ. Οι απόψεις και οι προσδοκίες των συμμετεχόντων ατόμων στην έρευνα σχετικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που αναφέρονται παρακάτω.

Νομικές δεξιότητες: Η εκπαίδευση αποσαφηνίζει τη νομική ορολογία και τα εθνικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων των μηχανισμών αναφοράς, των πιθανών νομικών διαδικασιών, των ορισμών και των δεικτών μεροληψίας ή κινήτρων μίσους. Αυτά είναι απαραίτητα για τον ορθότερο χαρακτηρισμό ενός περιστατικού μίσους, καθώς και για την αύξηση της νομικής ευαισθητοποίησης σε όλα τα στάδια της συνοδείας των επιζώντων ατόμων. Η εκπαίδευση αποσκοπεί επιπλέον στην παροχή ενημερωμένων πληροφοριών σχετικά με τις νομοθετικές αλλαγές και τις βέλτιστες πρακτικές.

Ευαισθητοποίηση σχετικά με τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα: Η εκπαίδευση παρουσιάζει ορολογία για τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα και τις βασικές έννοιες του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, της έκφρασης φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει να συνοδεύονται από μια ενισχυμένη ευαισθητοποίηση σχετικά με τις πραγματικές συνθήκες διαβίωσης των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, με έμφαση στο μειονοτικό στρες και τη σωρευτική επίδρασή του στην ψυχική υγεία των ατόμων και την εμπιστοσύνη τους στους δημόσιους θεσμούς. Εκτός από την ενθάρρυνση της γενικής ενσυναίσθησης και ευαισθησίας, οι ασκήσεις πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εντοπίζουν πιθανά δομικά εμπόδια και θεσμικές προκαταλήψεις που μειώνουν την προθυμία των επιζώντων ατόμων να αναφέρουν σχετικά περιστατικά ή να ζητήσουν βοήθεια. Η προώθηση της χρήσης συμπεριληπτικής γλώσσας αναγνωρίστηκε ως βασικός στόχος, παράλληλα με τη διάδοση ειδικών προβληματισμών για την υποστήριξη και την προστασία των τρανς και των ίντερσεξ ατόμων, των οποίων οι εμπειρίες συχνά αγνοούνται ή παρερμηνεύονται από τους/τις δημόσιους/-ες λειτουργούς.

Συναισθηματικές δεξιότητες: Οι επαγγελματικές πρακτικές που βασίζονται σε επαρκείς συναισθηματικές δεξιότητες και εκφράζουν μια ανοιχτή στάση απέναντι στη διαφορετικότητα είναι ένα άλλο επιθυμητό μαθησιακό αποτέλεσμα. Αν και οι περισσότεροι/-ρες επαγγελματίες των σωμάτων ασφαλείας και του τομέα της δικαιοσύνης έχουν ένα καθορισμένο πρακτικό καθήκον, αντιμετωπίζουν περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να αντιδράσουν σε ψυχολογικές δυναμικές όπως ο φόβος, το τραύμα και το άγχος. Αυτό το στοιχείο της εργασίας τους αναδεικνύει τη σημασία των συναισθηματικών δεξιοτήτων και της ευαισθητοποίησης. Για παράδειγμα, οι αστυνομικοί περιπολίας είναι συχνά οι πρώτοι/-τες που έρχονται σε επαφή με ένα θύμα, και αυτή η συνάντηση είναι μια κρίσιμη στιγμή για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του και να διαχειριστούν την ευαλωτότητά του.

Διαθεματικότητα: Η εκπαίδευση ενθαρρύνει τους/τις επαγγελματίες να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν στην πράξη την έννοια της διαθεματικότητας λαμβάνοντας υπόψη τις αλληλεπικαλυπτόμενες μορφές καταπίεσης. Περιλαμβάνει παιχνίδια ρόλων και βιωματική μάθηση για την ενίσχυση της κατανόησης της έννοιας της διαθεματικότητας.

Δεξιότητες επικοινωνίας: Η ενίσχυση των αποτελεσματικών δεξιοτήτων επικοινωνίας αποτελεί ένα άλλο κρίσιμο μέρος της εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο κατά τη λήψη αναφοράς από θύμα ή τη διεξαγωγή συνέντευξης με θύμα, στον τομέα της διαμεσολάβησης και της επίλυσης συγκρούσεων, καθώς και όσον αφορά τον συντονισμό μεταξύ των φορέων.

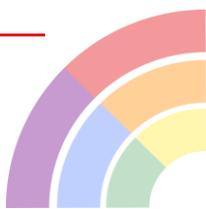
Αυτοφροντίδα: Η εκπαίδευση εστιάζει στη συνειδητή εφαρμογή στρατηγικών για τη διαχείριση του άγχους, τη συναισθηματική ευημερία και την πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης (burnout) τόσο από την πλευρά των εργοδοτών/-τριών όσο και των εργαζόμενων στον τομέα της υποστήριξης θυμάτων.

Παραδείγματα προγραμμάτων εκπαίδευσης διάρκειας 4 και 8 ωρών

Πρόγραμμα 8 ωρών για επαγγελματίες των σωμάτων ασφαλείας

20 λεπτά	Εισαγωγική συνεδρία
35 λεπτά	Εισαγωγική άσκηση: Πού στέκεστε; (1.2)
35 λεπτά	Πρώτη παρουσίαση σχετικά με το νομικό πλαίσιο
15 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
15 λεπτά	Διάλειμμα
30 λεπτά	Άσκηση: Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς; (2.1)
25 λεπτά	Άσκηση: Αξιολογήστε την υπόθεσή σας (2.4)
35 λεπτά	Δεύτερη παρουσίαση σχετικά με τους/τις ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες και τις ειδικές ανάγκες τους
15 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
40 λεπτά	Διάλειμμα για μεσημεριανό
25 λεπτά	Άσκηση: Πείτε το σωστό! (3.1)
15 λεπτά	Διάλειμμα

30 λεπτά	Τρίτη παρουσίαση σχετικά με βασικές δεξιότητες και γνώσεις των επαγγελματιών των σωμάτων ασφαλείας
10 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
30 λεπτά	Άσκηση: Παράλληλες οπτικές (4.3)
40 λεπτά	Άσκηση: Μέτρα που είναι σημαντικά (4.5)
25 λεπτά	Κλείσιμο συνεδρίας

Πρόγραμμα 8 ωρών για επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης

25 λεπτά	Εισαγωγική συνεδρία
30 λεπτά	Εισαγωγική άσκηση: Βρείτε τη χώρα σας (1.3)
35 λεπτά	Πρώτη παρουσίαση σχετικά με το νομικό πλαίσιο
15 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
15 λεπτά	Διάλειμμα
30 λεπτά	Άσκηση: Γνωρίστε τους νόμους σας (2.3)
35 λεπτά	Δεύτερη παρουσίαση σχετικά με τους/τις ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες και τις ειδικές ανάγκες τους
15 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
30 λεπτά	Άσκηση: Αποκωδικοποιήστε το απόσπασμα (3.2)
40 λεπτά	Διάλειμμα για μεσημεριανό

30 λεπτά	Τρίτη παρουσίαση σχετικά με βασικές δεξιότητες και γνώσεις των επαγγελματιών του τομέα της δικαιοσύνης
10 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
45 λεπτά	Άσκηση: Περισσότεροι από ένας τομέας (4.1)
15 λεπτά	Διάλειμμα
45 λεπτά	Άσκηση: Αποκαταστατική δικαιοσύνη (4.10)
25 λεπτά	Κλείσιμο συνεδρίας

Πρόγραμμα 4 ωρών για μια ομάδα επαγγελματιών διαφόρων ειδικοτήτων

15 λεπτά	Εισαγωγική συνεδρία
20 λεπτά	Εισαγωγική άσκηση: Μαντέψτε τον αριθμό (1.1)
30 λεπτά	Πρώτη παρουσίαση σχετικά με το νομικό πλαίσιο
10 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
10 λεπτά	Διάλειμμα
30 λεπτά	Άσκηση: Ποιος είναι ποιος; (2.2)
30 λεπτά	Δεύτερη παρουσίαση σχετικά με τους/τις ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες και τις ειδικές ανάγκες τους
10 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
10 λεπτά	Διάλειμμα
40 λεπτά	Άσκηση: Γιατί αυτά τα άτομα; (3.3)

20 λεπτά	Άσκηση: Η γλώσσα του σεβασμού (3.5)
15 λεπτά	Κλείσιμο συνεδρίας

Πρόγραμμα 4 ωρών για υπαλλήλους υποστήριξης θυμάτων

20 λεπτά	Εισαγωγική συνεδρία
30 λεπτά	Πρώτη παρουσίαση σχετικά με το νομικό πλαίσιο με έμφαση στην υποστήριξη θυμάτων
10 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
15 λεπτά	Διάλειμμα
45 λεπτά	Άσκηση: Βήματα που πρέπει να γίνουν. (4.6)
30 λεπτά	Δεύτερη παρουσίαση σχετικά με τους/τις ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες και τις ειδικές ανάγκες τους
10 λεπτά	Ερωτήσεις και Απαντήσεις
15 λεπτά	Διάλειμμα
20 λεπτά	Άσκηση: Ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν. (4.7)
30 λεπτά	Άσκηση: Προσέξτε την ισορροπία σας. (4.11)
15 λεπτά	Κλείσιμο συνεδρίας

Ασκήσεις

1. Εισαγωγικές ασκήσεις

1.1 Μαντέψτε τον αριθμό	
Στόχοι και θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Ευαισθητοποίηση σχετικά με βασικές πληροφορίες για τα εγκλήματα μίσους και τις διακρίσεις κατά των ΛΟΑΤΚΙ (η επικράτησή τους στην ΕΕ, το πρόβλημα της υποαναφορικότητας, το οικονομικό τους κόστος, η έρευνα και η νομοθεσία σε επίπεδο ΕΕ, η αποποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας και η αποπαθολογικοποίηση των τρανς ταυτοτήτων). Κοινοποίηση πληροφοριών από τις αναφερόμενες εκθέσεις (π.χ. με άλλα παραδείγματα οικονομικού κόστους).
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	20 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ατομικά ή σε ομάδες των 2-4 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	<p>Προβολέας Κουίζ ως διαδικτυακό εργαλείο έρευνας ή διαφάνειες Ένα smartphone/ομάδα (εάν χρησιμοποιείται ηλεκτρονικό εργαλείο) ή φύλλα χαρτιού και στυλό Μικρό βραβείο – διαφημιστικά είδη ή γλυκά (προαιρετικά, ανάλογα με το είδος του κοινού)</p>
Προετοιμασία	Συμπληρώστε τις απαντήσεις του κουίζ με δεδομένα από τη χώρα σας, με τη βοήθεια των αναφερόμενων πηγών. Προσθέστε τις ερωτήσεις σας σε ένα διαδικτυακό εργαλείο έρευνας ή γράψτε κάθε ερώτηση σε μια διαφάνεια.

Οδηγίες

Η άσκηση μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε ατομικά είτε σε ομάδες των 2-4 ατόμων, ώστε οι ομάδες να μπορούν να συζητήσουν τις απαντήσεις τους πριν τις γράψουν.

Αν εργάζεστε σε ομάδες, προσδιορίστε τις ομάδες και οργανώστε την αίθουσα έτσι ώστε να μπορούν να καθίσουν η μία δίπλα στην άλλη. Βεβαιωθείτε ότι κάθε ομάδα διαθέτει ένα smartphone με το οποίο μπορεί να συνδεθεί στη διαδικτυακή έρευνα. Αν δεν χρησιμοποιήσετε τη διαδικτυακή έρευνα, μοιράστε ένα φύλλο χαρτί και ένα σπινό σε κάθε ομάδα για να γράψουν τις απαντήσεις τους.

Παρακολουθήστε πόσο χρόνο χρειάζονται οι ομάδες για να επιλέξουν την απάντησή τους. Αν είναι γρήγορες, μπορείτε να προχωρήσετε με ταχύτερο ρυθμό. Αν χρειαστούν περισσότερο από 1-2 λεπτά, τονίστε ότι πρόκειται μόνο για μια εικασία και ενθαρρύνετε τις να ολοκληρώσουν τη συζήτηση.

Αν εργάζεστε σε έντυπο, ζητήστε από τις ομάδες να μοιραστούν τις απαντήσεις τους. Στη συνέχεια, ανακοινώστε τη σωστή απάντηση και δώστε έναν βαθμό στις ομάδες που τη βρήκαν.

Αφού κοινοποιήσετε κάθε σωστή απάντηση, ζητήστε από όλα τα άτομα να τη σκεφτούν περισσότερο και να συζητήσουν σε μεγάλη ομάδα. Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες ερωτήσεις για να καθοδηγήσετε τη συζήτηση: Ο αριθμός είναι υψηλός ή χαμηλός; Σε σύγκριση με τι; Ένιωσαν έκπληξη; Τι περίμεναν;

Ανακοινώστε τη νικήτρια ομάδα που συγκέντρωσε τους περισσότερους πόντους και, αν είναι δυνατόν, δώστε στα μέλη της ένα μικρό βραβείο. Αυτό μπορεί να είναι ένα προϊόν της οργάνωσής σας (όπως κούπες, τσάντες) ή κομμάτια σοκολάτας, για παράδειγμα.

Ερωτήσεις κουίζ:

1. Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) του 2023, ποιο ποσοστό των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπέστησαν σωματικές ή σεξουαλικές επιθέσεις τα τελευταία πέντε χρόνια;
 - α. 19%
 - β. 13%**
 - γ. 28%

Πηγή: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-equality-crossroads-progress-and-challenges#publication-tab-1>

2. Πόσο υψηλό ήταν αυτό το ποσοστό στη χώρα σας (ΛΟΑΤΚΙ άτομα που υπέστησαν σωματικές ή σεξουαλικές επιθέσεις τα τελευταία πέντε χρόνια);
 - α. 14%**
 - β. 8%
 - γ. 21%

Πηγή που πρέπει να συμβουλευτείτε: <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/2024/eu-LOATKI-survey-iii>

3. Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) του 2023, ποιο ποσοστό των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπέστησαν παρενόχληση λόγω μίσους το έτος που προηγήθηκε της έρευνας;

- α. 10%
- β. 26%
- γ. 54%**

Πηγή: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-equality-crossroads-progress-and-challenges#publication-tab-1>

4. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πόσα εκατομμύρια ευρώ χάνουν ετησίως οι χώρες της ΕΕ από το ΑΕΠ τους από το μίσος και τις διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού; (απαντήστε με ένα εύρος)

- α. 11-23
- β. 25-71**
- γ. 60-97

Πηγή: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/615660/EPRS_STU\(2018\)615660_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/615660/EPRS_STU(2018)615660_EN.pdf)

5. Από πότε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας δεν θεωρεί πλέον τις τρανς ταυτότητες ψυχική ασθένεια;

- α. 2015
- β. 2008
- γ. 2019**

Πηγή: https://www.who.int/europe/news/item/17-05-2019-moving-one-step-closer-to-better-health-and-rights-for-transgender-people?utm_source=chatgpt.com

6. Πότε αποποινικοποιήθηκε η ομοφυλοφιλία στη χώρα σας;

- α. 1973
- β. 1950**
- γ. 1991

7. Πότε αποποινικοποίησε την ομοφυλοφιλία η Γαλλία, η οποία ήταν η πρώτη χώρα στην Ευρώπη που προχώρησε σε αυτή την ενέργεια;

- α. 1791**
- β. 1896
- γ. 1934

8. Σύμφωνα με τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), πόσα εγκλήματα μίσους καταγγέλθηκαν επίσημα στην Ελλάδα το 2023;

- α. 85

	<p>β. 127 γ. 97</p> <p>Πηγή που πρέπει να συμβουλευτείτε: https://hatecrime.osce.org/hate-crime-data</p> <p>9. Στα δέκα εγκλήματα μίσους, πόσα αναφέρονται επίσημα στις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης; α. 3 β. 1 γ. 7</p> <p>Πηγή: https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/infographics/hate-crime-reporting-infographic</p> <p>10. Ποιο έτος εκδόθηκε η Οδηγία της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων; α. 2009 β. 2012 γ. 2018</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Επειδή αυτή η άσκηση έχει σχεδιαστεί για συνάντηση ολομέλειας, τα συμμετέχοντα άτομα θα πρέπει να εργαστούν ατομικά σε περίπτωση διαδικτυακής εκπαίδευσης. Για ομαλότερη υλοποίηση, είναι προτιμότερη η διεξαγωγή διαδικτυακής έρευνας. Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να υποβάλλουν πρόσθετες ερωτήσεις μετά από κάθε γύρο, όπως και στην περίπτωση της διαζώσης εκπαίδευσης.</p>

1.2 Πού στέκεστε;

Στόχοι και θέματα

Αξιοποίηση της σωματικής άσκησης για την ενεργοποίηση των συμμετεχόντων ατόμων στην εκπαίδευση.

Βελτίωση της συγκέντρωσης και της προθυμίας των συμμετεχόντων ατόμων να εμπλακούν ενεργά στην εκπαίδευση.

Αξιολόγηση των γνώσεων και της εμπειρίας των συμμετεχόντων ατόμων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ.

Αξιολόγηση της ανοιχτότητας των συμμετεχόντων ατόμων να συνεργαστούν με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και του επιπέδου ευαισθητοποίησής τους σε ΛΟΑΤΚΙ θέματα.

Ευκαιρία καλύτερης γνωριμίας της ομάδας και των εκπαιδευτικών της αναγκών.

Παροχή εισαγωγικών πληροφοριών για το θέμα κατά τη συζήτηση των απαντήσεων.

Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	35 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Συζήτηση στην ολομέλεια
Εξοπλισμός και εργαλεία	Δύο κάρτες που αναγράφουν «Δεν συμφωνώ καθόλου» και «Συμφωνώ απόλυτα» ή «1» και «10».
Προετοιμασία	Οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να επιλέξουν 4-5 δηλώσεις από τη λίστα που ακολουθεί. Μπορούν να δημιουργήσουν επιπλέον δηλώσεις, με σκοπό την αξιολόγηση των γνώσεων και των απόψεων των συμμετεχόντων ατόμων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους ή την αξιολόγηση της ευαισθησίας και των στάσεων τους απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ θέματα.
Οδηγίες	<p>Τοποθετήστε τις δύο κάρτες σε δύο διαφορετικά άκρα της αίθουσας. Ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να σηκωθούν όρθια. Εξηγήστε τους εν συντομία ότι θα διαβάσετε φωναχτά τις δηλώσεις και ότι θα πρέπει να τοποθετηθούν στην αίθουσα ανάλογα με τη γνώμη τους για κάθε δήλωση. Όσα άτομα συμφωνούν απόλυτα, θα πρέπει να σταθούν στο ένα άκρο της φανταστικής κλίμακας, ενώ όσα δεν συμφωνούν καθόλου στο άλλο άκρο και τα υπόλοιπα άτομα στο ενδιάμεσο ανάλογα με τη γνώμη τους. Διευκρινίστε στα μέλη της ομάδας ότι δεν πρόκειται για τεστ γνώσεων, ότι δεν υπάρχει σωστό ή λάθος σε κάθε ερώτηση και ότι είναι ελεύθερα να εκφράσουν την άποψή τους, αρκεί να το κάνουν με σεβασμό.</p> <p>Αφού διαβάσετε μια δήλωση, τα συμμετέχοντα άτομα πρέπει να επιλέξουν τη θέση τους, η οποία θα πρέπει να ακολουθείται από μια σύντομη συζήτηση σχετικά με το γιατί επέλεξαν ένα συγκεκριμένο σημείο στην κλίμακα. Είναι καλύτερο να ξεκινήσετε με ένα άτομο από το ένα άκρο, μετά με ένα άτομο από το άλλο και μετά με άτομα που βρίσκονται στο ενδιάμεσο. Φροντίστε να ρωτάτε διαφορετικά άτομα σε κάθε γύρο, ώστε να μιλήσουν όλα. Μην ρωτάτε κάθε άτομο σε κάθε γύρο, διότι αυτό απαιτεί πολύ χρόνο και κάνει την άσκηση πολύ επαναλαμβανόμενη. Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να δίνουν μερικές πληροφορίες για τα θέματα προτού προχωρήσουν στο επόμενο. Παρακάτω, θα βρείτε μια λίστα που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να συντάξετε την τελική λίστα των δηλώσεων:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Τα εγκλήματα μίσους είναι ευρέως διαδεδομένα στη χώρα μου.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Οι θεσμικές αντιδράσεις στα εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ είναι αρκετά σοβαρές στη χώρα μου. 3. Στην προηγούμενη εκπαίδευση και κατάρτισή μου, ενημερώθηκα επαρκώς σχετικά με τα εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ. 4. Ο χώρος εργασίας μου καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να υποστηρίξει τα επιζώντα άτομα εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ. 5. Ίσως να κατήγγειλα ένα έγκλημα μίσους αν μου συνέβαινε. 6. Θα ένιωθα άνετα να συνεργαστώ με επιζώντα άτομα εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ. 7. Το να ζητάς συμβουλές από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών υπονομεύει την εξουσία των δημόσιων θεσμών. 8. Πρέπει πάντα να απευθύνεσαι σε ένα άτομο με βάση το όνομα και το φύλο που αναγράφονται στην ταυτότητά του.
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Μπορείτε να πραγματοποιήσετε αυτή την άσκηση στην αίθουσα συνάντησης της ολομέλειας, χρησιμοποιώντας την επιλογή κλίμακας ενός διαδικτυακού εργαλείου έρευνας. Αφού κοινοποιήσετε τον σύνδεσμο (link) της έρευνας, ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να βαθμολογήσουν κάθε δήλωση με βάση μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) έως το 10 (συμφωνώ απόλυτα) σύμφωνα με την προσωπική άποψη και τις γνώσεις τους. Συνεχίστε να μοιράζετε τα αποτελέσματα της διαδικτυακής έρευνας στην οθόνη ενώ συζητάτε τις απαντήσεις. Επειδή σε αυτή την περίπτωση οι ατομικές επιλογές των συμμετεχόντων ατόμων δεν είναι ορατές, χρησιμοποιήστε αυτές ή παρόμοιες ερωτήσεις για να καθοδηγήσετε τη συζήτηση: Υπάρχει κάποιο άτομο που εξεπλάγη από τα συνολικά αποτελέσματα; Αν ναι, γιατί; Υπάρχει κάποιο άτομο που παρατήρησε ότι η απάντησή του στη δήλωση x διέφερε σημαντικά από τον μέσο όρο; Γιατί πιστεύετε ότι τα άλλα άτομα ψήφισαν διαφορετικά; Γιατί πιστεύετε ότι τα περισσότερα άτομα συμφώνησαν (ή διαφώνησαν) με τη δήλωση x; Μπορεί κάποιο άτομο να μοιραστεί την απάντησή του στη δήλωση x και να εξηγήσει την επιλογή του;</p>

1.3 Βρείτε τη χώρα σας	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Εξοικείωση με τη νομοθεσία για την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ στις χώρες του έργου, καθώς και με το πολιτικό πλαίσιο. Αντληση βασικών πληροφοριών για τις χώρες των συμμετεχόντων ατόμων, με παράλληλη δυνατότητα σύντομης σύγκρισης με άλλες χώρες της ΕΕ. Δημιουργία του κατάλληλου κλίματος και προετοιμασία των συμμετεχόντων ατόμων για τις πρώτες παρουσιάσεις, με στόχο την αύξηση του ενδιαφέροντός τους. Προώθηση των εθνικών εκθέσεων ENACT μεταξύ των συμμετεχόντων ατόμων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Τέσσερα σετ καρτών 3x6 με ονόματα χωρών, επισκόπηση του νομικού και κοινωνικού πλαισίου Φυλλάδιο με τίτλο Rainbow Map (Χάρτης του Ουράνιου Τόξου)
Προετοιμασία	Αν χρησιμοποιήσετε αυτή την άσκηση μετά το 2025, ενημερώστε τις περιγραφές των χωρών πριν τις χρησιμοποιήσετε.
Οδηγίες	<p>Χρησιμοποιήστε τέσσερις πίνακες για να τοποθετήσετε τα ονόματα των έξι χωρών σε καθέναν από αυτούς. Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τέσσερις ομάδες.</p> <p>Δώστε σε κάθε ομάδα ένα σετ από 2x6 κάρτες με επισκόπηση του νομικού και του κοινωνικού πλαισίου κάθε χώρας.</p> <p>Μοιραστείτε τις οδηγίες με την ομάδα:</p> <p>«Έχετε 15 λεπτά στη διάθεσή σας για να βρείτε τις περιγραφές της χώρας σας και, επιπλέον, να μαντέψετε ποια άλλα κράτη μέλη της ΕΕ περιγράφουν οι άλλες κάρτες. Τοποθετήστε τις κάρτες κάτω από τη χώρα στην οποία πιστεύετε ότι ανήκουν».</p> <p>Κάρτες:</p>

Ιταλία

(Νομικό πλαίσιο): Η χώρα σέβεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων σε ποσοστό 24%, σύμφωνα με τον Χάρτη Rainbow Map 2025 της ILGA Europe. Οι προηγούμενες βελτιώσεις στα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ περιλαμβάνουν την κατάργηση των απαιτήσεων χειρουργικής επέμβασης για την αναγνώριση του φύλου και την έγκριση των συμφώνων συμβίωσης για ομόφυλα ζευγάρια. Ωστόσο, οι νομοθετικές δυνατότητες προστασίας κατά των διακρίσεων και των εγκλημάτων μίσους είναι ελλιπείς. Υπάρχουν νόμοι κατά των διακρίσεων για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα στον τομέα της απασχόλησης, αλλά περιορίζονται μόνο σε αυτόν τον τομέα στις περισσότερες περιοχές. Δεν υπάρχουν άμεσες απαγορεύσεις για τα εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ ομάδων. Αυτά τιμωρούνται όπως οποιοδήποτε άλλο έγκλημα αγνοώντας την υποκείμενη προκατάληψη.

(Κοινωνικό πλαίσιο): Αν και η κοινωνική ορατότητα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων είναι υψηλή στη χώρα, υπάρχουν κενά στον τομέα της μη-διάκρισης και της ισότητας. Οι ανισότητες μεταξύ του βόρειου και του νότιου τμήματος της χώρας αποτελούν επίσης σημαντικό παράγοντα διαχρονικά αλλά και στην πράξη: ορισμένες υπηρεσίες που απευθύνονται ειδικά σε ΛΟΑΤΚΙ άτομα είναι μέχρι σήμερα διαθέσιμες μόνο στο βόρειο τμήμα της χώρας. Επιπλέον, η σημερινή κυβέρνηση έχει προωθήσει ρητορική και πολιτικές που στρέφονται κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Ελλάδα

(Νομικό πλαίσιο): Η χώρα σέβεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων σε ποσοστό 69%, σύμφωνα με τον Χάρτη Rainbow Map 2025 της ILGA Europe. Προωθεί τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων με νόμους που επιτρέπουν τη νομική αναγνώριση του φύλου χωρίς χειρουργική επέμβαση, απαγορεύουν τις θεραπείες μεταστροφής και νομιμοποιούν τον γάμο και την τεκνοθεσία σε ομόφυλα ζευγάρια. Ο Ποινικός Κώδικας χαρακτηρίζει την προκατάληψη λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου ως επιβαρυντικό παράγοντα στα εγκλήματα. Η απουσία ολοκληρωμένων πολιτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων κατά των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων υπογραμμίζει την ανάγκη για βελτίωση.

(Κοινωνικό πλαίσιο): Αν και οι νομοθετικές εξελίξεις υποδηλώνουν πρόοδο, η κοινωνική αντίσταση αποκαλύπτει τις συνεχιζόμενες προκλήσεις στην επίτευξη πλήρους ισότητας. Το 2024 σημειώθηκε ένα σοβαρό περιστατικό στην πρωτεύουσα της χώρας. Οι περιπτώσεις ρητορικής μίσους από πολιτικούς και τοπικούς/-κες ηγέτες/-τιδες ενισχύουν περαιτέρω τις συμπεριφορές διακρίσεων και εμποδίζουν την πολιτισμική αποδοχή. Ομάδες της κοινωνίας των πολιτών ανταποκρίνονται ενεργά σε αυτή την αντίδραση και δίνουν επίσης το παρών σε προσφυγικούς καταυλισμούς σε όλη τη χώρα για να υποστηρίξουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα που αιτούνται άσυλο.

Σλοβενία

(Νομικό πλαίσιο): Η χώρα σέβεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ κατά 50%, σύμφωνα με τον Χάρτη Rainbow Map της ILGA Europe για το 2025. Η χώρα παρέχει πλήρη δικαιώματα γάμου και τεκνοθεσίας σε ομόφυλα ζευγάρια. Υπάρχει εθνικός νόμος κατά των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και έκφρασης φύλου. Δεν υπάρχει συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο που να αφορά αποκλειστικά τα εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ. Αντ' αυτού, ο Ποινικός Κώδικας ορίζει μια σειρά ποινικών αδικημάτων που περιλαμβάνουν ρητά είτε διακριτικές πρακτικές είτε κίνητρα προκατάληψης. Επίσης, θεωρεί τα κίνητρα προκατάληψης ως επιβαρυντική περίπτωση σε άλλα εγκλήματα.

(Κοινωνικό πλαίσιο): Τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα σε αυτή τη χώρα αισθάνονται λιγότερο άνετα να εκδηλώσουν ανοιχτά την ταυτότητά τους σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Η κοινότητα έχει εκφράσει ανησυχίες ότι η ρητορική μίσους και οι διακρίσεις εντείνονται συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός εχθρικού περιβάλλοντος που μερικές φορές μεταφράζεται σε σωματικές επιθέσεις. Είναι κάπως δύσκολο να διατηρηθεί η ανωνυμία των θυμάτων λόγω του μικρού μεγέθους του πληθυσμού (περίπου 2,1 εκατομμύρια άτομα). Το 2023, τέτοια περιστατικά συνέβησαν κατά τη διάρκεια της τοπικής εκδήλωσης Pride. Το επόμενο έτος, τόσο τα σώματα ασφαλείας όσο και ο τοπικός πληθυσμός έλαβαν προληπτικά μέτρα για τη μείωση αυτών των περιστατικών.

Λιθουανία

(Νομικό πλαίσιο): Η χώρα σέβεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων σε ποσοστό 24%, σύμφωνα με τον Χάρτη Rainbow Map της ILGA Europe για το 2025. Στο νομικό σύστημα, τα εγκλήματα μίσους ορίζονται ως εγκληματικές πράξεις που διαπράττονται με κίνητρο την προκατάληψη, την μεροληψία ή/και την εχθρότητα έναντι ενός ατόμου ή μιας ομάδας με βάση ένα προστατευόμενο χαρακτηριστικό. Αυτά τα αδικήματα μπορούν να ποινικοποιηθούν είτε ως συστατικό στοιχείο του εγκλήματος είτε ως επιβαρυντική περίπτωση. Εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή του νομικού πλαισίου. Τα βασικά εμπόδια είναι η περιορισμένη αναγνώριση των κινήτρων μίσους από την αστυνομία, ο ανεπαρκής συντονισμός των υπηρεσιών προς τα θύματα και η έλλειψη εξειδικευμένης υποστήριξης για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα.

(Κοινωνικό πλαίσιο): Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η χώρα έχει σημειώσει σταδιακή αλλά άνιση πρόοδο στα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ. Το 2024, σημειώθηκε ρεκόρ συμμετοχής στην εκδήλωση Pride της πρωτεύουσας. Τον επόμενο χρόνο, η πόλη φιλοξένησε επίσης μια περιφερειακή εκδήλωση Pride, η οποία πραγματοποιείται εκ περιτροπής σε τρεις χώρες και έχει πάρει το όνομά της από τη θάλασσα που τις συνδέει. Ωστόσο, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το ένα τρίτο του πληθυσμού θα εξακολουθούσε να αισθάνεται άβολα με έναν/μία ΛΟΑΤ συνάδελφο. Οι θεσμικές αντιδράσεις στα εγκλήματα μίσους θα μπορούσαν να είναι πιο αποτελεσματικές: το 2024, ένα άτομο που έκαψε μια ΛΟΑΤΚΙ σημαία κοντά στο Κοινοβούλιο τιμωρήθηκε με πρόστιμο μόλις 15 ευρώ.

Ισπανία

(Νομικό πλαίσιο): Η χώρα σέβεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων σε ποσοστό 78%, σύμφωνα με τον Χάρτη Rainbow Map 2025 της ILGA Europe. Η χώρα διαθέτει προοδευτική νομοθεσία σε πολλούς τομείς, όπως η ισότητα στον γάμο και τα δικαιώματα ασύλου. Η νομοθεσία για τα θύματα εγκλημάτων και ο Ποινικός Κώδικας αναγνωρίζουν και τιμωρούν τα εγκλήματα που διαπράττονται λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου του θύματος. Τα τελευταία χρόνια, το νομοθετικό πλαίσιο έχει ενισχυθεί για την καλύτερη προστασία των τρανς ατόμων και δίνει έμφαση στη διαθεματικότητα. Σε περιφερειακό επίπεδο, υπάρχουν ειδικοί νόμοι.

(Κοινωνικό πλαίσιο): Πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι το 87% του πληθυσμού υποστηρίζει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ. Παρά τις νομικές βελτιώσεις και την αυξανόμενη κοινωνική αναγνώριση, τα εμπόδια που εξακολουθούν να υφίστανται επηρεάζουν όλα τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα, και ιδίως τις πιο ευάλωτες ομάδες της κοινότητας, όπως τα άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, τα τρανς ή ίντερσεξ άτομα και τα ανήλικα άτομα. Αυτό οφείλεται κυρίως στις θεσμικές ανισότητες και τις εχθρικές κοινωνικές δυναμικές, οι οποίες επιδεινώνονται από τη σκανδαλοθηρική κάλυψη των μέσων ενημέρωσης. Το 2024, για παράδειγμα, ορισμένα άρθρα ισχυρίστηκαν ψευδώς ότι ο νέος προοδευτικός νόμος της χώρας για τη νομική αναγνώριση του φύλου έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από άτομα που ήθελαν να λάβουν συνταξιοδοτικές παροχές σε ένα από τα υπερπόντια εδάφη της.

Ουγγαρία

(Νομικό πλαίσιο): Η χώρα σέβεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων σε ποσοστό 23%, σύμφωνα με τον Χάρτη Rainbow Map 2025 της ILGA Europe. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, θεσπίστηκε προοδευτική νομοθεσία στον τομέα της ίσης μεταχείρισης. Ο Ποινικός Κώδικας τιμωρεί την προκατάληψη ως συστατικό στοιχείο της βίας κατά μέλους μιας κοινότητας (ισοδύναμο με έγκλημα μίσους), καθώς και ως επιβαρυντική περίπτωση σε άλλα εγκλήματα. Η νομοθεσία των τελευταίων ετών περιορίσε τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ με διάφορους τρόπους επηρεάζοντας τη δημοσιότητα, την ελευθερία του συνέρχεσθαι, τη νομική αναγνώριση του φύλου και τις δυνατότητες τεκνοθεσίας. Η ταυτότητα φύλου αφαιρέθηκε πρόσφατα από τον κατάλογο των προστατευόμενων λόγων κατά των διακρίσεων.

(Κοινωνικό πλαίσιο): Οι πολιτικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένου του κόμματος που κυβερνά επί μακρόν τη χώρα, έχουν επιδείξει εχθρική στάση απέναντι στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα τα τελευταία χρόνια. Διαδίδουν φήμες ότι οι ΛΟΑΤΚΙ ομάδες ευθύνονται για τα κοινωνικά προβλήματα, εξυπηρετούν ξένα συμφέροντα και αποτελούν κίνδυνο για τα παιδιά. Ωστόσο, εθνικά αντιπροσωπευτικές έρευνες δείχνουν ότι τα εν λόγω αφηγήματα έχουν μόνο μέτρια επίδραση στις συνολικές κοινωνικές στάσεις. Για παράδειγμα, αν και η νομική αναγνώριση του φύλου δεν είναι διαθέσιμη τα τελευταία πέντε χρόνια, το 73% του πληθυσμού θα υποστήριζε τη διαθεσιμότητά της.

Μετά από 15 λεπτά, δώστε τις σωστές απαντήσεις στα συμμετέχοντα άτομα, μοιραστείτε μαζί τους τον σύνδεσμο (link) προς τις εθνικές εκθέσεις και εξηγήστε τους ότι εκεί μπορούν να βρουν λεπτομερείς περιγραφές και ευρήματα της

	<p>έρευνας. Παράλληλα, απαντήστε σε τυχόν ερωτήσεις και ανακοινώστε ότι η πρώτη παρουσίαση θα αναλύσει περισσότερο το νομικό πλαίσιο και θα δώσει μια γενική εικόνα της χώρας των συμμετεχόντων ατόμων.</p> <p>Δεδομένου ότι αυτή η άσκηση έχει προγραμματιστεί να πραγματοποιηθεί στην αρχή της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν επίσης να ρωτήσουν αν υπάρχουν εκφράσεις που το κοινό δεν κατάλαβε. Αν υπάρχουν, δώστε σύντομες εξηγήσεις και πείτε στα συμμετέχοντα άτομα σε ποιο σημείο της εκπαίδευσης θα μπορούν να μάθουν περισσότερα για τις εν λόγω εκφράσεις. Επιπλέον, ρωτήστε τα αν τους εξέπληξαν τα αποτελέσματα και η κατάσταση στις χώρες που παρουσιάστηκαν. Ξεκινήστε τη συζήτηση και ρωτήστε τα τι άλλο γνωρίζουν για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ και τη νομοθεσία για τα εγκλήματα μίσους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Χρησιμοποιήστε το φυλλάδιο <i>Rainbow Map</i> της ILGA Europe για να βοηθήσετε τα συμμετέχοντα άτομα να δομήσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ στην Ευρώπη.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Οι λειτουργίες του breakout room μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να χωρίσετε την ομάδα σε μικρότερες ομάδες εργασίας. Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ένα online εργαλείο πίνακα με αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων (post-its) για να υλοποιήσουν την άσκηση κοινοποιώντας ένα διαφορετικό αντίγραφο του πίνακα σε κάθε ομάδα. Εναλλακτικά, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να δώσουν έναν αριθμό σε κάθε χώρα και να ζητήσουν από τα συμμετέχοντα άτομα να γράψουν τον σωστό αριθμό δίπλα στις περιγραφές σε ένα συνημμένο αρχείο κειμένου.</p>

2. Ασκήσεις σχετικά με το νομικό πλαίσιο

2.1 Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς; ⁷	
Στόχοι και θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνώριση της σημασίας της υποαναφοράς και της ελλιπούς αξιολόγησης. • Αναγνώριση της σημασίας της αξιόπιστης και ολοκληρωμένης συλλογής δεδομένων. • Βελτίωση των δεξιοτήτων στατιστικής και νομικής ανάλυσης.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδιο με τίτλο: <i>Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς;</i>
Οδηγίες	<p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα έντυπο με τίτλο: <i>Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς;</i>.</p> <p>Στη συνέχεια, ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν πώς εξηγείται η μεγάλη διαφορά μεταξύ των χωρών. Διευκρινίστε ότι δεν υπάρχει μία και μοναδική σωστή απάντηση, αλλά ότι μπορεί να υπάρχουν διάφορες εξηγήσεις και ότι πρέπει να εντοπίσουν όσο το δυνατόν περισσότερες εξηγήσεις. Δώστε 10 λεπτά στις ομάδες για να συζητήσουν.</p> <p>Έπειτα, ζητήστε από τις ομάδες να μετρήσουν πόσες διαφορετικές εξηγήσεις βρήκαν. Ξεκινήστε με την ομάδα που έχει τον μεγαλύτερο αριθμό εξηγήσεων και ζητήστε τους να δώσουν μία από αυτές. Κατόπιν, ζητήστε από τη δεύτερη ομάδα να δώσει μια άλλη εξήγηση. Συνεχίστε με τις ομάδες μέχρι να μην έχει καμία από αυτές νέα εξήγηση. Αν δεν αναφερθούν, συζητήστε τις ακόλουθες εξηγήσεις: διαφορά στο μέγεθος των νομών, στην εθνική σύνθεση των κοινωνιών, στη νομοθεσία, στο επίπεδο της υποαναφοράς, στο πόσο σοβαρά λαμβάνουν υπόψη οι αρχές τις αναφορές και αν χρησιμοποιούν την κατάλληλη</p>

⁷ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο εκπαίδευσης που εκπόνησε η Ομάδα Εργασίας για την Καταπολέμηση των Εγκλημάτων Μίσους στην Ουγγαρία στο πλαίσιο του έργου *Tackling Hate Crimes Locally (Αντιμετώπιση των Εγκλημάτων Μίσους σε Τοπικό Επίπεδο)* το 2021.

	κατηγοριοποίηση (πρόβλημα ελλιπούς αξιολόγησης), καθώς και προβλήματα με το στατιστικό σύστημα.
Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση	Κοινοποιήστε την ψηφιακή έκδοση του φυλλαδίου στη συνομιλία (chat) της διαδικτυακής συνάντησης. Χωρίστε την ομάδα σε δωμάτια επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms) και ορίστε χρονικό όριο 10 λεπτών. Όταν επιστρέψετε στο κύριο «δωμάτιο», συνεχίστε τη συζήτηση στην ολομέλεια.

2.2 Ποιος είναι ποιος;⁸	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Διασφάλιση ότι τα συμμετέχοντα άτομα γνωρίζουν τον ρόλο και την αποστολή των εθνικών φορέων (οργανισμών και θεσμικών οργάνων) που παρεμβαίνουν σε οποιοδήποτε στάδιο της αντιμετώπισης των εγκλημάτων μίσους. • Αποσαφήνιση των φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρόληψης, της χάραξης πολιτικής, της δίωξης και της υποστήριξης των θυμάτων. • Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων παρουσιάζοντας πιθανούς νέους φορείς στα συμμετέχοντα άτομα. • Παροχή βοήθειας στα συμμετέχοντα άτομα προκειμένου να αποκτήσουν μια γενική εικόνα του εθνικού οικοσυστήματος των σχετικών φορέων. • Ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της διαθεματικότητας.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ομάδες 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Σετ εκτυπωμένων λιστών με ονόματα και ορισμούς, κομμένα σε χωριστά κομμάτια χαρτιού

⁸ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο εκπαίδευσης που εκπόνησε η Ομάδα Εργασίας για την Καταπολέμηση των Εγκλημάτων Μίσους στην Ουγγαρία στο πλαίσιο του έργου *Tackling Hate Crimes Locally (Αντιμετώπιση των Εγκλημάτων Μίσους σε Τοπικό Επίπεδο)* το 2021.

<p>Προετοιμασία</p>	<p>Οι εκπαιδευτές/-τριες προσδιορίζουν τους σχετικούς φορείς που παρεμβαίνουν στον τομέα της δίωξης, της πρόληψης, της χάραξης πολιτικής ή της υποστήριξης των θυμάτων εγκλημάτων μίσους. Αυτοί οι φορείς μπορεί να είναι είτε δημόσιοι οργανισμοί είτε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Είναι σημαντικό να συμπεριληφθούν οι ΟΚΠ, ώστε να επιβεβαιωθεί ο ρόλος τους στον τομέα της αντιμετώπισης των εγκλημάτων μίσους και να ευαισθητοποιηθούν τα συμμετέχοντα άτομα σχετικά με το σημαντικό έργο που επιτελούν για την παροχή αποτελεσματικών, προσιτών και εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης. Σκεφτείτε συν τοις άλλοις τις υπηρεσίες υποστήριξης για άλλες μειονότητες, οι οποίες μπορούν να διαδραματίσουν καιρίο ρόλο στην αντιμετώπιση διαθεματικών υποθέσεων. Συμπληρώστε τη λίστα των φορέων με μια περίληψη 2-3 προτάσεων σχετικά με τον ρόλο τους στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους σε εθνικό επίπεδο. Εκτυπώστε τα ονόματα και τους ορισμούς των φορέων και κόψτε τα σε χωριστά κομμάτια χαρτιού.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Τα συμμετέχοντα άτομα θα αφιερώσουν 10 λεπτά σε ομάδες για να αντιστοιχίσουν τα ονόματα των φορέων με την περίληψη του ρόλου τους.</p> <p>Στην ολομέλεια, συζητήστε τις σωστές απαντήσεις και δώστε πρόσθετες πληροφορίες για τους φορείς με τους οποίους το κοινό δεν είναι πολύ εξοικειωμένο. Απαντήστε σε τυχόν ερωτήσεις σχετικά με τον ρόλο των φορέων, καθώς και τη διασύνδεση του έργου τους. Αν δεν προκύψουν σχετικές ερωτήσεις, προσθέστε συμπληρωματικές πληροφορίες για προληπτικούς λόγους.</p> <p>Η λίστα των φορέων μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων: εθνικούς φορείς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, φορείς ισότητας, τον συνήγορο του πολίτη, την αστυνομία, την εισαγγελία, τη δικαιοσύνη, δημόσιες υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες νομικής συνδρομής (αν υπάρχουν), οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συνασπισμούς ή ομάδες εργασίας, άλλους δημόσιους φορείς.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Μπορείτε να στείλετε ένα φυλλάδιο σε επεξεργάσιμη μορφή στα συμμετέχοντα άτομα της διαδικτυακής συνάντησης μέσω της συνομιλίας (chat). Στο φυλλάδιο, υπάρχουν τρεις στήλες. Η πρώτη και η τρίτη στήλη περιέχουν τα ονόματα των φορέων και τους ορισμούς τους. Αυτές χωρίζονται με μια ενδιάμεση κενή στήλη, η οποία πρέπει να αριθμηθεί. Σε ομάδες εργασίας, τα συμμετέχοντα άτομα έχουν 10 λεπτά στη διάθεσή τους για να γράψουν τον σωστό αριθμό του ορισμού δίπλα σε κάθε όνομα φορέα. Τέλος, επιστρέφουν στην ολομέλεια και αξιολογούν το έργο τους.</p>

2.3 Γνωρίστε τους νόμους σας⁹	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Παροχή μιας γενικής επισκόπησης της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τα εγκλήματα μίσους. • Συζήτηση των τρεχουσών πρακτικών και των πολιτικών επιβολής του νόμου. • Αξιολόγηση της υπάρχουσας νομικής ευαισθητοποίησης και της γνώμης των συμμετεχόντων ατόμων. • Επικαιροποίηση των γνώσεων των συμμετεχόντων ατόμων σχετικά με τη δίωξη των εγκλημάτων μίσους. • Ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διαθεματικότητα.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ατομικά, στη συνέχεια ομάδες 4-5 ατόμων και συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Χαρτί με λίστα ερωτήσεων Φυλλάδιο με τις κύριες απαντήσεις Στιλό
Προετοιμασία	<ul style="list-style-type: none"> • Οι εκπαιδευτές/-τριες προετοιμάζουν ένα φυλλάδιο με πέντε παραγράφους σχετικά με τις ακόλουθες πληροφορίες στο εθνικό τους πλαίσιο: • Τύπος νομοθεσίας για τα εγκλήματα μίσους και ορισμοί⁹ • Προστατευόμενα χαρακτηριστικά (κατάλογος, ανοιχτός ή όχι)⁹ • Περίληψη, όνομα και ημερομηνία θέσπισης της εθνικής πολιτικής της αστυνομίας, εάν υπάρχει⁹ • Σύντομη εξήγηση του ρόλου των ανακριτών/-τριών, των εισαγγελέων και της δικαστικής εξουσίας⁹

⁹ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης: *Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response (Αστυνομία Εγκλημάτων Μίσους σε βάρος ΛΟΑΤΙ: Εκπαίδευση για Επαγγελματική Ανταπόκριση της Αστυνομίας)* (2017).

	<ul style="list-style-type: none"> • Η αποτελεσματικότητα της δίωξης των εγκλημάτων μίσους στη χώρα σας, τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, οι ευκαιρίες και οι απειλές (οι εταίροι του προγράμματος ENACT μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα βασικά σημεία της ανάλυσης SWOT στην εθνική τους έκθεση).
Οδηγίες	<p>Όλα τα συμμετέχοντα άτομα θα λάβουν ένα φύλλο χαρτί με μια λίστα ερωτήσεων και ένα σπινό. Θα έχουν 8 λεπτά στη διάθεσή τους για να σκεφτούν τις ερωτήσεις και να γράψουν τις σύντομες απαντήσεις τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πώς ορίζει η εθνική νομοθεσία τα εγκλήματα μίσους στη χώρα σας (π.χ. ειδική επιβαρυντική ποινή, γενική επιβαρυντική ποινή, συγκεκριμένο αδίκημα); • Ποια είναι τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά; • Υπάρχουν κατευθυντήριες οδηγίες, πολιτικές ή καλές πρακτικές σχετικά με τα αλληλοεπικλυπόμενα προστατευόμενα χαρακτηριστικά; Αναγνωρίζονται πολλαπλοί λόγοι για προκαταλήψεις σε υποθέσεις εγκλημάτων μίσους; Πώς; • Ποια είναι η πολιτική της αστυνομίας σχετικά με τη διερεύνηση των εγκλημάτων μίσους; • Ποιος είναι ο ρόλος του/της ανακριτή/-τριας, του/της εισαγγελέα ή της δικαστικής εξουσίας, όπως τον αντιλαμβάνεστε; • Ποια είναι η εμπειρία σας από τη νομοθεσία μέχρι σήμερα; Τη θεωρείτε αποτελεσματική; <p>Αφού αναστοχαστούν ατομικά τα συμμετέχοντα άτομα, ζητήστε τους να σχηματίσουν ομάδες των 4-5 ατόμων. Αν είναι εφικτό, τα μέλη της ομάδας θα πρέπει να έχουν διαφορετικά προφίλ και επίπεδα εμπειρίας στο θέμα, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα λιγότερο έμπειρα άτομα μπορούν να λάβουν χρήσιμες πληροφορίες από τα πιο έμπειρα. Δώστε άλλα 8 λεπτά στις ομάδες για να συζητήσουν τις απαντήσεις τους.</p> <p>Μετά τον ατομικό αναστοχασμό και την ομαδική συζήτηση, μοιράστε το φυλλάδιο με τις απαντήσεις στα συμμετέχοντα άτομα. Δώστε τους 5 λεπτά για να το διαβάσουν και να συγκρίνουν τις πληροφορίες με τα προηγούμενα ευρήματά τους.</p> <p>Στην ολομέλεια, ρωτήστε τις ομάδες αν έμαθαν κάτι νέο από το φυλλάδιο και, αν ναι, τι ήταν αυτό. Ρωτήστε τα μέλη των ομάδων ποια μέρη του θέματος τα ενδιαφέρουν ιδιαίτερα και θα ήθελαν να μάθουν περισσότερα κατά τη διάρκεια αυτής της εκπαίδευσης. Αν καθοριστούν προτεραιότητες μάθησης σχετικά με τη νομοθεσία για τα εγκλήματα μίσους, φροντίστε να επικεντρώσετε τις παρεμβάσεις των εκπαιδευτών/-τριών σε αυτά τα θέματα κατά τη διάρκεια του υπόλοιπου μέρους της εκπαίδευσης.</p>

<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Το αρχείο με τις ερωτήσεις μπορεί να σταλεί ως επεξεργάσιμο συνημμένο στη συνομιλία (chat) της συνάντησης. Τα συμμετέχοντα άτομα μπορούν να παραμείνουν στην κύρια αίθουσα της συνάντησης κατά τη διάρκεια του ατομικού αναστοχασμού και στη συνέχεια να μεταφερθούν σε δωμάτια επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms) 4-5 ατόμων για 8 λεπτά. Κατά την επιστροφή, μοιράστε το φυλλάδιο με τις παραγράφους των εκπαιδευτών/-τριών στα συμμετέχοντα άτομα, δώστε τους 5 λεπτά για να το διαβάσουν και κάντε τις τελικές ερωτήσεις.</p>
--	--

2.4 Αξιολογήστε την υπόθεσή σας ¹⁰	
<p>Στόχοι και θέματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση της ορθής αξιολόγησης των εγκλημάτων μίσους. • Αναγνώριση των στοιχείων των εγκλημάτων μίσους. • Αποσαφήνιση των νομικών ορισμών.
<p>Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται</p>	<p>Επαγγελματίες των σωμάτων ασφαλείας και του τομέα της δικαιοσύνης που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, υπάλληλοι που συντάσσουν αναφορές, εισαγγελείς, δικαστές).</p>
<p>Χρονικό πλαίσιο</p>	<p>25 λεπτά</p>
<p>Οργάνωση της ομάδας</p>	<p>Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.</p>
<p>Εξοπλισμός και εργαλεία</p>	<p>Φυλλάδιο με τίτλο: Αξιολογήστε την υπόθεσή σας.</p>
<p>Προετοιμασία</p>	<p>Προσθέστε μια τρίτη μελέτη περίπτωσης στο φυλλάδιο: Αξιολογήστε την υπόθεσή σας που είναι χαρακτηριστική για το εθνικό σας πλαίσιο.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Εξηγήστε στα συμμετέχοντα άτομα τον στόχο της άσκησης και τη σημασία της ορθής αξιολόγησης των εγκλημάτων. Κοινοποιήστε εθνικά στατιστικά στοιχεία ή ευρήματα ερευνών σχετικά με την ελλιπή ή την εσφαλμένη αξιολόγηση, εφοσον διαθέτετε τέτοια στοιχεία.</p> <p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Δώστε σε κάθε ομάδα μία μελέτη περίπτωσης από το φυλλάδιο «Αξιολογήστε την υπόθεσή σας» και ένα σπινό. Ζητήστε τους να απαντήσουν στις ερωτήσεις του φυλλαδίου σε 10 λεπτά.</p> <p>Επιστρέψτε στην ολομέλεια και διαβάστε τις μελέτες περίπτωσης και τις ερωτήσεις. Μετά από κάθε περίπτωση, ζητήστε από την ομάδα που εργάστηκε πάνω σε</p>

¹⁰ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από μια εκπαίδευση που αναπτύχθηκε από την Háttér Society στο πλαίσιο του έργου *You are not alone! Country-wide network for the protection of the rights of LGBTIQ people* (Δεν είσαι μόνος/-νη-νο! Εθνικό δίκτυο για την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων) το 2016.

	αυτήν να δώσει τις απαντήσεις της. Συγκρίνετε τις απαντήσεις τους με τις απαντήσεις των εκπαιδευτών/-τριών και συζητήστε τυχόν σχετικές ερωτήσεις.
Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση	Χρησιμοποιήστε ένα ενιαίο έγγραφο ως φυλλάδιο και χωρίστε τις μελέτες περίπτωσης σε δύο ομάδες: "Breakout room 1", "Breakout room 2" κ.λπ. Στείλτε το έγγραφο στη συνομιλία (chat) της συνάντησης και ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το κατεβάσουν προτού μεταφερθούν στα breakout rooms. Διευκρινίστε ότι κάθε ομάδα θα εργαστεί μόνο σε μία περίπτωση που αντιστοιχεί στον αριθμό του breakout room της. Στείλτε τα συμμετέχοντα άτομα σε ένα breakout room για 10 λεπτά. Όταν επιστρέψετε στην ολομέλεια, συνεχίστε τη συζήτηση για τις απαντήσεις και τις λύσεις όπως περιγράφεται παραπάνω.

3. Ασκήσεις σχετικά με τη ΛΟΑΤΚΙ ορολογία, την ευαισθησία και τη διαχείριση υποθέσεων

3.1 Πείτε το σωστά ¹¹	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Εισαγωγή και αποσαφήνιση της ορολογίας που σχετίζεται με τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα. Αξιολόγηση των προηγούμενων γνώσεων και στάσεων των συμμετεχόντων ατόμων. Βελτίωση της ικανότητας των συμμετεχόντων ατόμων να επικοινωνούν αποτελεσματικά με ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	25 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ζεύγη, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδιο με τίτλο: <i>Πείτε το σωστά</i> . Στιλό

¹¹ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από μια εκπαίδευση που αναπτύχθηκε από τη Háttér Society στο πλαίσιο του έργου JUST EU: equality and justice for LGBTI citizens through strategic litigation (JUST EU: ισότητα και δικαιοσύνη για τους ΛΟΑΤΚΙ πολίτες μέσω στρατηγικών δικαστικών διαδικασιών) το 2023.

	<p>Μικρό βραβείο -- αναμνηστικά ή γλυκά (προαιρετικά, ανάλογα με το είδος του κοινού)</p> <p>Εάν το φυλλάδιο έχει επεξεργαστεί έτσι ώστε να χωράνε όλες οι περιγραφές σε μία σελίδα, χρησιμοποιήστε χαρτί μεγέθους Α3 για καλύτερη ορατότητα.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Εξηγήστε ότι αυτή η άσκηση προάγει τη συμπεριληπτική επικοινωνία και βοηθά τα συμμετέχοντα άτομα να κατανοήσουν τα επόμενα θέματα της εκπαίδευσης. Τα συμμετέχοντα άτομα μπορούν να εργαστούν σε ζευγάρια με το άτομο που κάθεται δίπλα τους ή σε ομάδες των τριών, αν κάποιος άτομο περισσεύει. Τα συμμετέχοντα άτομα λαμβάνουν το έντυπο των μεταφρασμένων ορισμών στον πίνακα λεξιλογίου. Επίσης, λαμβάνουν έναν χωριστό κατάλογο με όρους. Οι εκπαιδευτές/-τριες τους δίνουν οδηγίες να γράψουν έναν όρο από τον κατάλογο μετά από κάθε ορισμό στο άλλο φύλλο μέσα σε 10 λεπτά.</p> <p>Όταν οι ομάδες είναι έτοιμες, ζητήστε από κάθε ζευγάρι να μοιραστεί τον όρο που σχετίζεται με τον πρώτο ορισμό. Αν ένα άτομο δεν έχει δίκιο, ρωτήστε τα υπόλοιπα άτομα αν συμφωνούν και βοηθήστε τα να βρουν τη σωστή λύση. Προχωρήστε ανάλογα με κάθε ορισμό. Φροντίστε να προσθέσετε σχόλια και να επισημάνετε, για παράδειγμα, τις ακόλουθες διευκρινίσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σεξουαλικός Προσανατολισμός και Ταυτότητα Φύλου: Επισημάνετε τη διαφορά μεταξύ του πώς ένα άτομο αυτοπροσδιορίζεται και του φύλου (ή των φύλων) προς το οποίο νιώθει έλξη. Εξηγήστε ότι, για παράδειγμα, ένα τρανς άτομο μπορεί να έχει οποιονδήποτε σεξουαλικό προσανατολισμό. • Τρόπος Αναφοράς στα Τρανς Άτομα: Τα τρανς άτομα που είναι γυναίκες καταχωρίστηκαν ως άνδρες κατά τη γέννησή τους, αλλά αυτοπροσδιορίζονται ως γυναίκες. Για τον λόγο αυτό, πρέπει πάντα να αναφερόμαστε σε αυτά ως γυναίκες (και το αντίστροφο). Ένα άλλο παράδειγμα είναι ένας ομοφυλόφιλος τρανς άνδρας: άτομο που αυτοπροσδιορίζεται ως άνδρας και έλκεται από άνδρες. • Όροι Τρανς και Ίντερσεξ: Τονίστε τη διαφορά μεταξύ ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου. • Ίντερσεξ: Εξηγήστε ότι είναι ένας γενικός όρος για διαφορετικές παραλλαγές, που περιλαμβάνει δεκάδες ιατρικές παθήσεις, μερικές από τις οποίες μπορούν να παρατηρηθούν κατά τη γέννηση και άλλες μόνο κατά την εφηβεία ή την ενηλικίωση. • Εξηγήστε ότι η ασεξουαλικότητα είναι ένα φάσμα • Μετάβαση: Δεν χρειάζεται να γίνει με συγκεκριμένη σειρά και δεν είναι κάθε βήμα επιθυμητό για όλα τα άτομα. <p>Όταν ολοκληρωθεί η λίστα, ρωτήστε τα μέλη κάθε ομάδας ποιος ορισμός τους φάνηκε δύσκολος και γιατί. Υπήρχαν εκφράσεις που δεν γνώριζαν ή για τις οποίες δεν ήταν σίγουροι/-ρες;</p>

	Η ομάδα που θα συγκεντρώσει τα περισσότερα σωστά αποτελέσματα μπορεί να λάβει ένα μικρό βραβείο.
Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση	Μοιραστείτε τις οδηγίες με τα συμμετέχοντα άτομα. Στείλτε τους τον πίνακα με τους ορισμούς και τη λίστα των όρων ως επεξεργάσιμο αρχείο κειμένου, ώστε να μπορούν να γράψουν ή να αντιγράψουν τον επιλεγμένο όρο σε κάθε ορισμό. Ρυθμίστε τη λειτουργία του breakout room για 10 λεπτά και χρησιμοποιήστε τη για να χωρίσετε την ομάδα σε ζευγάρια. Προχωρήστε στη συζήτηση στην ολομέλεια όπως περιγράφεται παραπάνω.

3.2 Αποκωδικοποιήστε το απόσπασμα¹²

Στόχοι και θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Κατανόηση των εμπειριών και των αναγκών των ΛΟΑΤΚΙ επιζώντων ατόμων εγκλημάτων μίσους. Χρήση σύντομων αποσπασμάτων για να προετοιμαστούν τα συμμετέχοντα άτομα για πιο σύνθετες ασκήσεις. Έναρξη συζήτησης σχετικά με την ασφάλεια και την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Παροχή παραδειγμάτων σχετικά με τις αιτίες της υποαναφορικότητας.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ομάδες 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδια με αποσπάσματα από εθνικές συνεντεύξεις Χαρτοπίνακας (flipchart), στίλο
Προετοιμασία	Οι εκπαιδευτές/-τριες επιλέγουν 4-6 σύντομα αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις της έρευνας ENACT που πραγματοποίησαν με επιζώντα άτομα εγκλημάτων μίσους (ή επαγγελματίες). Τα αποσπάσματα μπορούν να είναι τα ίδια με αυτά που

¹² Η ιδέα και τα βασικά ερωτήματα αυτής της άσκησης προσαρμόστηκαν από το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης: *Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response (Αστυνομία Εγκλημάτων Μίσους σε βάρος ΛΟΑΤΚΙ: Εκπαίδευση για Επαγγελματική Ανταπόκριση της Αστυνομίας)* (2017).

	<p>παρουσιάστηκαν στις εθνικές εκθέσεις, αλλά μπορούν επίσης να είναι αποσπάσματα που δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιηθεί για σκοπούς δημοσιότητας. Οι μελλοντικοί/-κές εκπαιδευτές/-τριες που δεν συμμετείχαν στο έργο μπορούν να χρησιμοποιήσουν αποσπάσματα από τις εκθέσεις ENACT ή άλλες σχετικές εθνικές έρευνες.</p> <p>Τα επιλεγμένα αποσπάσματα περιγράφουν την εμπειρία και τα συναισθήματα των επιζώντων ατόμων εγκλημάτων μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ. Παρακάτω, μπορείτε να βρείτε μερικά παραδείγματα αποσπασμάτων για τους σκοπούς της άσκησης από την Εθνική Έκθεση της Ιταλίας:</p> <p><i>«Ο πατριός μου γύρισε στο σπίτι θυμωμένος (...) Ήμουν πολύ ψηλότερος από αυτόν και την τελευταία φορά που προσπάθησε να με χτυπήσει, αμύνθηκα και τραυματίστηκα. Πήγα στα επείγοντα, κάλεσαν τους Καραμπινιέρι και από εκεί ξεκίνησαν όλες οι διαδικασίες της δίκης. [...] Οι Καραμπινιέρι μου εγγυήθηκαν ότι θα είχα δωρεάν νομική βοήθεια και συνήγορο υπεράσπισης, αλλά δεν μου ανατέθηκε ποτέ κανένας. [...] Ήταν πολύ δύσκολο να το χειριστώ γιατί ήμουν εντελώς εγκαταλελειμμένος [...] Το μετανιώνω γιατί μου κόστισε πολλή ενέργεια και πολλά χρήματα. Με εξάντλησε πραγματικά. Αν είχα λάβει τη βοήθεια ενός συνήγορου υπεράσπισης και την υποστήριξη του κράτους, θα ήταν διαφορετικά».</i></p> <p><i>«Συνόδευσα προσωπικά μια τρανς γυναίκα για να υποβάλει καταγγελία. Σοκαρίστηκα: παρόλο που ήταν πολύ θηλυκή, εξακολουθούσε να έχει αμφιλεγόμενο passing*, καθώς οι αστυνομικοί της μιλούσαν συνεχώς στο αρσενικό γένος. Υπήρχε, λοιπόν, ήδη αυτό το είδος βίας. Ένας από αυτούς έκανε επίσης σχόλια που υποβάθμιζαν το ζήτημα λέγοντας «και μεταξύ σας [των ΛΟΑΤΚΙ] είναι γνωστό ότι γίνονται περίεργα πράγματα» όταν αναφέραμε ότι είχε βιαστεί».</i></p> <p><i>*Passing: Με απλά λόγια είναι όταν η ταυτότητα φύλου ενός ατόμου γίνεται αντιληπτή.</i></p> <p><i>«Μου επιτέθηκαν έξω από το σπίτι και η αστυνομία με κατήγγειλε για καβγά. Από τον τρόπο που μου φέρθηκαν φαινόταν σαν να τον είχα προκαλέσει. Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα ότι το κράτος δεν με προστάτευε, ότι το κράτος δεν με θεωρούσε πολίτη. Είναι σαν να είμαστε πολίτες δεύτερης κατηγορίας».</i></p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες των 4-5 ατόμων και δώστε ένα φυλλάδιο σε κάθε ομάδα. Σε 12 λεπτά, οι ομάδες θα πρέπει να διαβάσουν τα αποσπάσματα και να μοιραστούν τις σκέψεις τους σχετικά με τις ακόλουθες ερωτήσεις: 1. Πώς πιστεύετε ότι αυτές οι εμπειρίες επηρεάζουν τα συναισθήματα ασφάλειας και προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων; 2. Πώς πιστεύετε ότι αυτές οι εμπειρίες επηρεάζουν την προθυμία των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων να αναφέρουν εγκλήματα μίσους και περιστατικά εναντίον τους;</p> <p>Όταν επιστρέψουν στην ολομέλεια, οι εκπαιδευτές/-τριες προετοιμάζουν δύο χαρτιά χαρτοπίνακα/flipchart (ένα για κάθε ερώτηση: 1. Αίσθημα ασφάλειας και προστασίας, 2. Προθυμία αναφοράς). Οι ομάδες θα πρέπει να μοιραστούν τα ευρήματά τους και οι εκπαιδευτές/-τριες να κρατήσουν σημειώσεις στα δύο χαρτιά του flipchart. Ύστερα από αυτό, οι εκπαιδευτές/-τριες – εάν είναι απαραίτητο –</p>

	συμπληρώνουν τις ιδέες με τα ευρήματα της έρευνας και τα συμπεράσματα από την οπτική γωνία των επιζώντων ατόμων.
Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση	Στείλτε το φυλλάδιο και τις οδηγίες ως αρχείο κειμένου στη συνομιλία (chat) της διαδικτυακής συνάντησης πριν από την άσκηση. Ζητήστε από όλα τα συμμετέχοντα άτομα να «κατεβάσουν» το αρχείο. Κατόπιν, μοιράστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τέσσερα δωμάτια επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms) και δώστε τους 12 λεπτά για να συζητήσουν την άσκηση. Συνεχίστε με τη συζήτηση στην ολομέλεια.

3.3 Γιατί αυτά τα άτομα;¹³

Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Εμβάθυνση της κατανόησης των συμμετεχόντων ατόμων σχετικά με τις έννοιες των ίντερσεξ ποικιλομορφιών και των τρανς ταυτοτήτων, καθώς και τις εμπειρίες των ίντερσεξ και τρανς ατόμων. Αύξηση της ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων ατόμων σχετικά με τα εγκλήματα μίσους που στοχοποιούν ίντερσεξ και τρανς άτομα. Έναρξη συζήτησης σχετικά με τις ειδικές ανάγκες προστασίας των ίντερσεξ και των τρανς ατόμων. Εξοικείωση με το έργο των ομάδων υπεράσπισης σε επίπεδο ΕΕ.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	<p>Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).</p> <p>Απαιτούμενες προηγούμενες γνώσεις: Η εν λόγω άσκηση είναι κατάλληλη για ομάδες των οποίων τα μέλη μπορούν να διαβάζουν και να κατανοούν την αγγλική γλώσσα. Για ομάδες των οποίων τα μέλη δεν μιλούν άπταιστα αγγλικά, τα φυλλάδια μπορούν να αντικατασταθούν από εθνικά φυλλάδια από άλλες εκθέσεις ή από δική σας μετάφραση του έργου της OII Europe και της TGEU που θα δημιουργηθεί με ένα εργαλείο γραφιστικής.</p>
Χρονικό πλαίσιο	40 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.

¹³ Τμήματα αυτής της άσκησης προσαρμόστηκαν από το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης: *Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response (Αστυνομία Εγκλημάτων Μίσους σε βάρος ΛΟΑΤΚΙ: Εκπαίδευση για Επαγγελματική Ανταπόκριση της Αστυνομίας)* (2017).

<p>Εξοπλισμός και εργαλεία</p>	<p>Εκτυπωμένα φυλλάδια: (Why them?/ Γιατί αυτά τα άτομα; 1. OII Europe· Why them?/ Γιατί αυτά τα άτομα; 2. TGEU)</p> <p>Εκτυπωμένη λίστα ερωτήσεων</p> <p>Πρόσθετο φυλλάδιο (Συμβούλιο της Ευρώπης - Transgender-specific considerations/ Ειδικές πτυχές που αφορούν τα τρανς άτομα) - προαιρετικό</p>
<p>Προετοιμασία</p>	<p>Εκτυπώστε δύο αντίγραφα κάθε φυλλαδίου. Το ένα περιλαμβάνει ένα ενημερωτικό γράφημα (infographic) που δημιουργήθηκε από την OII Europe και παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη βία κατά των ίντερσεξ ατόμων, με βάση τα δεδομένα της έρευνας του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) της ΕΕ για το 2023. Το άλλο περιλαμβάνει αποσπάσματα από ενημερωτικά γραφήματα (infographics) που δημιουργήθηκαν από την TGEU και απεικονίζουν παρόμοια δεδομένα σχετικά με τα τρανς άτομα με βάση την ίδια έρευνα.</p> <p>Επιπλέον, εκτυπώστε μια λίστα με τις ερωτήσεις που θα θέσετε στην ομάδα (βλ. παραδείγματα παρακάτω) στη γλώσσα της χώρας σας.</p> <p>Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να διαβάσουν το προαιρετικό φυλλάδιο: <i>Συμβούλιο της Ευρώπης - Ειδικές πτυχές που αφορούν τα τρανς άτομα</i> και να στηριχθούν στα βασικά σημεία που αναφέρονται σε αυτό κατά την ολοκλήρωση των παρουσιάσεων και τον συντονισμό των συζητήσεων.</p>
<p>Οδηγίες</p>	<p>Στην αρχή της άσκησης, χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τέσσερις ομάδες. Δύο ομάδες θα λάβουν το infographic από την OII Europe, ενώ οι άλλες δύο ομάδες θα λάβουν ένα έντυπο των γραφημάτων της TGEU. Πριν ξεκινήσετε την άσκηση, επαναλάβετε μερικές πληροφορίες από την προηγούμενη παρουσίασή σας ή την άσκηση, συμπεριλαμβανομένων των ορισμών, εάν τους χρησιμοποιήσατε. Βεβαιωθείτε ότι όλα τα συμμετέχοντα άτομα κατανοούν τι είναι οι ίντερσεξ ποικιλομορφίες και οι τρανς ταυτότητες και μπορούν να κάνουν σαφή διάκριση μεταξύ των δύο ομάδων.</p> <p>Έπειτα, ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να αφιερώσουν 15 λεπτά για να εξετάσουν και να συζητήσουν τα στατιστικά στοιχεία που τους παρουσιάστηκαν στα φυλλάδια στις τέσσερις ομάδες. Πείτε τους να ορίσουν έναν/μία εκπρόσωπο στην αρχή, ο/η οποίος/-α θα παρουσιάσει αργότερα τις κύριες ιδέες τους στις άλλες ομάδες. Μαζί, θα πρέπει να αναστοχαστούν για το τι αποκαλύπτουν τα δεδομένα σχετικά με την εχθρότητα και τη βία εναντίον των ίντερσεξ ή των τρανς ατόμων. Θα πρέπει επίσης να συγκεντρώσουν ιδέες σχετικά με το γιατί αυτά τα άτομα γίνονται στόχος βίαιων περιστατικών. Πώς τα αναγνωρίζουν οι δράστες/-στιδες; Γιατί οι δράστες/-στιδες έχουν κίνητρο προκατάληψης; Από πού αντλούν τις πληροφορίες που τους/τις κάνουν να είναι εχθρικοί/-κές; Σε ποιες καταστάσεις και σε ποια μέρη μπορούν να συμβούν τέτοια περιστατικά; Πού πιστεύετε ότι είναι πιο συνηθισμένα;</p> <p>Αφού τελειώσει ο χρόνος για την ομαδική συζήτηση, επιστρέψτε στην ολομέλεια. Μία από τις ομάδες που είχε το φυλλάδιο της OII Europe θα πρέπει να παρουσιάσει τη σύνοψη του περιεχομένου του ενημερωτικού γραφήματος που</p>

	<p>της δόθηκε, καθώς και τις προσωρινές απαντήσεις της στη λίστα ερωτήσεων. Αν καμία από τις δύο ομάδες δεν προσφερθεί να ξεκινήσει με αυτό το μέρος, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να επιλέξουν μία. Η άλλη ομάδα που είχε την ίδια εργασία πρέπει στη συνέχεια να συμπληρώσει τα ευρήματά της, εάν έχει επιπλέον ιδέες. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια παρέχει ανατροφοδότηση για τις ιδέες που συγκεντρώθηκαν εξηγώντας αν οι απαντήσεις που έδωσαν οι ομάδες είναι ακριβείς και συμπληρώνοντας την παρουσίασή του/της με άλλα παραδείγματα και στοιχεία αν είναι απαραίτητο. Η ίδια παρουσίαση και άσκηση ανατροφοδότησης θα πρέπει να επαναληφθεί από τις άλλες δύο ομάδες και τον/την εκπαιδευτή/-τρια.</p> <p>Σε περίπτωση που η ομάδα αποτελείται από αστυνομικούς, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να εκτυπώσουν αντίγραφα του φυλλαδίου του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο: <i>Transgender-specific considerations</i> (Ειδικές πτυχές που αφορούν τα τρανς άτομα) και να δώσουν 10 επιπλέον λεπτά στα συμμετέχοντα άτομα για να το διαβάσουν. Στη συνέχεια, η ομάδα μπορεί να σκεφτεί αν υπάρχουν πληροφορίες στο κείμενο που δεν είχαν σκεφτεί στην παρουσίασή τους αντί να τους δώσει ο/η εκπαιδευτής/-τρια τις πρόσθετες πληροφορίες.</p> <p>Στο τέλος της άσκησης, εξηγήστε εν συντομία το έργο που προσφέρουν γενικά η OII Europe και η TGEU και προτείνετε τα website τους για περισσότερες πληροφορίες.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Αντιγράψτε τα φυλλάδια και τις οδηγίες σε ένα αρχείο και ονομάστε το έργο του OII Europe "Breakout room 1 και 2" και το έργο του TGEU "Breakout room 3 και 4". Κατά τη διάρκεια της συνεδρίας, στείλτε το αρχείο στη συνομιλία (chat) της ολομέλειας και ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το κατεβάσουν. Επιστημάνετε ότι η εικόνα που θα πρέπει να αναλύσουν είναι αυτή με το όνομα που αντιστοιχεί στον αριθμό του breakout room τους. Φροντίστε να ζητήσετε από τα συμμετέχοντα άτομα να επιλέξουν έναν/μία εκπρόσωπο κατά τη διάρκεια της συζήτησης στο breakout room τους, ώστε να επιταχυνθεί η διαδικασία. Οι παρουσιάσεις και οι επακόλουθες συζητήσεις θα γίνουν στην ολομέλεια μετά την επιστροφή από τα breakout rooms.</p>

3.4 Ασφαλείς χώροι¹⁴

<p>Στόχοι και θέματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Έναρξη συζήτησης σχετικά με τους χώρους στους οποίους τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα μπορούν να αισθάνονται ασφαλή.
---------------------------------	--

¹⁴ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο *Q-Learning: Training Materials on LGBTIQ+ Issues (Q-Learning: Εκπαιδευτικό Υλικό για ΛΟΑΤΚΙΑ+ Ζητήματα)*, που εκδόθηκε από τη Rosalila PantherInnen και τη Hättér Society το 2024.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ευαισθητοποίηση σχετικά με την πανταχού παρουσία απειλών για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. • Αύξηση της ενσυναίσθησης της ομάδας προς τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. • Δημιουργία χώρου για συζητήσεις σχετικά με το πώς οι επαγγελματίες μπορούν να κάνουν αυτούς τους χώρους ασφαλέστερους στους τομείς της εργασίας τους. • Επισημάνση των διαφορών μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων που έχουν ή δεν έχουν άλλα προστατευόμενα χαρακτηριστικά (π.χ. εθνικότητα).
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι κατάλληλη για διάφορους/-ρες επαγγελματίες με ή χωρίς συγκεκριμένο ρόλο στην αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους (π.χ. αστυνομικοί, εισαγγελείς, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, δικηγόροι, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	40 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	<p>Συζήτηση στην ολομέλεια</p> <p>Λίστα χώρων (παραδείγματα):</p> <ul style="list-style-type: none"> • ένα φεστιβάλ· • ένα συνηθισμένο λύκειο στην επαρχία της χώρας σας· • ένας χώρος εργασίας στον οποίο γίνονται εχθρικές παρατηρήσεις προς τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα και ο/η προϊστάμενος/-νη δεν αντιδρά· • ένα συνηθισμένο βιβλιοπωλείο· • η αίθουσα αναμονής μιας ιατρικής κλινικής· • ένας συνηθισμένος χώρος εργασίας στον δημόσιο τομέα· • ένα συνηθισμένο κλαμπ ή μπαρ στην πρωτεύουσα της χώρας σας· • ένας σιδηροδρομικός σταθμός στην επαρχία της χώρας σας· • ένα τρένο στην πρωτεύουσα της χώρας σας· • ένας ποδοσφαιρικός αγώνας.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Δύο κάρτες με τις ενδείξεις «καθόλου ασφαλής/-λής» και «απόλυτα ασφαλής/-λής» ή «1» και «10»
Οδηγίες	Όπως και στην άσκηση «Πού στέκεστε;», οι εκπαιδευτές/-τριες τοποθετούν τις δύο κάρτες στα δύο διαφορετικά άκρα της αίθουσας.

	<p>Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτές/-τριες εξηγούν την άσκηση: τα συμμετέχοντα άτομα πρέπει να αποφασίσουν πόσο ασφαλή θεωρούν μια κοινοτική εκδήλωση ή έναν δημόσιο χώρο για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Πρέπει να τοποθετηθούν σε μια φανταστική κλίμακα από το 1 έως το 10 με βάση τη γνώμη τους.</p> <p>Οι εκπαιδευτές/-τριες διαβάζουν ένα προς ένα τα στοιχεία από την παρακάτω λίστα. Όταν τα συμμετέχοντα άτομα σχηματίσουν μια γραμμή μετά την εκφώνηση ενός χώρου, οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να ρωτήσουν μερικά από αυτά γιατί επέλεξαν ένα συγκεκριμένο σημείο στην κλίμακα. Μπορούν να επιλέξουν άτομα από τα δύο άκρα της κλίμακας ή άτομα που φαίνεται να έχουν διαφορετική γνώμη. Τα συμμετέχοντα άτομα μπορούν να συζητήσουν ή να ανταλλάξουν απόψεις. Οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να προσθέσουν νέες οπτικές στη συζήτηση, αν είναι απαραίτητο, για να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα θέματα ασφάλειας των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και να αναστοχαστούν σχετικά με το πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί η κατάσταση γενικά ή από τα ίδια τα συμμετέχοντα άτομα στην εκπαίδευση, με βάση το επαγγελματικό τους προφίλ.</p> <p>Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να επεξεργαστούν τη λίστα και να προσθέσουν χώρους στους οποίους, για παράδειγμα, πρώην πελάτες/-τισσες ή συμμετέχοντα άτομα σε συνεντεύξεις τους έχουν υποστεί εγκλήματα μίσους.</p> <p>Μετά το πρώτο μέρος της άσκησης, ρωτήστε τα συμμετέχοντα άτομα αν η αξιολόγησή τους θα άλλαζε σε σχέση με οποιονδήποτε από τους παραπάνω χώρους αν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα είχαν ένα άλλο προστατευόμενο χαρακτηριστικό (π.χ. φυλή, εθνικότητα ή αναπηρία). Για παράδειγμα, θα ένιωθε ένα ΛΟΑΤΚΙ άτομο με καταγωγή Ρομά ή μεταναστευτικό υπόβαθρο λιγότερο ασφαλές σε ορισμένους χώρους σε σχέση με ένα άλλο ΛΟΑΤΚΙ άτομο; Αφιερώστε 10 λεπτά ακόμη για να συζητήσετε τον αντίκτυπο της διαθεματικότητας στην αντίληψη και τις εμπειρίες ασφάλειας των σεξουαλικών και των έμφυλων μειονοτήτων.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Μπορείτε να πραγματοποιήσετε αυτή την άσκηση στην αίθουσα της συνάντησης χρησιμοποιώντας την επιλογή κλίμακας ενός διαδικτυακού εργαλείου έρευνας. Αφού κοινοποιήσετε τον σύνδεσμο (link) για την έρευνα, ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να βαθμολογήσουν κάθε δήλωση με βάση μια κλίμακα από το 1 (καθόλου ασφαλές) έως το 10 (απόλυτα ασφαλές) σύμφωνα με την προσωπική άποψη και τις γνώσεις τους. Συνεχίστε να μοιράζεστε τα αποτελέσματα της διαδικτυακής έρευνας στην οθόνη ενώ συζητάτε τις απαντήσεις. Επειδή σε αυτή την περίπτωση οι ατομικές επιλογές των συμμετεχόντων ατόμων δεν είναι ορατές, χρησιμοποιήστε αυτές ή παρόμοιες ερωτήσεις για να καθοδηγήσετε τη συζήτηση: Υπάρχει κάποιο άτομο που ξεπλάγη από τα συνολικά αποτελέσματα; Αν ναι, γιατί; Υπάρχει κάποιο άτομο που παρατήρησε ότι η βαθμολογία του για (όνομα του τόπου) διέφερε σημαντικά από τον μέσο όρο; Γιατί πιστεύετε ότι τα άλλα άτομα ψήφισαν διαφορετικά; Γιατί πιστεύετε ότι (όνομα του τόπου) βαθμολογήθηκε ως ο ασφαλέστερος/ λιγότερο ασφαλής χώρος; Πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί αυτό;</p>

3.5 Η γλώσσα του σεβασμού¹⁵	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση της χρήσης του σωστού λεξιλογίου των επαγγελματιών. • Επισήμανση προβληματικών όρων και εναλλακτικών επιλογών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αντ' αυτών. • Ανάπτυξη δεξιοτήτων συμπεριληπτικής επικοινωνίας.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι ιδιαίτερα σημαντική για επαγγελματίες που έρχονται σε άμεση επαφή με θύματα (π.χ. δικηγόροι, κοινωνικοί/-κές λειτουργοί, αστυνομικοί, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων).
Χρονικό πλαίσιο	20 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Συζήτηση στην ολομέλεια
Εξοπλισμός και εργαλεία	Δύο κάρτες με τις λέξεις «κατάλληλο» και «προσβλητικό»
Οδηγίες	<p>Χρησιμοποιήστε τη μέθοδο της κλίμακας απόψεων για να αξιολογήσετε τις απόψεις των συμμετεχόντων ατόμων. Τοποθετήστε τις δύο κάρτες στα δύο άκρα της αίθουσας. Ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να σταθούν σε ένα σημείο της κλίμακας ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο θεωρούν μια δήλωση ή πρακτική κατάλληλη ή προσβλητική για ένα ΛΟΑΤΚΙ άτομο.</p> <p>Στη συνέχεια, χρησιμοποιήστε την παρακάτω λίστα δηλώσεων και διαβάστε μία δήλωση κάθε φορά. Μετά από κάθε γύρο, ρωτήστε μερικά από τα συμμετέχοντα άτομα γιατί επέλεξαν ένα συγκεκριμένο σημείο της κλίμακας. Για να δώσετε έμφαση στις πρακτικές συμπεριληπτικής επικοινωνίας, συμπληρώστε τα επιχειρήματά τους με παρατηρήσεις από τις ενότητες πιθανών σκέψεων που ακολουθούν.</p> <p>Λίστα δηλώσεων και πιθανών σκέψεων:</p> <p>1. Οι υπεύθυνοι/-νες διαχείρισης υποθέσεων αναφέρονται σε ένα τρανς θύμα χρησιμοποιώντας το παλιό του όνομα.</p> <p>Πιθανή σκέψη: Η χρήση του παλιού ονόματος ενός τρανς ατόμου είναι γνωστή ως "deadnaming" και θεωρείται κακοποιητική. Πολλές τραυματικές και δυσάρεστες εμπειρίες μπορεί να συνδέονται με αυτό το όνομα, το οποίο δεν ταιριάζει πλέον με την ταυτότητα του ατόμου. Αν και μπορεί να συμβεί κατά τη</p>

¹⁵ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο *Q-Learning: Training Materials on LGBTIQ+ Issues (Q-Learning: Εκπαιδευτικό Υλικό για ΛΟΑΤΚΙΑ+ Ζητήματα)*, που εκδόθηκε από τη Rosalila PantherInnen και τη Hättér Society το 2024.

διάρκεια μιας δικαστικής διαδικασίας, οι υπεύθυνοι/-νες διαχείρισης υποθέσεων να μάθουν το παλιό όνομα ενός τρανς θύματος, θα πρέπει να σέβονται την ταυτότητά του και να χρησιμοποιούν το όνομα που προτιμά όταν απευθύνονται σε αυτό ή όταν μιλούν για λογαριασμό του.

2. Ένας/Μια δικηγόρος αναφέρεται στην τρανς πελάτισσά του ως ένα άτομο που κάποτε ήταν άνδρας και τώρα έγινε γυναίκα.

Πιθανή σκέψη: Τα περισσότερα τρανς άτομα αισθάνονται από την παιδική τους ηλικία ότι δεν μπορούν να ταυτιστούν πλήρως με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους. Εξαιτίας αυτού, οι περισσότερες τρανς γυναίκες δεν αισθάνονται ότι «ήταν άνδρες». Επομένως, μπορεί να είναι προσβλητικό για αυτές να τις χαρακτηρίζουν άλλα άτομα ως «άνδρες».

3. Ένα μη δυαδικό (non-binary) άτομο μιλά για την ταυτότητά του σε έναν/μια υπάλληλο υποστήριξης θυμάτων, ο/η οποίος/-α απαντά ότι δεν έχει ξανακούσει κάτι τέτοιο.

Πιθανή σκέψη: Αν και η ανοιχτή επικοινωνία είναι σημαντική μεταξύ των υπαλλήλων υποστήριξης και των πελατών/-τισσών τους, είναι σημαντικό το τι ακολουθεί αυτή τη δήλωση. Δεδομένου ότι τα θύματα εγκλημάτων βρίσκονται ήδη σε ευάλωτη κατάσταση, υπάρχει αυξημένη ανάγκη να φροντίσουμε για τη συναισθηματική τους ευημερία. Για να μην ενισχυθεί το αίσθημα περιθωριοποίησης του θύματος, οι υπάλληλοι υποστήριξης θα πρέπει να εξηγούν ότι, αν και δεν έχουν επαρκή προηγούμενη γνώση του θέματος, θα το μελετήσουν και είναι πρόθυμοι/-μες να λάβουν μέτρα για να κατανοήσουν τις συγκεκριμένες ανάγκες του/της πελάτη/-τισσάς τους.

4. Μια γυναίκα ξεκινά την αναφορά της στο αστυνομικό τμήμα εξηγώντας ότι περπατούσε με τον σύντροφό της όταν συνάντησαν την πρώην σύντροφό της. Ο/Η αστυνομικός της ζητά να διευκρινίσει αν ήταν στο παρελθόν λεσβία.

Πιθανή σκέψη: Η παραπάνω ερώτηση φαίνεται να υποδηλώνει ότι ο/η αστυνομικός δεν γνωρίζει τις αμφιφυλόφιλες (bisexual) ταυτότητες ή δεν αναγνωρίζει την ύπαρξή τους. Για τον λόγο αυτό, η εν λόγω ερώτηση μπορεί να είναι προσβλητική για έναν/μια πελάτη/-τισσα. Επιπλέον, οι όροι που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό είναι κατά κύριο λόγο ένα μέσο αυτοπροσδιορισμού που βοηθά ένα άτομο να βρει τη λέξη που περιγράφει καλύτερα το πώς αισθάνεται για τον εαυτό του. Επομένως, δεν συνιστάται πάντα να αναζητούμε ετικέτες για να κατηγοριοποιούμε τους άλλους ανθρώπους. Είναι προτιμότερο να ρωτάμε τον/την πελάτη/-τισσα πώς θα περιέγραφε τον σεξουαλικό του/της προσανατολισμό.

6. Χρήση της λέξης «τρανσέξουαλ»

Πιθανή σκέψη: Μερικά άτομα χρησιμοποιούν τον όρο τρανσέξουαλ, ο οποίος είναι λανθασμένος γιατί εδώ η κατάληξη δηλώνει βιολογικό φύλο, ενώ ο όρος 'τρανς' αφορά το κοινωνικό. Επιπλέον, οι όροι που λήγουν σε «-σεξουαλ» πολλές φορές αναφέρονται στον σεξουαλικό προσανατολισμό, κάτι που δεν ισχύει στην περίπτωση των τρανς ατόμων. Επομένως, καλό είναι να προσέχετε ποια λέξη

	<p>χρησιμοποιεί ο/η πελάτης/-τισσά σας για να περιγράψει την ταυτότητά του/της ή να τον/τη ρωτήσετε σχετικά.</p> <p>7. Χρήση της λέξης «τραβεστί»</p> <p>Πιθανή σκέψη: Ο όρος «τραβεστί» είναι ένας στιγματιστικός και παρωχημένος όρος που περιγράφει άνδρες που μερικές φορές ντύνονται με γυναικεία ρούχα, αλλά δεν ταυτίζονται με τις γυναίκες. Στις μέρες μας, προτιμάται ο όρος «παρενδυτικό άτομο» (crossdresser) ή drag queen για να περιγράψει αυτή τη συμπεριφορά. Μερικοί άνθρωποι - λανθασμένα - αναφέρονται στα τρανς άτομα ως τραβεστί, κάτι που είναι κακοπονητικό, διότι αρνείται ότι το να είσαι τρανς είναι κάτι περισσότερο από το να αλλάζεις ρούχα ή εμφάνιση.</p> <p>8. Χρήση της λέξης «ερμαφρόδιτος»</p> <p>Πιθανή παρατήρηση: Η λέξη «ερμαφρόδιτος» είναι ελληνική λέξη. Προέρχεται από το όνομα ενός μυθολογικού προσώπου. Ο Ερμαφρόδιτος ήταν το παιδί των θεών Ερμή και Αφροδίτης, το οποίο μεταμορφώθηκε σε άτομο με δύο φύλα. Επειδή η αρχική λέξη αναφέρεται σε αυτό το μυθολογικό πρόσωπο και χρησιμοποιείται επίσης για την ονομασία ζώων και φυτών, δεν είναι σωστό να χρησιμοποιείται για ανθρώπους. Αντ' αυτού, χρησιμοποιούμε τον όρο «ίντερσεξ».</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Μπορείτε να πραγματοποιήσετε αυτή την άσκηση στην αίθουσα συνάντησης της ολομέλειας χρησιμοποιώντας την επιλογή κλίμακας ενός διαδικτυακού εργαλείου έρευνας. Αφού κοινοποιήσετε τον σύνδεσμο της έρευνας, ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να βαθμολογήσουν κάθε δήλωση με βάση μια κλίμακα από το 1 (προσβλητικό) έως το 10 (κατάλληλο) σύμφωνα με την προσωπική άποψη και τις γνώσεις τους. Συνεχίστε να μοιράζεστε τα αποτελέσματα της διαδικτυακής έρευνας στην οθόνη ενώ συζητάτε τις απαντήσεις. Κατά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, εξετάστε κάθε δήλωση μία προς μία. Επιλέξτε ένα διαφορετικό άτομο σε κάθε περίπτωση για να προσθέσετε σχόλια στα αποτελέσματα. Αφήστε τα άλλα άτομα να συμπληρώσουν αυτά τα σχόλια και προσθέστε μερικά στοιχεία από τις σκέψεις των εκπαιδευτών/-τριών αν είναι απαραίτητο.</p>

4. Ασκήσεις για συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες

4.1 Περισσότεροι από ένας τομέας	
Στόχοι και θέματα	<ul style="list-style-type: none"> Εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ και η αλληλεξάρτησή τους με διάφορους τομείς του δικαίου. Παροχή βοήθειας σε νομικούς/-κές επαγγελματίες ώστε να συνδέσουν τις προηγούμενες γνώσεις τους με παραδείγματα από την πραγματική ζωή σε διάφορους τομείς του δικαίου. Αξιοποίηση της δημιουργικότητας και της φαντασίας των συμμετεχόντων ατόμων. Βελτίωση των νομικών τους δεξιοτήτων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Νομικοί/-κές επαγγελματίες (π.χ. νομικοί/-κές σύμβουλοι, δικηγόροι, εισαγγελείς, δικαστές).
Χρονικό πλαίσιο	45 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Εκτυπωμένα ονόματα τομέων του δικαίου σε κάρτες, παραδείγματα μελετών περίπτωσης που παρέχονται από τους/τις εκπαιδευτές/-τριες.
Προετοιμασία	Οι εκπαιδευτές/-τριες θα πρέπει να προετοιμάσουν μια σύντομη περιγραφή περίπτωσης στο πλαίσιο του θέματος των εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ, που θα μπορούσε να σχετίζεται με το Οικογενειακό Δίκαιο, το Ποινικό Δίκαιο, το Αστικό Δίκαιο ή το Εργατικό Δίκαιο. Θα χρειαστούν αυτά τα παραδείγματα μόνο εάν είναι δύσκολο για τις ομάδες να βρουν ένα δικό τους παράδειγμα.
Οδηγίες	Χρησιμοποιήστε τέσσερις ή περισσότερες κάρτες στις οποίες θα αναγράφεται ένας τομέας του δικαίου: Οικογενειακό Δίκαιο Ποινικό Δίκαιο Αστικό Δίκαιο Εργατικό Δίκαιο

	<p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες των 4-5 ατόμων και ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει μια κάρτα (χωρίς να γνωρίζει το περιεχόμενό της).</p> <p>Τα συμμετέχοντα άτομα θα έχουν 15 λεπτά στη διάθεσή τους για να σκεφτούν μια φανταστική υπόθεση στο πλαίσιο του θέματος των εγκλημάτων μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ, η οποία θα μπορούσε να σχετίζεται με τον συγκεκριμένο τομέα του δικαίου. Εκτός από το να συμφωνήσουν στις λεπτομέρειες της φανταστικής υπόθεσης, θα πρέπει να εξηγήσουν γιατί τη θεώρησαν σχετική. Θα πρέπει επίσης να ορίσουν από την αρχή έναν/μία εκπρόσωπο που θα παρουσιάσει το παράδειγμά τους στις άλλες ομάδες.</p> <p>Στην ολομέλεια, οι ομάδες θα πρέπει να παρουσιάσουν κάθε παράδειγμα. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια θα αντιδράσει στις παρουσιάσεις και θα εξηγήσει αν το δεδομένο παράδειγμα και η συλλογιστική του ήταν εφικτά στην πραγματική ζωή και σωστά. Επιπλέον, θα προσθέσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο συγκεκριμένος τομέας του δικαίου μπορεί να συνδέεται με μια υπόθεση εγκλήματος μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ στην Ελλάδα και, αν γνωρίζει παραδείγματα από την πραγματική ζωή, θα αναφέρει μερικά από αυτά.</p> <p>Σε περίπτωση που οι ομάδες δυσκολεύονται να βρουν ένα παράδειγμα, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να δώσουν ένα παράδειγμα σε κάθε ομάδα, η οποία θα έχει ως αποστολή να συζητήσει πώς το παράδειγμα αυτό σχετίζεται με τον συγκεκριμένο τομέα του δικαίου.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Κοινοποιήστε εκ των προτέρων τις οδηγίες για τα δωμάτια επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms) στη συνομιλία (chat) και σε μια διαφάνεια. Παράλληλα, κοινοποιήστε ποια ομάδα θα εργαστεί σε ποιον τομέα (π.χ. Breakout room 1 - Οικογενειακό Δίκαιο). Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα τυχαία σε breakout rooms των 4-5 ατόμων για 15 λεπτά. Χρησιμοποιώντας την προβολή των εκπαιδευτών/-τριών, εισέλθετε σύντομα σε κάθε ομάδα για να επαληθεύσετε ότι εργάζονται στο σωστό θέμα. Συγκεντρώστε ξανά όλα τα συμμετέχοντα άτομα στην ολομέλεια όταν τελειώσει ο χρόνος και συζητήστε τα παραδείγματα και τις πρόσθετες πληροφορίες.</p>

4.2 Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πράξη

<p>Στόχοι και θέματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παροχή πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στα εγκλήματα μίσους (Άρθρο 3: απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή Άρθρο 8: σεβασμός της ιδιωτικής ζωής σε συνδυασμό με το Άρθρο 14: απαγόρευση των διακρίσεων). • Προώθηση της εκδίκασης υποθέσεων εγκλημάτων μίσους στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). • Βελτίωση της αναγνώρισης των εγκλημάτων μίσους.
---------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Συζήτηση της αποτελεσματικότητας της δίωξης των εγκλημάτων μίσους στην Ελλάδα. • Κατανόηση του προβλήματος της ελλιπούς αξιολόγησης των εγκλημάτων και προσδιορισμός πιθανών στρατηγικών για την αποφυγή του. • Βελτίωση των νομικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων ατόμων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	<p>Νομικοί/-κές επαγγελματίες (π.χ. νομικοί/-κές σύμβουλοι, δικηγόροι, εισαγγελείς, δικαστές).</p> <p>Αν το κοινό-στόχος δεν έχει προηγούμενη γνώση σχετικά με τη λειτουργία του ΕΔΔΑ, ξεκινήστε με μια σύντομη παρουσίαση σχετικά με αυτό τονίζοντας τη σημασία του έργου του στην καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους.</p>
Χρονικό πλαίσιο	40 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τρεις ομάδες των 6-7 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	<p>Φυλλάδιο με τίτλο: Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πράξη.</p> <p>Χαρτί χαρτοπίνακα (flipchart), σιλό</p>
Οδηγίες	<p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τρεις ομάδες των 6-7 ατόμων. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα φυλλάδιο με μια διαφορετική μελέτη περίπτωσης.</p> <p>Δώστε στις ομάδες 12 λεπτά για να ορίσουν έναν/μία εκπρόσωπο στην αρχή. Στη συνέχεια, διαβάστε την περίπτωση και απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γιατί το προσφεύγον πρόσωπο δεν ήταν ικανοποιημένο με τη δίωξη του εγκλήματος; • Ποια ήταν η απόφαση και η κύρια αιτιολογία του ΕΔΔΑ; • Τι θα μπορούσαν να είχαν κάνει διαφορετικά οι τοπικές αρχές για να αποφύγουν την παραβίαση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου; <p>Στην ολομέλεια, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τις απαντήσεις της. Αν είναι απαραίτητο, βοηθήστε τες να συνοψίσουν την υπόθεση και τα βασικά συμπεράσματα. Αφήστε τις άλλες ομάδες να υποβάλουν ερωτήσεις σχετικά με κάθε υπόθεση.</p> <p>Με βάση το θέμα της μελέτης περίπτωσης, θέστε τις ακόλουθες ερωτήσεις για να αναλύσετε το εθνικό πλαίσιο της Ελλάδας:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Μπορείτε να φανταστείτε ότι οι ελληνικές αρχές διαπράττουν παρόμοιες διαδικαστικές παραλείψεις; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. • Λαμβάνονται γενικά επαρκώς υπόψη τα κίνητρα προκατάληψης (στοιχεία εγκλήματος μίσους) στην Ελλάδα; • Γνωρίζετε κάποια περίπτωση στην Ελλάδα στην οποία τα κίνητρα προκατάληψης (στοιχεία εγκλήματος μίσους) αγνοήθηκαν κατά τη δίωξη της υπόθεσης; Αν ναι, τι συνέβη; Είχε η παράλειψη αυτή (νομικές) συνέπειες; • Ποια μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν στην Ελλάδα και από ποιους φορείς για να ληφθούν επαρκώς υπόψη τα στοιχεία ενός εγκλήματος μίσους; Έχετε ήδη συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της εσφαλμένης ή ελλιπούς αξιολόγησης των εγκλημάτων μίσους; <p>Εάν το κρίνετε απαραίτητο, δώστε παραδείγματα από τη δουλειά σας για να συμπληρώσετε ή να αντικαταστήσετε τις απαντήσεις του κοινού σας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και άλλα διαδραστικά εργαλεία (π.χ. να συλλέξετε τις απαντήσεις σε ένα διαδικτυακό εργαλείο έρευνας και να κοινοποιήσετε τα αποτελέσματα στην οθόνη) για να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή.</p>
Διαδικτυακή προσαρμογή	<p>Ονομάστε τις μελέτες περίπτωσης στο αρχείο σας ως εξής: «Μελέτη περίπτωσης για το breakout room 1», «Μελέτη περίπτωσης για το breakout room 2» κ.λπ. Κοινοποιήστε τη σύνοψη των οδηγιών και τη λίστα των μελετών περίπτωσης στη συνομιλία (chat) σε ένα αρχείο και ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το κατεβάσουν. Τονίστε ότι κάθε ομάδα θα εργαστεί μόνο σε μία μελέτη περίπτωσης που αντιστοιχεί στον αριθμό του breakout room της. Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τρία breakout rooms για 12 λεπτά. Χρησιμοποιώντας την προβολή των εκπαιδευτών/-τριών, εισέλθετε σύντομα σε κάθε ομάδα για να βεβαιωθείτε ότι εργάζονται στη σωστή μελέτη περίπτωσης. Όταν τελειώσει ο χρόνος, συνεχίστε τη συζήτηση των περιπτώσεων και των περαιτέρω ερωτήσεων στην ολομέλεια.</p>

4.3 Παράλληλες οπτικές¹⁶

Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση της ευαισθητοποίησης των αστυνομικών σχετικά με τα στερεότυπα. • Αύξηση της ενσυναίσθησης των αστυνομικών προς τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα μέσω της αναγνώρισης κοινών εμπειριών. • Ανακάλυψη τρόπων με τους οποίους τα στερεότυπα μπορούν να επηρεάσουν το έργο της αστυνομίας.
--------------------------	---

¹⁶ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο του Συμβουλίου της Ευρώπης: *Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response (Αστυνομική Ανταπόκριση Εγκλημάτων Μίσους σε βάρος ΛΟΑΤΚΙ: Εκπαίδευση για Επαγγελματική Ανταπόκριση της Αστυνομίας)* (2017).

	<ul style="list-style-type: none"> Εξερεύνηση στρατηγικών για την αντιμετώπιση των στερεοτύπων στο έργο της αστυνομίας. Βελτίωση των συναισθηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων ατόμων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αστυνομικοί διαφόρων βαθμίδων (π.χ. αστυνομικοί περιπολίας, υπάλληλοι που συντάσσουν αναφορές, αρχηγοί αστυνομίας).
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Κάρτες με την περιγραφή των στερεοτύπων προς επεξεργασία Χαρτί χαρτοπίνακα (flipchart), στυλό
Οδηγίες	<p>Χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις μικρότερες ομάδες και δώστε σε καθεμία έναν χωριστό χώρο εργασίας. Ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει μία κάρτα και να μην τη δείξει στις άλλες ομάδες. Δώστε 10 λεπτά στις ομάδες για να συζητήσουν το θέμα που αναγράφεται στην κάρτα. Οι κάρτες περιέχουν τα ακόλουθα στερεότυπα:</p> <ul style="list-style-type: none"> αρνητικά στερεότυπα για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα· αρνητικά στερεότυπα για την αστυνομία· θετικά στερεότυπα για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα· θετικά στερεότυπα για την αστυνομία. <p>Παρακολουθήστε προσεκτικά τις συζητήσεις και να είστε έτοιμοι/-μες να παρέμβετε αν σε κάποια από αυτές πάψει να υπάρχει αμοιβαίος σεβασμός. Υπενθυμίστε στην ομάδα ότι τα διαφορετικά παραδείγματα και ιδέες είναι ευπρόσδεκτα, αλλά πρέπει να παραμένουν εντός των ορίων του ευγενικού και επαγγελματικού διαλόγου.</p> <p>Επιστρέψτε στην ολομέλεια μετά τις ομαδικές συζητήσεις και ζητήστε από όλες τις ομάδες να παρουσιάσουν τα παραδείγματα στερεοτύπων που τους δόθηκαν. Οι εκπαιδευτές/-τριες καταγράφουν τα παραδείγματα σε χαρτιά flipchart. Ξεκινήστε με τα αρνητικά και μετά τα θετικά στερεότυπα για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα, και στη συνέχεια προχωρήστε στα στερεότυπα για την αστυνομία.</p> <p>Θέστε τις ακόλουθες ερωτήσεις στην ομάδα:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Τα στερεότυπα παρέχουν μια ακριβή περιγραφή των μελών των κοινωνικών ομάδων; • Σας επηρέασαν ποτέ τα στερεότυπα ως αστυνομικός κατά τη διάρκεια της εργασίας σας; Εάν ναι, πώς; • Πώς μπορούν, κατά τη γνώμη σας, τα στερεότυπα να επηρεάσουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ; • Πώς μπορούν, κατά τη γνώμη σας, τα στερεότυπα να επηρεάσουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ που είναι θύματα εγκλημάτων μίσους; <p>Στη συνέχεια, ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να σκεφτούν το πλαίσιο της δικής τους εργασίας. Συγκεντρώστε πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που ενέχει η χρήση στερεοτύπων από τους/τις αστυνομικούς. Δώστε μερικά παραδείγματα για να ενθαρρύνετε τη συμμετοχή, αν χρειαστεί.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Αν είναι εφικτό, πραγματοποιήστε αυτή την άσκηση χρησιμοποιώντας βοηθούς εκπαιδευτές/-τριες. Αναθέστε ένα από τα τέσσερα θέματα συζήτησης σε κάθε βοηθό. Μοιραστείτε τις οδηγίες με τα συμμετέχοντα άτομα, χωρίς να αναφέρετε τα θέματα. Δημιουργήστε τέσσερα δωμάτια επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms) για 10 λεπτά και αναθέστε έναν/μία βοηθό σε κάθε ομάδα. Μετά από αυτό, οι βοηθοί θα πρέπει να κοινοποιήσουν το θέμα του breakout room στη μικρή ομάδα τους και να βοηθήσουν στην παρακολούθηση και, αν χρειαστεί, στον συντονισμό της συζήτησης. Συνεχίστε την άσκηση όπως περιγράφεται παραπάνω μετά την επιστροφή στην ολομέλεια.</p>

4.4 Ώρα για αξιολόγηση¹⁷

<p>Στόχοι και θέματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή της έννοιας των δεικτών μεροληψίας και των διαφορετικών δεικτών μεροληψίας. • Διευκόλυνση της χρήσης των δεικτών μεροληψίας στην πραγματική ζωή. • Βελτίωση της αναγνώρισης των εγκλημάτων μίσους. • Βελτίωση των νομικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων ατόμων.
<p>Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται</p>	<p>Επαγγελματίες των σωμάτων ασφαλείας και του τομέα της δικαιοσύνης (π.χ. υπάλληλοι που συντάσσουν αναφορές, ντετέκτιβ, εισαγγελείς, δικαστές).</p>

¹⁷ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από μια εκπαίδευση που αναπτύχθηκε από τη Háttér Society στο πλαίσιο του έργου *JUST EU: equality and justice for LGBTI citizens through strategic litigation* (JUST EU: ισότητα και δικαιοσύνη για τους ΛΟΑΤΙ πολίτες μέσω στρατηγικών δικαστικών διαδικασιών) το 2023.

Χρονικό πλαίσιο	45 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδιο με τίτλο: Χρόνος για αξιολόγηση Χαρτί χαρτπίνακα (flipchart), σιλό
Προετοιμασία	Εκτυπώστε αντίγραφα τεσσάρων χωριστών καρτών με τις μελέτες περίπτωσης, τέσσερα φύλλα αξιολόγησης και τέσσερα αντίγραφα του τελικού φύλλου για τη συλλογή περαιτέρω παραδειγμάτων. Κρατήστε το φύλλο λύσεων για τον εαυτό σας. Αναζητήστε τον νομικό χαρακτηρισμό κάθε περίπτωσης σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας σας και τροποποιήστε το φύλλο λύσεων αναλόγως.
Οδηγίες	<p>Παρουσιάστε τη λειτουργία και τους τύπους δεικτών μεροληψίας που πρέπει να καθοδηγούν τους/τις επαγγελματίες στην αναγνώριση των εγκλημάτων μίσους, αν δεν τα συμπεριλάβατε στην προηγούμενη παρουσίασή σας.</p> <p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Δώστε στις ομάδες μια κάρτα με μια μελέτη περίπτωσης, ένα φύλλο αξιολόγησης και σιλό. Εξηγήστε ότι σε 10 λεπτά θα πρέπει να διαβάσουν τη μελέτη περίπτωσης και να σημειώσουν το κουτάκι κάθε δείκτη προκατάληψης που θεωρούν σχετικό με την περίπτωση. Στην επόμενη στήλη, πρέπει να αναφέρουν συνοπτικά ποια περίπτωση της περίπτωσης αναγνώρισαν ως δεδομένο δείκτη προκατάληψης. Επιπλέον, τα συμμετέχοντα άτομα πρέπει να προσδιορίσουν το προστατευόμενο χαρακτηριστικό και να παράσχουν την κατάλληλη νομική αξιολόγηση των περιστατικών.</p> <p>Επιστρέψτε στην ολομέλεια και ζητήστε από τις τέσσερις ομάδες να κοινοποιήσουν τη μελέτη περίπτωσης, τον κατάλογο των δεικτών και τις εικασίες τους. Μοιραστείτε τις σωστές λύσεις με την ομάδα. Ρωτήστε την ομάδα αν κάποιος από τους δείκτες που αναφέρατε ήταν απροσδόκητος ή λιγότερο εμφανής. Αφήστε τα συμμετέχοντα άτομα να σχολιάσουν την εργασία των άλλων.</p> <p>Στο τελευταίο μέρος της άσκησης, μοιράστε αντίγραφα του μέρους «Συλλογή περαιτέρω πιθανών δεικτών σε άλλες περιπτώσεις» στο τέλος του προτύπου του φυλλαδίου. Δώστε 10 λεπτά στις ομάδες για να γράψουν οποιονδήποτε δείκτη μπορούν να σκεφτούν σε άλλες περιπτώσεις. Περιορίστε τις αναμενόμενες απαντήσεις σε πιθανές περιπτώσεις που αφορούν τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου (SOGIESC) ως προστατευόμενα χαρακτηριστικά. Οι επαγγελματίες μπορούν να απαριθμήσουν δείκτες από πραγματικές περιπτώσεις με τις οποίες έχουν ασχοληθεί ή από υποθετικές περιπτώσεις.</p>

	<p>Στην ολομέλεια, ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να μοιραστούν τα παραδείγματα τους και γράψτε τα σε ένα χαρτί flipchart, μέχρι να έχετε πέντε παραδείγματα για κάθε κατηγορία. Δώστε ανατροφοδότηση στα συμμετέχοντα άτομα σχετικά με το αν το παράδειγμά τους ήταν ακριβές και σημειώστε μόνο τα σωστά παραδείγματα.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Ονομάστε τις μελέτες περίπτωσης στο αρχείο σας ως εξής: «Μελέτη περίπτωσης για το breakout room 1», «Μελέτη περίπτωσης για το breakout room 1» κ.λπ. Μοιραστείτε τη σύνοψη των οδηγιών, τη λίστα των μελετών περίπτωσης και τα φύλλα αξιολόγησης σε επεξεργάσιμη μορφή στη συνομιλία (chat) σε ένα αρχείο και ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το «κατεβάσουν». Τονίστε ότι κάθε ομάδα θα εργαστεί μόνο σε μία μελέτη περίπτωσης που αντιστοιχεί στον αριθμό του breakout room της. Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τέσσερα breakout rooms για 10 λεπτά. Χρησιμοποιώντας την προβολή των εκπαιδευτών/-τριών, εισέλθετε σύντομα σε κάθε ομάδα για να επαληθεύσετε ότι εργάζονται στη σωστή μελέτη περίπτωσης. Συγκεντρώστε ξανά όλα τα συμμετέχοντα άτομα στην ολομέλεια όταν τελειώσει ο χρόνος και συζητήστε τα παραδείγματα και τις πρόσθετες πληροφορίες. Στείλτε το τελευταίο μέρος της άσκησης «Συλλογή περαιτέρω πιθανών δεικτών σε άλλες περιπτώσεις» στη συνομιλία (chat), ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το αποθηκεύσουν και δημιουργήστε ένα άλλο breakout room για 10 λεπτά. Η σύνθεση της ομάδας μπορεί να είναι διαφορετική αυτή τη φορά. Ολοκληρώστε το τελευταίο μέρος της άσκησης στην ολομέλεια.</p>

4.5 Μέτρα που είναι σημαντικά¹⁸

<p>Στόχοι και Θέματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή της έννοιας των ειδικών αναγκών προστασίας και των ειδικών μέτρων προστασίας. • Ευαισθητοποίηση σχετικά με τις περιστάσεις που μπορούν να υποδηλώνουν την ανάγκη λήψης ειδικών μέτρων προστασίας. • Βελτίωση των νομικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων ατόμων.
<p>Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται</p>	<p>Υπάλληλοι υποστήριξης θυμάτων, αστυνομικοί.</p>
<p>Χρονικό πλαίσιο</p>	<p>40 λεπτά</p>

¹⁸ Ο κατάλογος των πιθανών μέτρων προσαρμόστηκε από μια άσκηση που αναπτύχθηκε από τη Háttér Society στο πλαίσιο του έργου *JUST EU: equality and justice for LGBTI citizens through strategic litigation (JUST EU: ισότητα και δικαιοσύνη για τους ΛΟΑΤΙ πολίτες μέσω στρατηγικών δικαστικών διαδικασιών)* το 2023.

Οργάνωση της ομάδας	Τρεις ομάδες των 6-7 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδιο με τίτλο: <i>Μέτρα που είναι σημαντικά</i> . Χαρτί χαρτοπίνακα (flipchart), στίλο
Προετοιμασία	Αλλάξτε ή συμπληρώστε τις λίστες μέτρων και περιστάσεων σύμφωνα με τις πολιτικές και τη νομοθεσία της χώρας σας.
Οδηγίες	<p>Ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να εργαστούν σε ομάδες των 6-7 ατόμων. Δώστε χαρτιά και στίλο στα συμμετέχοντα άτομα.</p> <p>Αναθέστε μία κατηγορία σε κάθε ομάδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προσωπικά χαρακτηριστικά • Είδος εγκλήματος • Περιστάσεις του εγκλήματος. <p>Δώστε 10 λεπτά στις ομάδες για να προσδιορίσουν τις περιστάσεις που μπορούν να δικαιολογήσουν ειδικά μέτρα προστασίας για την κατηγορία που τους έχει ανατεθεί.</p> <p>Στην ολομέλεια, ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τις ιδέες τους και γράψτε τις σωστές απαντήσεις σε τρία φύλλα χαρτιού. Συμπληρώστε τις ιδέες τους χρησιμοποιώντας την προσαρμοσμένη έκδοση της ακόλουθης λίστας:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Προσωπικά χαρακτηριστικά: <ul style="list-style-type: none"> • φύλο • ταυτότητα φύλου • σεξουαλικός προσανατολισμός • ηλικία • αναπηρία • κ.λπ. 2. Είδος εγκλήματος: <ul style="list-style-type: none"> • καταναγκαστική εργασία, εμπορία ανθρώπων • έγκλημα μίσους • οργανωμένο έγκλημα • ενδοοικογενειακή βία • σεξουαλική βία • κακοποίηση παιδιών ή εγκλήματα που θέτουν σε κίνδυνο το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού • τρομοκρατική ενέργεια.

	<p>3. Περιστάσεις του εγκλήματος:</p> <ul style="list-style-type: none"> • προσωπική σχέση με το κατηγορούμενο πρόσωπο • το κατηγορούμενο πρόσωπο έχει βλάψει στο παρελθόν το θύμα • το θύμα φοβάται μελλοντική βλάβη • λοιπές περιστάσεις. <p>Στο δεύτερο μέρος της άσκησης, δώστε 10 λεπτά στις ομάδες για να συγκεντρώσουν ειδικά μέτρα προστασίας που μπορούν να εφαρμοστούν ως συνέπεια κάθε περίπτωσης από τον κατάλογο της ομάδας που τους έχει ανατεθεί προηγουμένως.</p> <p>Όταν επιστρέψετε στην ολομέλεια, ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν ξανά τις ιδέες τους. Συμπληρώστε τις ιδέες τους με ειδικά μέτρα προστασίας από την προσαρμοσμένη έκδοση της παρακάτω λίστας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • εμπιστευτικότητα της διεύθυνσης και των στοιχείων επικοινωνίας • εμπιστευτικότητα του ονόματος • προσωπική παράδοση εγγράφων στον/στην παραλήπτη/-πτρια • αποφυγή εμφάνισης στην κατοικία • αποφυγή επαφής με το κατηγορούμενο πρόσωπο • αποφυγή συνάντησης με το κατηγορούμενο πρόσωπο • απομάκρυνση του κατηγορούμενου προσώπου από τη δίκη • διαταγή κλειστής δίκης • αποκλεισμός του Τύπου από τη δίκη • προληπτικός διαχωρισμός • διαταγή περιορισμού • ειδικό καθεστώς προστατευόμενου/-νης μάρτυρα • χορήγηση προσωπικής προστασίας • παροχή προστατευόμενου καταλύματος • πρόγραμμα προστασίας • παρουσία συνοδού κατά τη διάρκεια της ανάκρισης • γραπτή κατάθεση • ηχογράφηση μαρτυρίας • απομακρυσμένη ακρόαση • νομική εκπροσώπηση • συναισθηματική υποστήριξη • άμεση οικονομική βοήθεια • αποζημίωση για ζημιές • σύνδεση με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών • άλλα.
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Στείλτε στη συνομιλία (chat) της διαδικτυακής συνάντησης τη σύνοψη των οδηγιών, συμπεριλαμβανομένου του ότι το breakout room 1 θα ασχοληθεί με τα «προσωπικά χαρακτηριστικά», το breakout room 2 με το «είδος του εγκλήματος» και το breakout room 3 με τις «περιστάσεις του εγκλήματος». Ρυθμίστε τα τρία breakout rooms για 10 λεπτά. Μπείτε για λίγο σε κάθε breakout room για να βεβαιωθείτε ότι τα συμμετέχοντα άτομα εργάζονται στο σωστό θέμα. Συζητήστε τα αποτελέσματα στην ολομέλεια, κρατήστε σημειώσεις από τη συζήτηση και στείλτε τις σημειώσεις στην ομαδική συνομιλία. Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν τις σημειώσεις στο δεύτερο μισό της άσκησης και, στη συνέχεια, ρυθμίστε ξανά τα breakout rooms.</p>

4.6 Βήματα που πρέπει να γίνουν	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Προσομοίωση του ρόλου ενός/μιας νομικού/-κής συμβούλου σε σχέση με ΛΟΑΤΚΙ πελάτες/-τισσες. • Ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με πιθανά βήματα στη διαχείριση υποθέσεων εγκλημάτων μίσους. • Εκμάθηση του τρόπου αναγνώρισης των αναγκών των πελατών/-τισσών. • Βελτίωση των νομικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων ατόμων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Υπηρεσίες νομικής βοήθειας, υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων, υπάλληλοι καταγραφής αναφορών.
Χρονικό πλαίσιο	45 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδια με εθνικές μελέτες περίπτωσης (που θα προετοιμάσουν οι εκπαιδευτές/-τριες), στίλο, φύλλα λύσεων για τους/τις εκπαιδευτές/-τριες.
Προετοιμασία	<p>Γράψτε τέσσερις λεπτομερείς μελέτες περίπτωσης (περίπου 200 λέξεις) από το δικό σας εθνικό πλαίσιο, σχετικά με θύματα ή δυνητικά θύματα ενός περιστατικού κατά ΛΟΑΤΚΙ ατόμων. Κατά προτίμηση, θα πρέπει να είναι πραγματικά παραδείγματα αιτημάτων που έχουν υποβληθεί από πελάτες/-τισσες σε μια υπηρεσία νομικής βοήθειας ή παρόμοια. Αν και ορισμένες υποθέσεις μπορεί να αφορούν θύματα εγκλημάτων μίσους, άλλες μπορεί να αφορούν λιγότερο σχετικά αιτήματα (π.χ. το περιστατικό να μην σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά SOGIESC του ατόμου ή το άτομο να αντιμετωπίζει πρόβλημα ψυχικής υγείας και όχι νομικό πρόβλημα).</p> <p>Επιλέξτε περιπτώσεις που ήταν ασαφείς ή παρουσίαζαν σημάδια τυπικών δυσκολιών, όπως για παράδειγμα: ο/η πελάτης/-τισσα δεν γνώριζε τους νομικούς ορισμούς και δεν μπορούσε να κατηγοριοποιήσει με ακρίβεια την υπόθεση· ο /η πελάτης/-τισσα έδωσε έμφαση στις συναισθηματικές του/της αντιδράσεις παρά στα πραγματικά στοιχεία· το μήνυμα συντάχθηκε με αίσθημα επείγοντος, απόγνωσης ή σύγχυσης κ.λπ. Αν και ο στόχος είναι να παρέχονται μηνύματα που είναι δύσκολο να αναλυθούν, θα πρέπει να έχουν μια σαφή λύση, έναν ορισμό και αναγνωρίσιμα βήματα παρακολούθησης. Συνιστάται στους/στις εκπαιδευτές/-τριες να προετοιμαστούν εκ των προτέρων για να</p>

	παρέχουν καθοδήγηση για την ανάλυση της υπόθεσης και να είναι έτοιμοι/-μες να απαντήσουν σε πρόσθετες ερωτήσεις.
Οδηγίες	<p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες των 4-5 ατόμων και δώστε σε κάθε ομάδα μια διαφορετική περιγραφή της μελέτης περίπτωσης με χώρο για σημειώσεις.</p> <p>Δώστε 12 λεπτά στα συμμετέχοντα άτομα για να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις σχετικά με την περίπτωση που έλαβαν:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Πώς θα συνοψίζατε την περίπτωση; 2. Ποιες είναι οι ανάγκες του/της πελάτη/-τισσας; 3. Ποια πιθανά βήματα θα μπορούσαν να γίνουν στην περίπτωση αυτή; 4. Ποια βήματα και συμβουλές θα συνιστούσατε στον/στην πελάτη/-τισσα; <p>Στην ολομέλεια, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει την ερμηνεία της για την συγκεκριμένη περίπτωση. Μετά από κάθε παρουσίαση, ρωτήστε αν άλλες ομάδες επιθυμούν να προσθέσουν συμπληρωματικές ή αντίθετες παρατηρήσεις. Στη συνέχεια, δώστε τη λύση και τις απαντήσεις των εκπαιδευτών/-τριών και ρωτήστε αν κάποιο άτομο έχει περαιτέρω ερωτήσεις σχετικά με αυτές.</p>
Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση	<p>Ονομάστε τις μελέτες περίπτωσης στο αρχείο σας «Μελέτη περίπτωσης για το breakout room 1», «Μελέτη περίπτωσης για το breakout room 2» κ.λπ. Μοιραστείτε τη σύνοψη των οδηγιών και τη λίστα των μελετών περίπτωσης σε ένα αρχείο στη συνομιλία (chat) και ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το «κατεβάσουν». Τονίστε ότι κάθε ομάδα θα εργαστεί μόνο σε μία μελέτη περίπτωσης που αντιστοιχεί στον αριθμό του breakout room της. Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε τέσσερα breakout rooms για 12 λεπτά. Χρησιμοποιώντας την προβολή των εκπαιδευτών/-τριών, εισέλθετε σύντομα σε κάθε ομάδα για να επαληθεύσετε ότι εργάζονται στη σωστή μελέτη περίπτωσης. Συγκεντρώστε ξανά τα συμμετέχοντα άτομα στην ολομέλεια όταν τελειώσει ο χρόνος και συζητήστε τα προτεινόμενα βήματα.</p>

4.7 Ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν¹⁹	
Στόχοι και Θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Ευαισθητοποίηση σχετικά με τις συγκεκριμένες για κάθε ομάδα βασικές αιτίες της υποαναφορικότητας. • Έμφαση στη σημασία της φιλικής προς τα θύματα αστυνομικής παρέμβασης. • Συζήτηση των ειδικών αναγκών των ΛΟΑΤΚΙ θυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των παραμέτρων που αφορούν τη διαθεματικότητα. • Βελτίωση των συναισθηματικών δεξιοτήτων των συμμετεχόντων ατόμων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αστυνομικοί περιπολίας, υπάλληλοι που συντάσσουν αναφορές, προσωπικό υποστήριξης θυμάτων.
Χρονικό πλαίσιο	20 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Πέντε ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Χαρτοπίνακας (flipchart), σπινό, κάρτες ομάδων
Προετοιμασία	Οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να τροποποιήσουν το περιεχόμενο των καρτών και να προσθέσουν υποομάδες που θεωρούν σημαντικές στο πλαίσιο της αναφοράς εγκλημάτων μίσους στη χώρα τους.
Οδηγίες	<p>Χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε πέντε ομάδες. Ζητήστε από κάθε ομάδα να επιλέξει μια κάρτα ομάδας. Κάθε κάρτα ομάδας πρέπει να περιέχει μια έκφραση από την παρακάτω λίστα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τρανς άτομα* • ίντερσεξ άτομα* • λεσβίες, ομοφυλόφιλοι (γκέι) άνδρες ή αμφιφυλόφιλα άτομα* • ΛΟΑΤΚΙ άτομα με αναπηρία* • Ρομά ΛΟΑΤΚΙ άτομα. <p>Δώστε 8 λεπτά στις ομάδες για να γράψουν τις απαντήσεις τους στις παρακάτω ερωτήσεις σε ένα χαρτί flipchart. Ζητήστε τους να επιλέξουν από την αρχή έναν/μία εκπρόσωπο που θα παρουσιάσει τις απαντήσεις τους στην ολομέλεια.</p>

¹⁹ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από προηγούμενη εκπαίδευση της Háttér Society.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ποιες περιστάσεις μπορούν να δυσκολέψουν την αναφορά ενός εγκλήματος μίσους από αυτή την ομάδα; • Ποια μπορεί να είναι τα εμπόδια για τους/τις αστυνομικούς να συνεργαστούν με τα μέλη αυτής της ομάδας; Τι πρέπει να προσέχουν οι αστυνομικοί όταν επικοινωνούν μαζί τους; • Ποιες μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των μελών αυτής της ομάδας προς έναν/μια αστυνομικό; <p>Ζητήστε από τους/τις εκπροσώπους των ομάδων να παρουσιάσουν τις απαντήσεις τους σε 3 λεπτά το πολύ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μετά από κάθε παρουσίαση, συζητήστε: • Τις περιστάσεις που είναι κοινές σε κάθε ομάδα και τις περιστάσεις που διαφέρουν. • Οι ομάδες πρότειναν μεθόδους για την άρση των εμποδίων στην επικοινωνία; Αν όχι, χρησιμοποιήστε τον υπόλοιπο χρόνο για να βρείτε λύσεις στην ολομέλεια. • Επιστήστε την προσοχή των συμμετεχόντων ατόμων στους ακόλουθους παράγοντες που συμβάλλουν στην υποαναφορικότητα: <ul style="list-style-type: none"> ο έλλειψη γνώσης της σχετικής νομοθεσίας²⁰ ο γενική δυσπιστία προς την αστυνομία²⁰ ο φόβος προκατειλημμένης συμπεριφοράς από τους/τις αστυνομικούς²⁰ ο υποτίμηση της σοβαρότητας μιας επίθεσης (π.χ. «συμβαίνουν σε όλους»), «είναι μέρος της ζωής των μειονοτήτων»²⁰ ο φόβος αντιποίνων από τους/τις δράστες/-στιδες²⁰ ο ντροπή²⁰ ο φόβος αποκάλυψης του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή των χαρακτηριστικών φύλου. • Αν δεν έχει επισημανθεί επαρκώς από τα συμμετέχοντα άτομα, εξηγήστε πώς η διαθεματικότητα επηρεάζει τις ανάγκες των θυμάτων και τα εμπόδια στην αναφορά περιστατικών. <p>Για να εμπλουτίσουν τη συζήτηση με γενικές σκέψεις σχετικά με την υποστήριξη των θυμάτων, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να αξιοποιήσουν τις ακόλουθες συστάσεις²⁰:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Εστιάστε στο να κάνετε ερωτήσεις σχετικά με το πλαίσιο του συμβάντος και όχι σχετικά με την ταυτότητα και την ιδιωτική ζωή του θύματος (εκτός εάν είναι απαραίτητο λόγω της φύσης του εγκλήματος). 2. Να θυμάστε την οπτική γωνία του θύματος: Οι αντιδράσεις στα εγκλήματα μίσους και τη βία γενικά μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το άτομο. Τα θύματα κακοποίησης και βίας λόγω μίσους συχνά βιώνουν τραύμα και ακραίο άγχος, ακόμη και αν δεν έχει προκληθεί σωματική βλάβη. Σε αντίθεση
--	--

²⁰ Πηγή: Lambda Warszawa & Galop UK: *Hate Crimes against LGBTI persons: Training on Reporting and Victim Support*. 2018.

	<p>με ένα συνηθισμένο έγκλημα, τα εγκλήματα μίσους μπορούν να επηρεάσουν βαθιά τα θύματα, διότι στοχοποιούν την ταυτότητα ή την προσωπικότητά τους. Σε συνδυασμό με το τραύμα και το άγχος που προκαλεί η ίδια η βία, ένα θύμα μπορεί να αισθάνεται αβοήθητο και να χάνει την αίσθηση ασφάλειας έχοντας μια συνεχή αίσθηση κινδύνου, καθώς η ταυτότητά του είναι κάτι που φέρει συνεχώς μαζί του. Οι συνεχιζόμενες ποινικές διαδικασίες μπορεί να αποτελέσουν έναν άλλο σημαντικό παράγοντα άγχους για τα θύματα, μερικές φορές τόσο ισχυρό που το θύμα δεν θέλει να συνεργαστεί με κανένα από τα εμπλεκόμενα μέρη, ακόμη και αν αυτά κάνουν ό,τι είναι προς το συμφέρον του θύματος και της κοινωνίας στο σύνολό της. Τα θύματα σε μια ποινική διαδικασία έχουν άγχος, διότι αναμένεται να μιλήσουν για τη βία που βίωσαν και να αμφισβητηθούν για την περιγραφή των γεγονότων (συχνά επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας), γεγονός που οδηγεί σε ένα αίσθημα δευτερογενούς θυματοποίησης. Η βίωση ενός τραυματικού γεγονότος μπορεί να προκαλέσει σωματική, συναισθηματική ή ψυχολογική βλάβη ανεξάρτητα από το αν προκλήθηκαν σωματικές βλάβες κατά τη διάρκεια της επίθεσης. Σε πιο σοβαρές περιπτώσεις, μπορεί να αναπτυχθεί οξεία διαταραχή στρες. Παρόλο που οι αντιδράσεις των θυμάτων σε τραυματικές εμπειρίες είναι ατομικές και επομένως μπορεί να διαφέρουν, μπορούν να ομαδοποιηθούν σε διάφορες κατηγορίες.</p> <p>3. Οι περισσότερες αντιδράσεις των θυμάτων είναι συνδυασμοί των παρακάτω κατηγοριών:</p> <p>Συναισθηματικές αντιδράσεις - φόβος, ντροπή, άγχος, αίσθημα ανικανότητας, ανασφάλεια, θλίψη, κατάθλιψη, αίσθημα απώλειας ελέγχου, κρίσεις πανικού, αίσθημα ενοχής, δυσπιστία προς άλλα άτομα, υπερευαισθησία, συνεχείς αλλαγές διάθεσης και άλλες έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις.</p> <p>Σωματικές αντιδράσεις - ζάλη, ρίγη, μυϊκή ένταση, ψυχοκινητικές διαταραχές, εφίδρωση (ιδιαίτερα στις παλάμες), πονοκέφαλοι, υψηλή ευαισθησία στο φως, αίσθημα κρύου στο κάτω μέρος του σώματος (ιδιαίτερα στα πόδια), αίσθημα παλμών, υψηλή αρτηριακή πίεση, χαμηλό σάκχαρο, πεπτικά προβλήματα, υπερένταση, δυσκολία στην ομιλία, δυσκολία στην αναπνοή, διάφορα στάδια σοκ.</p> <p>Συμπεριφορικές αντιδράσεις - επιφυλακτικότητα: άρνηση επικοινωνίας, απομόνωση, κλάμα, επιθετικότητα, λεκτικές εκρήξεις, αυτισμοειδή συμπεριφορά, κατάχρηση ναρκωτικών ή αλκοόλ, αυτοτραυματισμός, απόπειρα αυτοκτονίας.</p> <p>Γνωστικές αντιδράσεις - αποπροσανατολισμός, σύγχυση, δυσκολία συγκέντρωσης, δυσκολία στην ομιλία, απώλεια μνήμης, διάσπαση της προσοχής.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Στείλτε ένα αρχείο με τις ερωτήσεις και την κατανομή των ομάδων, π.χ. «Breakout room 1 - τρανς άτομα», «Breakout room 2 - ίντερσεξ άτομα»... στη συνομιλία (chat) της διαδικτυακής συνάντησης. Ρυθμίστε τα τρία breakout rooms για 8 λεπτά. Μπείτε για λίγο σε κάθε breakout room για να βεβαιωθείτε ότι οι ομάδες</p>

	εργάζονται στο σωστό θέμα. Αφήστε τις ομάδες να παρουσιάσουν τις απαντήσεις τους και συνεχίστε τη συζήτηση στην ολομέλεια.
--	--

4.8 Χάρτης έρευνας²¹	
Στόχοι και θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Προσδιορισμός των βασικών παραγόντων που συμμετέχουν σε μια πιθανή διαδικασία έρευνας εγκλημάτων μίσους. • Περιγραφή του έργου των διαφόρων φορέων επιβολής του νόμου • Ευαισθητοποίηση σχετικά με τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης και των τοπικών κοινοτήτων στις έρευνες. • Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιων φορέων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. • Δημιουργία μοντέλου ροής πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων παραγόντων.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Ερευνητές/-τριες, επαγγελματίες επιβολής του νόμου.
Χρονικό πλαίσιο	45 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Ατομικά, στη συνέχεια ομάδες 4-5 ατόμων, και τέλος συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Μεγάλο φύλλο χαρτιού, στίλο, αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων (τύπου post-it), blue tack (επαναχρησιμοποιήσιμη κόλλα σε μορφή πλαστελίνης)
Οδηγίες	Κάθε συμμετέχον άτομο λαμβάνει 6 αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων (post-its). Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια δίνει οδηγίες σε όλα τα άτομα να γράψουν το όνομα ενός παράγοντα που διαδραματίζει κάποιον ρόλο στην έρευνα για ένα έγκλημα μίσους τονίζοντας ότι πρέπει να συμπεριληφθούν και οι λιγότερο εμφανείς παράγοντες που παρεμβαίνουν έμμεσα ή βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα επιβολής του νόμου αναφέροντας μερικά παραδείγματα για να γίνει πιο σαφές (οι αναφερόμενοι παράγοντες δεν επιτρέπεται να αναγραφούν στα αυτοκόλλητα χαρτάκια). Έχουν 5 λεπτά στη διάθεσή τους για να γράψουν έναν παράγοντα σε κάθε αυτοκόλλητο χαρτάκι.

²¹ Η άσκηση αυτή προσαρμόστηκε από προηγούμενη εκπαίδευση της Háttér Society.

	<p>Κάθε συμμετέχον άτομο καλείται στη συνέχεια να παρουσιάσει τους έξι παράγοντες που έγραψε στα αυτοκόλλητα χαρτάκια. Οι εκπαιδευτές/-τριες κολλάνε τα χαρτάκια post-it σε ένα μεγαλύτερο χαρτί στον τοίχο αναπαριστώντας τη χρονική στιγμή της παρέμβασης των παραγόντων από αριστερά προς τα δεξιά και ομαδοποιώντας τους παράγοντες που έχουν παρόμοιο ρόλο ή που σχετίζονται με τον ίδιο φορέα.</p> <p>Οι εκπαιδευτές/-τριες συνοψίζουν τον τύπο των προσώπων που έχουν προσδιοριστεί και επισημαίνουν τα κύρια σημεία στον «χάρτη». Συμπληρώνουν τον κατάλογο με σημαντικά πρόσωπα, εάν δεν έχουν αναφερθεί. Ο κατάλογος των φορέων πρέπει να προσδιοριστεί από κάθε εκπαιδευτή/-τρια στο εθνικό του/της πλαίσιο, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής: υπάλληλος που συντάσσει αναφορές, αξιωματικός περιπολίας, υπάλληλος τηλεφωνικού κέντρου, αξιωματικός υπηρεσίας, αστυνόμος, τοπικός ντετέκτιβ, τοπικός/-κή αρχηγός ή αναπληρωτής/-τρια αρχηγός της αστυνομίας, εισαγγελέας, δικαστής, νομικός/-κή εκπρόσωπος, υπηρεσία υποστήριξης θυμάτων, θύμα, μάρτυρας, συνήγορος, συγγενής ή φίλος/-λη του θύματος, υπηρεσία υποστήριξης ή υπεράσπισης της κοινωνίας των πολιτών, εκπρόσωπος της αστυνομίας, μέσα ενημέρωσης, πολιτικοί, ίδρυμα υγειονομικής περίθαλψης.</p> <p>Σε ομάδες, τα συμμετέχοντα άτομα θα πρέπει να προσδιορίσουν τους παράγοντες από τον χάρτη που διαδραματίζουν τον πιο κρίσιμο ρόλο στη διασφάλιση μιας επαρκώς σοβαρής νομικής απόφασης και του ορθού χαρακτηρισμού ενός εγκλήματος. Έχουν 10 λεπτά στη διάθεσή τους για να σκεφτούν ποιος παράγοντας μπορεί να υποστηρίξει ή να αποδυναμώσει τη διαδικασία δίωξης.</p> <p>Στην ολομέλεια, οι ομάδες θα πρέπει να παρουσιάσουν την αξιολόγησή τους για τους παράγοντες και να εξηγήσουν τις επιλογές τους. Οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να σημειώσουν τα σύμβολα + και - δίπλα στο όνομα των παραγόντων στον χάρτη, ώστε να αντικατοπτρίζουν τη γνώμη των ομάδων σχετικά με τους σημαντικούς παράγοντες που υποστηρίζουν ή αποδυναμώνουν τη διαδικασία. Αν οι ομάδες έχουν διαφορετικές απόψεις για έναν παράγοντα, θα πρέπει να παρουσιάσουν τα επιχειρήματά τους. Οι εκπαιδευτές/-τριες πρέπει να σχεδιάσουν έναν κύκλο γύρω από τους πιο σημαντικούς παράγοντες με βάση τα σχόλια των ομάδων.</p> <p>Στην ολομέλεια, σχεδιάστε βέλη μεταξύ των διαφόρων παραγόντων για να απεικονίσετε τη ροή των πληροφοριών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Προσπαθήστε να εντοπίσετε τα σημεία στα οποία η ροή πληροφοριών είναι ατελής και συζητήστε τι θα μπορούσε να εμποδίσει την αποτελεσματική επικοινωνία.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Καλό είναι να χρησιμοποιήσετε αυτή την άσκηση δια ζώσης λόγω της πολυπλοκότητάς της. Αν οι εκπαιδευτές/-τριες θεωρούν ότι είναι πολύ σχετική για την ομάδα-στόχο τους, αλλά δεν έχουν την ευκαιρία να οργανώσουν δια ζώσης συνεδρίες, μπορούν να χρησιμοποιήσουν έναν διαδικτυακό πίνακα με αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων (post-its) για να απεικονίσουν την άσκηση.</p>

4.9 Σχέδιο έρευνας²²	
Στόχοι και θέματα	Εκμάθηση του τρόπου μετατροπής των δεικτών εγκλημάτων μίσους σε δραστηριότητες συλλογής δεδομένων και ερωτήσεις συνέντευξης Επισήμανση της σημασίας του σχεδιασμού μιας αστυνομικής συνέντευξης.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Ερευνητές/-τριες, επαγγελματίες επιβολής του νόμου.
Χρονικό πλαίσιο	35 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Χαρτί χαρτοπίνακα (flipchart), στίλο, 4 εθνικές μελέτες περίπτωσης τυπωμένες σε φύλλα χαρτιού
Προετοιμασία	Οι εκπαιδευτές/-τριες προετοιμάζουν υπάρχουσες ή ρεαλιστικές μελέτες περίπτωσης από τη χώρα τους σχετικά με πιθανά εγκλήματα μίσους κατά ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.
Οδηγίες	Οι εκπαιδευτές/-τριες χωρίζουν τα συμμετέχοντα άτομα σε ομάδες. Κάθε ομάδα λαμβάνει μια μελέτη περίπτωσης τυπωμένη σε ένα φύλλο χαρτιού. Οι εκπαιδευτές/-τριες υπενθυμίζουν στα συμμετέχοντα άτομα τους δείκτες μεροληψίας στην αρχή της άσκησης, οι οποίοι περιλαμβάνουν: <ul style="list-style-type: none"> • Αντίληψη του θύματος ή του μάρτυρα· • Σχόλια, γραπτές δηλώσεις και χειρονομίες· • Συμμετοχή οργανωμένων ομάδων μίσους ή μελών τους· • Τόπος και χρόνος· • Μοτίβα ή συχνότητα προηγούμενων εγκλημάτων ή περιστατικών· • Φύση της βίας· • Έλλειψη άλλων κινήτρων.

²² Αυτή η άσκηση προσαρμόστηκε από προηγούμενη εκπαίδευση της Háttér Society.

	<p>Ζητήστε από τις ομάδες να ορίσουν από την αρχή έναν/μία εκπρόσωπο που θα παρουσιάσει τα ευρήματά τους στην ολομέλεια. Οι ομάδες έχουν 15 λεπτά στη διάθεσή τους για να προετοιμάσουν ένα σχέδιο έρευνας σχετικά με τη μελέτη περίπτωσης που τους ανατέθηκε, το οποίο θα περιλαμβάνει:</p> <p>ποια άτομα πρέπει να ανακριθούν και με ποια σειρά·</p> <p>ποια είναι τα κύρια ερωτήματα που θα θέσουν στους/στις μάρτυρες (με την ακριβή διατύπωση)·</p> <p>ποιες άλλες ερευνητικές ενέργειες εκτός από τις συνεντεύξεις πρέπει να δρομολογηθούν.</p> <p>Ζητήστε από τον/την εκπρόσωπο κάθε ομάδας να συνοψίσει το σχέδιό της σε 5 λεπτά το πολύ στην ολομέλεια. Μετά από κάθε παρουσίαση ακολουθεί ολιγόλεπτη συζήτηση. Οι εκπαιδευτές/-τριες παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με τη σκοπιμότητα των σχεδίων και προσθέτουν σημαντικά βήματα που ενδέχεται να λείπουν.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Είναι προτιμότερη η προηγούμενη διαίρεση σε ομάδες, ώστε να σταλούν εκ των προτέρων οι μελέτες περίπτωσης στα επιλεγμένα συμμετέχοντα άτομα. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να δημιουργηθούν δωμάτια επιμέρους συνομιλιών (breakout rooms) με μη-αυτόματο τρόπο. Τα συμμετέχοντα άτομα μπορούν να εργαστούν στα breakout rooms και στη συνέχεια να παρουσιάσουν τα ευρήματά τους στην ολομέλεια.</p>

4.10 Αποκαταστατική δικαιοσύνη

<p>Στόχοι και θέματα</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή στο θέμα της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. • Απόκτηση γνώσεων σχετικά με τις μεθόδους της αποκαταστατικής δικαιοσύνης. • Αναζήτηση παραδειγμάτων από την εμπειρία των συμμετεχόντων ατόμων. • Σύγκριση των θετικών αποτελεσμάτων και των πιθανών κινδύνων των μεθόδων αποκαταστατικής δικαιοσύνης.
<p>Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται</p>	<p>Επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης.</p>
<p>Χρονικό πλαίσιο</p>	<p>45 λεπτά</p>

Οργάνωση της ομάδας	Συζήτηση στην ολομέλεια, στη συνέχεια τέσσερις ομάδες των 4-5 ατόμων.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδιο με τίτλο: <i>Αποκαταστατική δικαιοσύνη</i> Χαρτιά και στιλό για σημειώσεις
Προετοιμασία	<p>Συμπληρώστε το φυλλάδιο «Αποκαταστατική δικαιοσύνη» με πρακτικές και μαρτυρίες από τη χώρα σας, εάν υπάρχουν.</p> <p>Ελέγξτε αν υπάρχουν υπότιτλοι στη γλώσσα σας για το παρακάτω βίντεο: https://www.youtube.com/watch?v=KLPZy2wW-x8&t=238s</p> <p>Αν όχι, προσπαθήστε να βρείτε έναν τρόπο για να δημιουργήσετε υπότιτλους, αναζητήστε ένα άλλο βίντεο ή προετοιμάστε μια σύντομη περίληψη με βάση αυτό.</p>
Οδηγίες	<p>Παρακολουθήστε μαζί το παραπάνω βίντεο ή παρουσιάστε μια εναλλακτική λύση στην ομάδα.</p> <p>Στην ολομέλεια, συζητήστε τι πιστεύουν τα συμμετέχοντα άτομα για την αποκαταστατική δικαιοσύνη και ποιες είναι οι αντιδράσεις τους στο βίντεο.</p> <p>Στη συνέχεια, χωρίστε την ομάδα σε τέσσερις μικρότερες ομάδες και δώστε τους το πρώτο μέρος του φυλλαδίου «1. Τύποι αποκαταστατικής δικαιοσύνης». Δώστε 10 λεπτά στις ομάδες για να ορίσουν πρώτα έναν/μία εκπρόσωπο και έπειτα, να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις σχετικά με τις μεθόδους που αναφέρονται στη λίστα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποιες από αυτές τις πρακτικές έχετε ακούσει στο παρελθόν; • Ποιες από αυτές χρησιμοποιούνται στη χώρα σας; • Ποιες από αυτές θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ή να μην λειτουργήσουν με τους/τις πελάτες/-τισσές σας; • Ποιες θεωρείτε ότι είναι πολύ επικίνδυνες; • Ποιες θα θέλατε να δοκιμάσετε; <p>Στην ολομέλεια, δώστε 2 λεπτά σε κάθε ομάδα για να συνοψίσει τη συζήτησή της σχετικά με τις μεθόδους.</p> <p>Ρυθμίστε ξανά το χρονόμετρο για άλλη μια ομαδική συζήτηση σε 10 λεπτά και ζητήστε από τις ομάδες να επιλέξουν έναν/μία άλλο/-λη εκπρόσωπο στην αρχή. Δύο ομάδες θα διαβάσουν και θα συνοψίσουν το δεύτερο μέρος του φυλλαδίου «2. Αποτελέσματα της διαδικασίας», ενώ οι δύο υπόλοιπες ομάδες θα συζητήσουν το τρίτο μέρος «3. Κίνδυνοι της διαδικασίας». Εκτός από την κατανόηση και τη σύνοψη των κειμένων, οι ομάδες θα έχουν ως αποστολή να</p>

	<p>προσθέσουν προηγούμενες εμπειρίες ή παραδείγματα που σχετίζονται με το θέμα τους, εάν έχουν.</p> <p>Κατά την επιστροφή στην ολομέλεια, ο/η εκπαιδευτής/-τρια ζητά από μια ομάδα που εργάστηκε στο δεύτερο μέρος του φυλλαδίου να παρουσιάσει την περίληψή της και τις πρόσθετες σκέψεις της. Η άλλη ομάδα που εργάστηκε στο ίδιο θέμα καλείται να συμπληρώσει την παρουσίασή της, εάν έχει πρόσθετες πληροφορίες. Οι άλλες δύο ομάδες θα παρουσιάσουν το τρίτο μέρος του φυλλαδίου με παρόμοιο τρόπο. Τα συμμετέχοντα άτομα μπορούν να αντιδράσουν στις περιλήψεις των άλλων ομάδων και να υποβάλουν ερωτήσεις. Σε περίπτωση που παρουσιάζουν μειωμένη ενεργητικότητα, οι εκπαιδευτές/-τριες θα πρέπει να τους κάνουν ερωτήσεις.</p>
Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση	<p>Μοιραστείτε την οθόνη με το βίντεο ή παρουσιάστε μια εναλλακτική λύση στην αρχή της άσκησης. Στη συνέχεια, κοινοποιήστε ολόκληρο το φυλλάδιο σε ένα αρχείο στη συνομιλία (chat) της συνάντησης και ζητήστε από τα συμμετέχοντα άτομα να το «κατεβάσουν». Εξηγήστε ότι όλα τα άτομα πρέπει να συζητήσουν την πρώτη σειρά ερωτήσεων και ορίστε τα πρώτα breakout rooms. Συζητήστε τα αποτελέσματα στην ολομέλεια και, στη συνέχεια, ορίστε δύο ομάδες στο δεύτερο και δύο ομάδες στο τρίτο μέρος της άσκησης. Ρυθμίστε τα ίδια breakout rooms για άλλα δέκα λεπτά και στη συνέχεια επιστρέψτε στην ολομέλεια για να ολοκληρώσετε τη συζήτηση.</p>

4.11 Προσέξτε την ισορροπία σας

Στόχοι και θέματα	<ul style="list-style-type: none"> • Παροχή εργαλείων για τη διαχείριση του άγχους, την ψυχική ευημερία και την πρόληψη της επαγγελματικής εξουθένωσης (burnout) σε ατομικό και οργανωτικό επίπεδο. • Ενίσχυση της επικοινωνίας σχετικά με τις ανάγκες ψυχικής υγείας στον χώρο εργασίας.
Επαγγελματίες στους/στις οποίους/-ες απευθύνεται	Αυτή η άσκηση είναι χρήσιμη σε διάφορα πλαίσια. Απευθύνεται κυρίως σε επαγγελματίες που εργάζονται στον τομέα της υποστήριξης θυμάτων ή που έρχονται σε επαφή με θύματα στην καθημερινή τους εργασία.
Χρονικό πλαίσιο	30 λεπτά
Οργάνωση της ομάδας	Δύο μεγαλύτερες ομάδες, στη συνέχεια, συζήτηση στην ολομέλεια.
Εξοπλισμός και εργαλεία	Φυλλάδιο με τίτλο: «Προσέξτε την ισορροπία σας».
Οδηγίες	Χρησιμοποιήστε τη μεθοδολογία της γραμμής γνώμης (opinion line) για να αξιολογήσετε τις ανάγκες και τις στάσεις των συμμετεχόντων ατόμων σχετικά με

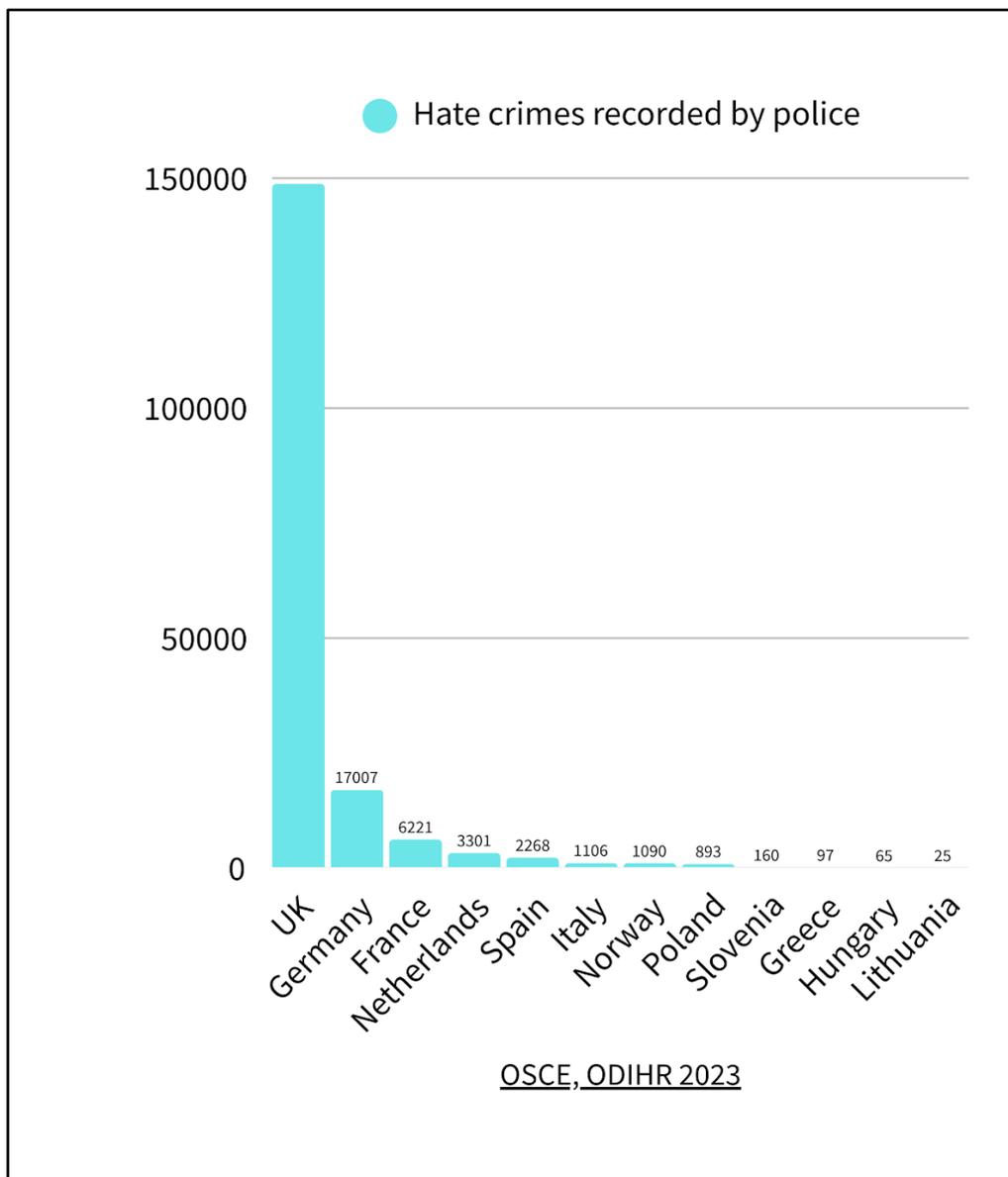
	<p>την επαγγελματική εξουθένωση και την ανθεκτικότητα. Η μία πλευρά της αίθουσας σημειώνεται με τον αριθμό «10» σε ένα κομμάτι χαρτί, ενώ η άλλη πλευρά σημειώνεται με τον αριθμό «1». Πρώτα, ρωτήστε τα συμμετέχοντα άτομα πώς αισθάνονται σχετικά με το επίπεδο επαγγελματικής εξουθένωσης στην καθημερινή τους εργασία (από το 1 έως το 10). Θα πρέπει να σταθούν σε έναν φανταστικό αριθμό στην κλίμακα ανάλογα με την απάντησή τους. Δεύτερον, ρωτήστε τα σε ποιον βαθμό πιστεύουν ότι διαθέτουν επαρκή προσωπικά εργαλεία και στρατηγικές για να διατηρούν την ανθεκτικότητά τους. Τρίτον, ρωτήστε τα σε ποιον βαθμό πιστεύουν ότι ο χώρος εργασίας τους συμβάλλει στη βελτίωση της ανθεκτικότητάς τους και στη μείωση της επαγγελματικής τους εξουθένωσης.</p> <p>Μετά τη φάση προθέρμανσης της άσκησης, ρωτήστε ποιο από τα άτομα κατέχει ηγετική θέση στον χώρο εργασίας του και ποιος είναι ένας/μία «μέσος/-ση» υπάλληλος. Ύστερα, χωρίστε τα συμμετέχοντα άτομα σε δύο ομάδες αντίστοιχα. Αν όλοι/-λες οι επαγγελματίες ανήκουν μόνο σε μία από αυτές τις δύο ομάδες, τότε δύο ομάδες ίσου μεγέθους θα πρέπει να εργαστούν πάνω στο ίδιο σύνολο ερωτήσεων.</p> <p>Μοιράστε το φυλλάδιο «Ηγεσία» και «Υπάλληλοι» στις αντίστοιχες ομάδες. Θα πρέπει να ορίσουν έναν/μία εκπρόσωπο στην αρχή και στη συνέχεια έχουν 15 λεπτά στη διάθεσή τους για να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις:</p> <p>Έχουν εφαρμόσει κάποια από τις μεθόδους που αναφέρονται στα φυλλάδια;</p> <p>Αν ναι, ποια; Ποιο ήταν το αποτέλεσμα; Βρήκαν τη μέθοδο χρήσιμη; Γιατί, ναι/όχι; Κατάφεραν να την κάνουν συνήθεια;</p> <p>Ποιες ήταν οι προκλήσεις κατά την προσπάθεια εφαρμογής μεθόδων πρόληψης της επαγγελματικής εξουθένωσης ή ενίσχυσης της ανθεκτικότητας;</p> <p>Κατά την επιστροφή στην ολομέλεια, ζητήστε από τις ομάδες να συνοψίσουν μερικές βασικές εμπειρίες από τη συζήτησή τους. Αναλογιστείτε τις εμπειρίες τους και συμπληρώστε τα ευρήματά τους με πληροφορίες από το τμήμα «Βασικές σκέψεις» του φυλλαδίου.</p>
<p>Προσαρμογή για διαδικτυακή χρήση</p>	<p>Χρησιμοποιήστε ένα διαδικτυακό εργαλείο έρευνας για να υλοποιήσετε τη φάση προθέρμανσης της άσκησης. Κατόπιν, ζητήστε από τα άτομα που κατέχουν ηγετικές θέσεις να σηκώσουν το χέρι τους στο διαδικτυακό εργαλείο συνάντησης. Κατατάξτε με μη-αυτόματο τρόπο αυτούς/-τές τους/τις επαγγελματίες σε μία ομάδα δημιουργώντας ένα χωριστό breakout room για την άλλη ομάδα. Πραγματοποιήστε την άσκηση με δύο εκπαιδευτές/-τριες, οι οποίοι/-ες θα εισέλθουν στις δύο ομάδες και θα μοιραστούν την οθόνη τους με τα αντίστοιχα μέρη της άσκησης. Μετά το τέλος της άσκησης των 15 λεπτών, επιστρέψτε στην ολομέλεια και υλοποιήστε το μέρος της άσκησης που αφορά την απολογιστική ενημέρωση (debriefing).</p>

Παραρτήματα: Βοηθητικό υλικό

Άσκηση 2.1 Τι κρύβεται πίσω από τους αριθμούς;

Πηγή: OSCE, ODIHR, Hate crime data 2023, <https://hatecrime.osce.org/hate-crime-data>

Άσκηση 2.4 Αξιολογήστε την υπόθεσή σας

Φυλλάδιο με μελέτες περίπτωσης και ερωτήσεις

Μελέτη περίπτωσης 1

Ο Πίτερ είναι ακτιβιστής της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Φόρεσε στολή ιερέα σε μια εκδήλωση Pride και ζωγράφισε ένα φαλλικό σύμβολο στο λογότυπο μιας ακροδεξιάς εξτρεμιστικής ομάδας. Μετά την πορεία, τα προσωπικά του στοιχεία (όνομα, διεύθυνση, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, διεύθυνση εταιρείας) διανεμήθηκαν σε διάφορους εξτρεμιστικούς ιστότοπους ειδήσεων. Μετά το περιστατικό, δέχονταν απειλές μέσω e-mail και μηνυμάτων στα social media για μήνες. Τα γεγονότα τον εξάντλησαν ψυχικά και, λόγω των απειλών, άλλαξε κατοικία αρκετές φορές. Τελικά, κατέθεσε αναφορά στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Η αστυνομία αξιολόγησε την υπόθεση ως συκοφαντική δυσφήμιση και ξεκίνησε έρευνα με βάση αυτή την αξιολόγηση.

- Πιστεύετε ότι η αξιολόγηση του περιστατικού από την αστυνομία είναι σωστή σε αυτή την περίπτωση;
- Ποια άλλη κατηγορία πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη γνώμη σας, με βάση ποια γεγονότα και περιστάσεις;
- Ποιες περιστάσεις θα συνιστούσατε στην αστυνομία να λάβει υπόψη, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα βήματα της έρευνας;

Μελέτη περίπτωσης 2

Ο Μαξ και ο Στίβεν επέστρεφαν στο σπίτι τους, όταν μια ομάδα ατόμων άρχισε να τους κοροϊδεύει μπροστά από το παντοπωλείο. Δύο άτομα από την ομάδα τους ρώτησαν αν είναι γκέι. Προσπάθησαν να αρνηθούν αυτή τη δήλωση, αλλά οι δύο άνδρες άρχισαν να τους χτυπούν και να τους κλωτσούν. Ο Μαξ προσπάθησε να ζητήσει βοήθεια από τα άλλα άτομα της ομάδας, αλλά το μόνο που του απάντησαν ήταν «Φύγε, ρε χαμένε!». Στο μεταξύ, οι δύο άνδρες συνέχισαν να χτυπούν τον Στίβεν. Τελικά, τα υπόλοιπα άτομα της ομάδας ζήτησαν από τους άλλους να σταματήσουν. Το ζευγάρι πήγε στο νοσοκομείο για να λάβει ιατρική έκθεση για τα τραύματά του. Οι δυο τους πήγαν επίσης στην αστυνομία για να αναφέρουν το περιστατικό, αλλά ένιωσαν ότι οι αστυνομικοί που ήταν παρόντες/-ρούσες δεν αντιμετώπισαν την υπόθεση με τη σοβαρότητα που απαιτούσε η βαρύτητα του περιστατικού. Η αστυνομία ανέφερε συκοφαντική δυσφήμιση και πρόκληση ταραχών, ενώ θεώρησε ότι η επίθεση αποτελεί απλή βιαιοπραγία (πλημμέλημα) με βάση τα τραύματα. Μετά από αυτά τα γεγονότα, ο Μαξ και ο Στίβεν επικοινωνούν μαζί σας για να γίνετε ο/η νομικός/-κή τους εκπρόσωπος.

- Πιστεύετε ότι η αξιολόγηση του περιστατικού από την αστυνομία είναι σωστή σε αυτή την περίπτωση;
- Ποια άλλη κατηγορία πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη γνώμη σας, με βάση ποια γεγονότα και περιστάσεις;
- Ποιες περιστάσεις θα συνιστούσατε στην αστυνομία να λάβει υπόψη, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα βήματα της έρευνας;

Μελέτη περίπτωσης 3

Η Νόρα είναι μια τρανς γυναίκα. Περπατούσε προς τη στάση του λεωφορείου στο χωριό της γιαγιάς της για να επιστρέψει στην πρωτεύουσα. Μια ομάδα νεαρών στεκόταν κοντά στη στάση του λεωφορείου. Όταν η Νόρα πλησίασε, άρχισαν να γελάνε και να κάνουν υποτιμητικά σχόλια για την εμφάνισή της. Ένας από αυτούς της έκοψε τον δρόμο και τη ρώτησε φωναχτά αν ήταν «αληθινή γυναίκα». Η Νόρα προσπάθησε να τους αγνοήσει και να συνεχίσει να περπατά, αλλά ένας από τους νεαρούς άρπαξε την τσάντα της και την έσπρωξε δυνατά, με αποτέλεσμα μερικά από τα πράγματά της να πέσουν στο έδαφος. Ένας άλλος άρχισε να τη φωτογραφίζει παρά τη θέλησή της. Όταν έφτασε το λεωφορείο, επιβιβάστηκε γρήγορα και κατάφερε να ξεφύγει από το σημείο. Αργότερα, ανέφερε το περιστατικό στην αστυνομία. Οι αστυνομικοί της είπαν ότι «είναι απλώς παιδιά που έκαναν φασαρία» και κατέγραψαν την υπόθεση ως φθορά ξένης ιδιοκτησίας μικρής αξίας.

- Πιστεύετε ότι η αξιολόγηση του περιστατικού από την αστυνομία είναι σωστή σε αυτή την περίπτωση;
- Ποια άλλη κατηγορία πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη γνώμη σας, με βάση ποια γεγονότα και περιστάσεις;
- Ποιες περιστάσεις θα συνιστούσατε στην αστυνομία να λάβει υπόψη, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα βήματα της έρευνας;

Άσκηση 3.1 Πείτε το σωστά

ΛΟΑΤΚΙ Λεξιλόγιο

Η ικανότητα ενός ατόμου να αισθάνεται έλξη (σωματική ή συναισθηματική) προς άτομα του ίδιου φύλου, άτομα του αντίθετου φύλου ή άτομα διαφορετικού ή οποιουδήποτε φύλου.	
Άτομο που αισθάνεται έλξη προς άλλα άτομα του ίδιου φύλου.	
Άτομο που αισθάνεται έλξη προς άλλα άτομα του αντίθετου φύλου.	
Άτομο που αισθάνεται έλξη τόσο προς άτομα του ίδιου φύλου όσο και προς άτομα του αντίθετου φύλου.	
Η βαθιά και μοναδική εσωτερική εμπειρία ενός ατόμου σχετικά με το φύλο του, η οποία είτε αντιστοιχεί στο φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση είτε διαφέρει από αυτό.	
Ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα εκφράζουν το φύλο τους μέσω της εξωτερικής τους εμφάνισης και συμπεριφοράς (π.χ. ρούχα, χτένισμα, μακιγιάζ, τόνος φωνής κ.λπ.).	
Άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου και η έκφραση φύλου ταιριάζουν με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.	
Άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου ή η έκφραση φύλου διαφέρει από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.	
Άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου ταιριάζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, αλλά μερικές φορές ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου.	
Άτομο που δεν αυτοπροσδιορίζεται ή δεν μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί ως άνδρας ή γυναίκα και δεν ταιριάζει σε αυτή τη δυαδική αντίληψη για τις ταυτότητες φύλου.	
Τα σωματικά, ανατομικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται για να χαρακτηριστεί ένα άτομο ως άνδρας ή γυναίκα (π.χ. χρωμοσώματα, ορμόνες, εσωτερικά και εξωτερικά όργανα, σωματική διάπλαση).	

Άτομο που έχει σωματικά και ανατομικά χαρακτηριστικά που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με σαφήνεια ως αρσενικά ή θηλυκά.	
Φόβος, αποστροφή ή μίσος προς άτομα που έλκονται από άτομα του ίδιου φύλου.	
Φόβος, αποστροφή ή μίσος προς άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν ταιριάζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.	
Κοινωνικό σύστημα κανόνων και αξιών στο οποίο η μόνη αποδεκτή ταυτότητα είναι αυτή που ταιριάζει με το φύλο που αποδόθηκε σε ένα άτομο κατά τη γέννησή του.	
Κοινωνικό σύστημα κανόνων και αξιών στο οποίο ο μόνος αποδεκτός τρόπος να νιώθει κανείς έλξη είναι προς άτομα του αντίθετου φύλου.	
Γυναίκα που αισθάνεται συναισθηματική ή σωματική έλξη προς άλλες γυναίκες.	
Άνδρας που αισθάνεται συναισθηματική ή σωματική έλξη προς άλλους άνδρες. Ο όρος αυτός μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για μια γυναίκα.	
Άτομα που έχουν ρευστή ταυτότητα φύλου ή σεξουαλικό προσανατολισμό και δεν ταιριάζουν σε μία κατηγορία. Είναι επίσης ένας όρος-ομπρέλα για τις μειονότητες φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού.	
Ακρωνύμιο που χρησιμοποιείται για να ορίσει τις σεξουαλικές και έμφυλες μειονότητες, το οποίο προέρχεται από τις λέξεις Lesbian (Λεσβίες), Gay (Ομοφυλόφιλοι), Bisexual (Αμφιφυλόφιλοι/-λες), Transgender (Τρανς), Queer (Κουίρ) και Intersex (Ιντερσεξ).	
Η διαδικασία μέσω της οποίας ένα ΛΟΑΤΚΙ άτομο αναγνωρίζει, αποδέχεται και μοιράζεται με άλλα άτομα τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου του, η οποία διαφέρει από αυτόν της πλειοψηφίας.	
Η διαδικασία κατά την οποία ένα τρανς άτομο αλλάζει τη ζωή του για να ταιριάζει καλύτερα με την ταυτότητα φύλου του. Περιλαμβάνει την ανοιχτή δήλωση της ταυτότητας φύλου, τη νομική αναγνώριση του φύλου, την αλλαγή ονόματος, την ορμονοθεραπεία ή/και τη χειρουργική επέμβαση.	

ΛΟΑΤΚΙ Όροι

Κουίρ	Μετάβαση
Ομοφυλόφιλος/-λη	Χαρακτηριστικά φύλου
Ταυτότητα φύλου	Τρανσφοβία
Τρανς	Ετεροκανονικότητα
Γκέι	Λεσβία
Τραβεστί	Έκφραση φύλου
Μη δυαδικό άτομο	Cisgender
Ομοφοβία	Ίντερσεξ
Cis-κανονικότητα	Αμφιφυλόφιλος/-λη
Σεξουαλικός προσανατολισμός	ΛΟΑΤΚΙ
Coming-out	Ετεροφυλόφιλος/-λη
Πανσέξουαλ	Ασέξουαλ

Λύσεις

Η ικανότητα ενός ατόμου να αισθάνεται έλξη (σωματική ή συναισθηματική) προς άτομα του ίδιου φύλου, άτομα του αντίθετου φύλου ή άτομα διαφορετικού ή οποιοδήποτε φύλου.	Σεξουαλικός προσανατολισμός
Άτομο που αισθάνεται έλξη προς άλλα άτομα του ίδιου φύλου.	Ομοφυλόφιλος/-λη
Άτομο που αισθάνεται έλξη προς άτομα του αντίθετου φύλου.	Ετεροφυλόφιλος/-λη
Άτομο που αισθάνεται έλξη τόσο προς άτομα του ίδιου φύλου όσο και προς άτομα του αντίθετου φύλου.	Αμφιφυλόφιλος/-λη
Η βαθιά και μοναδική εσωτερική εμπειρία ενός ατόμου σχετικά με το φύλο του, η οποία είτε αντιστοιχεί στο φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση είτε διαφέρει από αυτό.	Ταυτότητα φύλου
Ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα εκφράζουν το φύλο τους μέσω της εξωτερικής τους εμφάνισης και συμπεριφοράς (π.χ. ρούχα, χτένισμα, μακιγιάζ, τόνος φωνής κ.λπ.).	Έκφραση φύλου
Άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου και η έκφραση φύλου ταιριάζουν με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.	Cisgender
Άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου ή η έκφραση φύλου διαφέρει από το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.	Τρανς
Άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου ταιριάζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, αλλά μερικές φορές ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου.	Τραβεστί
Άτομο που δεν αυτοπροσδιορίζεται ή δεν μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί ως άνδρας ή γυναίκα και δεν ταιριάζει σε αυτή τη δυαδική αντίληψη για τις ταυτότητες φύλου.	Μη δυαδικό άτομο
Τα σωματικά, ανατομικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται για να χαρακτηριστεί ένα άτομο ως άνδρας ή γυναίκα (π.χ. χρωμοσώματα, ορμόνες, εσωτερικά και εξωτερικά όργανα, σωματική διάπλαση).	Χαρακτηριστικά φύλου

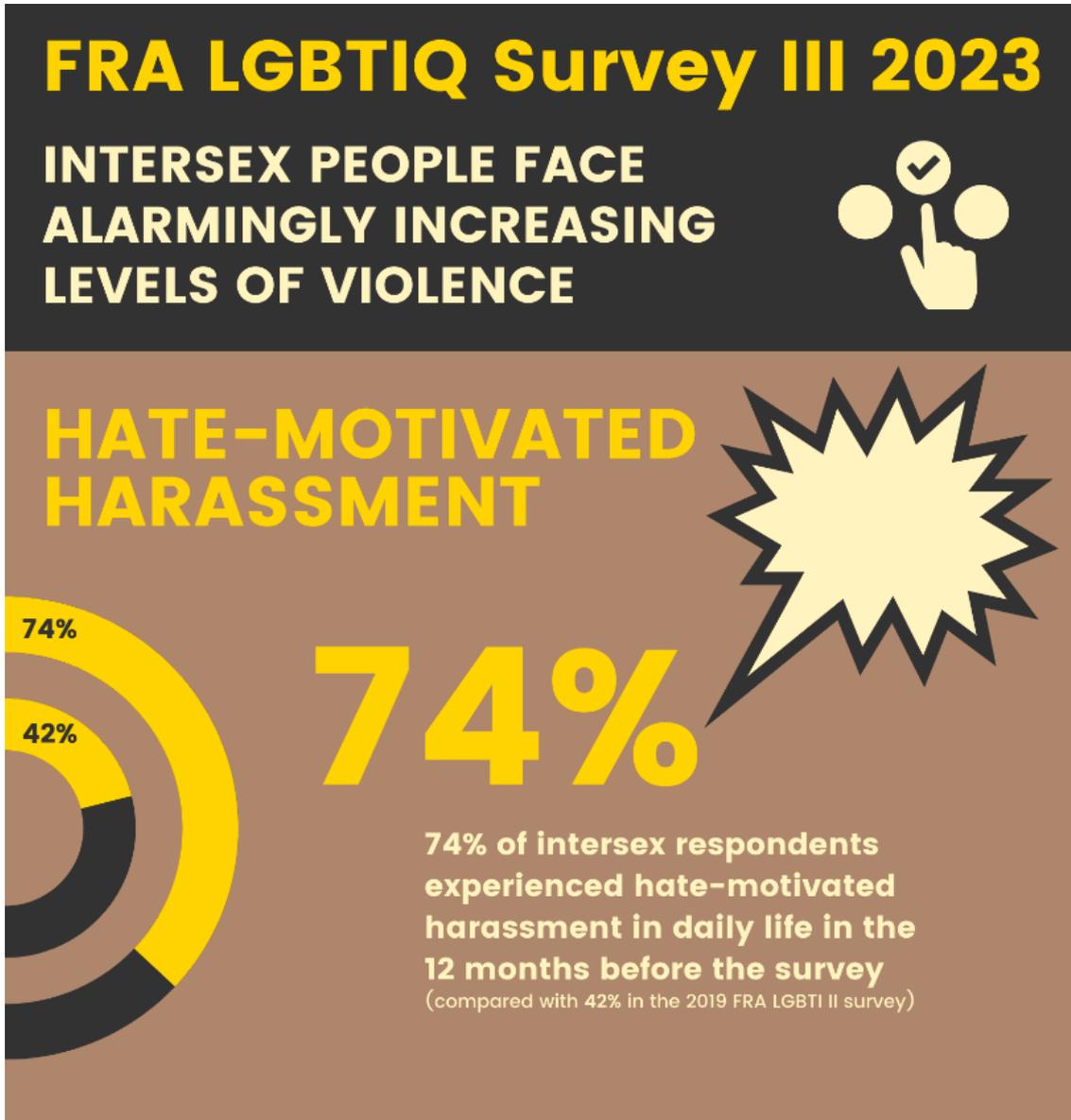

Άτομο που έχει σωματικά και ανατομικά χαρακτηριστικά που δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με σαφήνεια ως αρσενικά ή θηλυκά.	Ίντερσεξ
Φόβος, αποστροφή ή μίσος προς άτομα που έλκονται από άτομα του ίδιου φύλου.	Ομοφοβία
Φόβος, αποστροφή ή μίσος προς άτομα των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν ταιριάζει με το φύλο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση.	Τρανσφοβία
Κοινωνικό σύστημα κανόνων και αξιών στο οποίο η μόνη αποδεκτή ταυτότητα είναι αυτή που ταιριάζει με το φύλο που αποδόθηκε σε ένα άτομο κατά τη γέννησή του.	Cis-κανονικότητα
Κοινωνικό σύστημα κανόνων και αξιών στο οποίο ο μόνος αποδεκτός τρόπος να νιώθει κανείς έλξη είναι προς άτομα του αντίθετου φύλου.	Ετεροκανονικότητα
Γυναίκα που αισθάνεται συναισθηματική ή σωματική έλξη προς άλλες γυναίκες.	Λεσβία
Άνδρας που αισθάνεται συναισθηματική ή σωματική έλξη προς άλλους άνδρες.	Γκέι
Άτομα που έχουν ρευστή ταυτότητα φύλου ή σεξουαλικό προσανατολισμό και δεν ταιριάζουν σε μία κατηγορία. Είναι επίσης ένας όρος-ομπρέλα για τις μειονότητες φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού.	Κουίρ
για να ορίσει τις σεξουαλικές και έμφυλες μειονότητες, το οποίο προέρχεται από τις λέξεις Lesbian (Λεσβίες), Gay (Ομοφυλόφιλοι), Bisexual (Αμφιφυλόφιλοι/-λες), Transgender (Τρανς), Queer (Κουίρ) και Intersex (Ίντερσεξ).	ΛΟΑΤΚΙ
Η διαδικασία μέσω της οποίας ένα άτομο ΛΟΑΤΚΙ αναγνωρίζει, αποδέχεται και μοιράζεται με άλλα άτομα τον σεξουαλικό του προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου του, η οποία διαφέρει από αυτόν της πλειοψηφίας.	Coming-out
Η διαδικασία κατά την οποία ένα τρανς άτομο αλλάζει τη ζωή του για να ταιριάζει καλύτερα με την ταυτότητα φύλου του. Περιλαμβάνει την ανοιχτή δήλωση της ταυτότητας φύλου, τη νομική αναγνώριση του φύλου, την αλλαγή ονόματος, την ορμονοθεραπεία ή/και τη χειρουργική επέμβαση.	Μετάβαση

Άσκηση 3.3 Γιατί αυτά τα άτομα;

Why them? 1. OII Europe

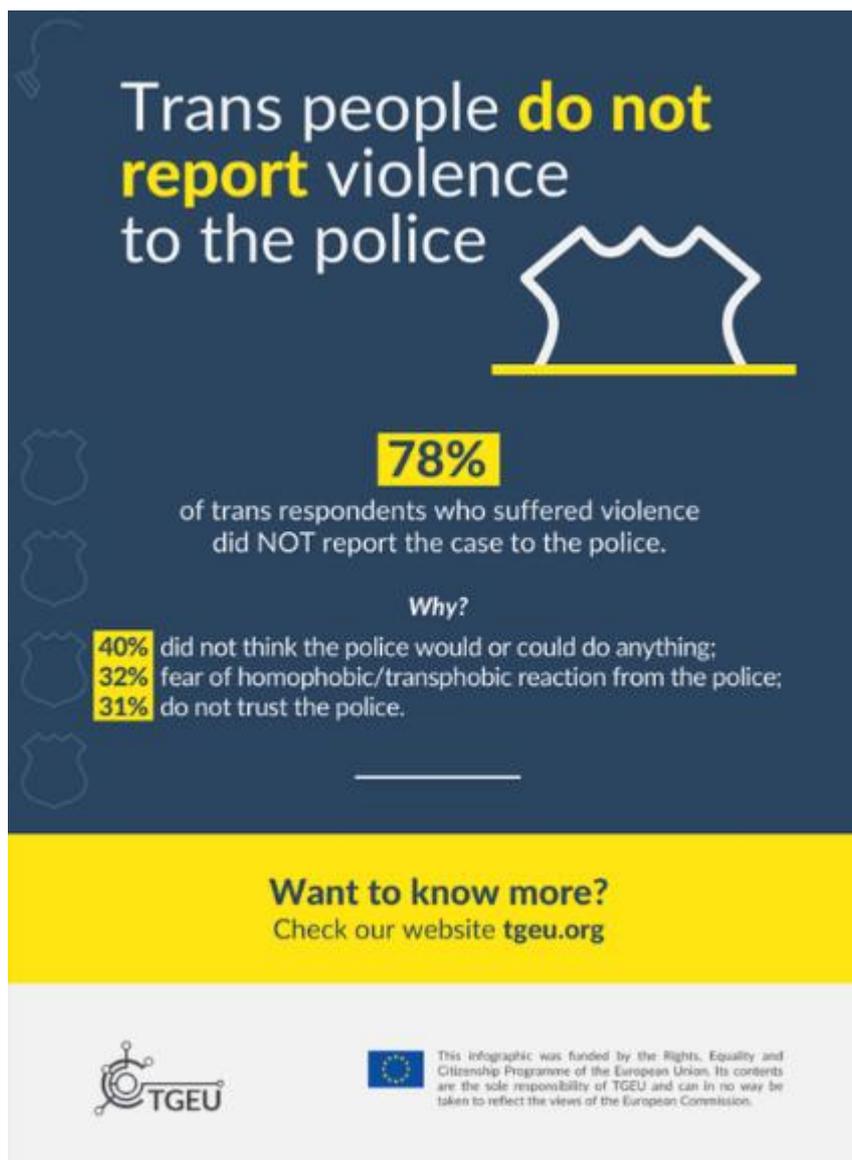

Πηγή: Oii Europe, Infographics – Findings from the FRA LGBTIQ Survey 2023
<https://www.oiiurope.org/infographics-findings-from-the-fra-lgbtiq-survey-2023/>

Why them? 2. TGEU

Πηγή: TGEU, Human Rights Day: Trans People in the EU <https://tgeu.org/human-rights-day-trans-people-in-eu-infographics/>
 Σημείωση: τα παραπάνω τμήματα είναι αποσπάσματα από τα πλήρη γραφήματα που μπορείτε να βρείτε στον ιστότοπο της TGEU.

Προαιρετικό φυλλάδιο: Συμβούλιο της Ευρώπης - Ειδικές πτυχές που αφορούν τα τρανς άτομα

HANDOUT 4.3A: COLLECTING THE EVIDENCE: VICTIMS OF HATE CRIMES AGAINST LGBTI PERSONS – TRANSGENDER-SPECIFIC CONSIDERATIONS

The information outlined below provides some guidelines and good practices for professional and supportive police interaction with transgender victims of crime. A number of the issues are also relevant to intersex persons.

1) Gender identity and law enforcement

As outlined previously, transgender persons suffer high levels of victimisation across a range of crime areas, including sexual violence and murder. Rates of victimisation are greater in the case of certain subgroups such as ethnic minority transgender persons and young transgender persons. Given the high levels of social stigma and criminal victimisation, delivering a professional response to transgender persons should be a priority for law enforcement.

In many countries, transgender persons, in particular those who engage in sex work, often face discrimination by police officers, which can erode trust and make it harder for them to report crimes of which they are the victim. Displaying **professionalism** and **respecting the identity** of a transgender crime victim is vital if police officers are to be able to effectively support and serve this vulnerable minority community.

2) Manage curiosity

Police officers may not have had any interaction with a transgender person prior to their interaction with a transgender victim of crime. As police officers are often naturally inquisitive people, there may be questions that the police officers have in relation to the transgender person's lifestyle, physiology and psychology. It is important to remember that not all transgender persons are a spokesperson for their community. Transgender persons are subject to regular questioning and judgement throughout their lives. They do not need the police to create further stress by asking questions that are not relevant to their professional interaction with the victim. **A key responsibility for police officers is to stay in their professional role and only ask questions that are relevant to the investigation in question.**

When conducting an investigation, police officers should be mindful of the criminal charge they are trying to prove and the information required to provide evidence of a bias motive. It may be relevant to refer to the victim being transgender when proving a transphobic incident. It may not, however, be necessary to provide evidence in relation to more personal elements of the transitioning process, including questions about the person's physical history/anatomy. **If the information is not evidentially related to the crime or the bias motivation, do not ask the question.**

Transgender persons can often encounter judgemental reactions from family, friends and the wider community. When they arrive at a police station, having been the victim of a crime, it is vital that they do not face further judgement from the police. Keep facial expressions neutral and remain professional at all times. Language should be neutral, technical and non-judgemental. The role of a professional police officer is to be supportive and empathetic. **Secondary victimisation is likely to occur if the victim feels that they are going through a second judgemental/discriminatory process when engaging with the criminal justice system.**

2a) Confidentiality

Police officers have a professional responsibility to maintain confidentiality when investigating criminal matters. Transgender persons are often secretive about their past or, for a multitude of reasons, live their life without reference to their being transgender (i.e. as male or female in their new role). Releasing that information to third parties poses significant risks to the individual's safety and mental well-being. It could also cause problems for their relationships with family and friends and employment status. Police officers have a responsibility to keep personal information private. Data protection legislation should also be taken into consideration where it exists. This is particularly relevant in smaller towns and cities where anonymity is harder to maintain.

The role described above should be considered in conjunction with the risk of details of the criminal case reaching the media through court appearances or otherwise. The victim should be told what the risks are so that they can make an informed decision on how to proceed. *This information should never be conveyed in a manner whereby the victim feels they are being dissuaded from making a complaint.* Lastly, **never make promises you cannot keep regarding confidentiality** in order to influence someone to make a criminal complaint.

2b) Supports

Where the victim is particularly distressed, and in particular, where relationships between the transgender community and the police are challenging, it may be appropriate to **ask the transgender victim of crime if they would like to have a friend or family member present**. This person should not be linked evidentially to the case. It may also be helpful to take the statement at a neutral venue such as a community centre or at the victim's home. Local policy and legislation may impact on this, and the relevant policy and legislation should be considered when making such decisions.

3) Use of pronouns

As discussed in Module One, pronouns are the ways in which we refer to people - the use of a person's names, and words like he or she, his or hers. Pronouns are normally gender specific and when interacting with transgender persons, they should be used appropriately.

If you are involved in a brief interaction with a transgender person it may be best to avoid using pronouns where possible, and move on. If your engagement is longer than just a brief engagement, you should **ask the person which pronoun they prefer to use/how they prefer to be addressed**.

If you find yourself using the wrong pronoun it is best to apologise quickly and move on. Lingering on the subject could cause embarrassment for all, and a brief acknowledgement of the error is all that is required.

It is important to note that some transgender persons do not identify as male or female. They identify as *non-binary*. For non-binary persons, pronouns such as they/them/theirs (instead of she/her/hers) are the appropriate pronouns to use for non-binary transgender persons.

It is considered insulting to use the wrong pronoun on purpose and can cause considerable hurt. Police officers' use of the correct pronouns and sensitive questions about preferred pronouns show cultural competence and engender trust.

4) Legal name

Many countries do not legislate to provide for persons changing their name to coincide with their preferred gender. In other circumstances, a transgender person may not be in a position to change their name legally, even if it is permitted by the state. This can create a multitude of challenges, especially when dealing with police officers who are trained and experienced in examining identity documents.

It may be necessary for police officers to use a person's legal/birth name which may not correlate with their preferred gender. Where this legal requirement exists, **it is important to explain the reasons why and when and where the name will be used** (forms, statements, court and medical documents, etc). The police officer should still refer to the person's preferred name and gender when interacting wherever possible.

When taking a statement of complaint, acknowledge the identity of the witness and their preferred name and pronouns and use these when interacting with them. In the statement, commence by stating the witness's *legal name and gender*, and that they identify as *preferred name and gender*. Indicate that from that point on you will refer to the witness legally known as (legal name) as (chosen name). Once this has been clarified in the statement, you should continue to use the person's preferred identity and pronouns throughout the statement/report.

Documents to prove identity/gender should not be requested unless legally necessary for a specific purpose.

5) Body sensitivity

Sexual assault is a sensitive and personally devastating crime. This is particularly true for persons who may have the extra challenge of having difficulties with their own body. Many transgender persons can be anxious about their body parts, causing them to be reluctant to discuss them. This makes building trust even more important.

Where a forensic sexual examination is required, the procedures should be explained to the victim in advance so as to give them enough information to make a decision as to how to proceed. Victims' decisions in such cases should be respected.

6) Domestic violence

At times, internalised transphobia and shame can lead to low self-esteem. For some transgender persons, any relationship may be seen as better than none. This creates a fertile ground for domestic abuse.

Police officers should be aware that the person accompanying a victim of domestic abuse may be the abuser. In these circumstances it may be appropriate to briefly separate the victim and partner and ask questions such as: Do you feel safe at home? Does anyone in your life hit, hurt or threaten you? Is there any reason you may feel uncomfortable or unable to openly answer questions while your companion is present?

7) Family

The police may be required to engage with the family of the victim, particularly if the victim is missing, deceased or not available. Try to sensitively gauge the family's levels of acceptance and identify how far/whether they want to be involved in supporting the investigation. This may include asking if they are interested in talking to the media.

The family may not accept the new gender of their family member and you may find yourself using former details/pronouns when dealing with them. It may be necessary to have two types of conversation, one with the family and one with the victim.

The family of the victim may have no understanding of transgender issues and it may, in certain cases, be appropriate to arrange for them to receive information on the subject and to provide them with victim support services.

8) Detention of transgender persons

If it becomes necessary to arrest a transgender person, the police will have to carefully consider the arrangements for their detention. Most police forces do not have a policy on transgender persons being held in custody. Housing a transgender person with those of their legal/birth gender in prison facilities can be dangerous. Transgender persons are at a high risk of harassment, assault and sexual assault while incarcerated.

Where possible, the transgender person should be detained on their own in the event of short-term detention. For long-term detentions it is advisable to identify a means of housing the prisoner with their preferred gender. Prisoner safety should be the paramount consideration.

For anything other than short-term detention, the police should enquire about any medical transition treatments to ensure the prisoner's health during detention.

9) Intersex-specific issues

Even within a short lapse of time such as 24 hours, intersex persons may have medical needs. For example, cortisol steroid management may be needed to prevent salt wasting, or effective air conditioning may be needed to prevent overheating.

Most persons who are on hormone replacement therapy due to childhood gonadectomies can generally only manage up to 24 hours without accessing their hormones. Action will need to be taken immediately after 24 hours, and consideration must also be given to how much time has passed between the last dose taken and the person being detained.

Intersex persons who are on implants or injections will generally not need access to hormones in the short term. However, they may need access to a trained nurse for injections or a trained doctor for implants.

Among certain groups within the intersex "umbrella", there is a high risk of osteoporosis or osteopenia due to hormone mismanagement in earlier years. In some cases, individuals may have suffered multiple breaks and fractures, meaning their bones can break very easily. It is essential that these issues are included in a supportive and comprehensive needs assessment.

Άσκηση 4.2 Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην πράξη

Μελέτη περίπτωσης 1 - Sabalić κατά Κροατίας

Στην υπόθεση Sabalić κατά Κροατίας (αρ.προσφ. 50231/13), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ομόφωνα ότι είχε διαπραχθεί παραβίαση του Άρθρου 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) σε συνδυασμό με το Άρθρο 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η υπόθεση αφορούσε τον ισχυρισμό της κας Sabalić ότι η αντίδραση των αρχών σε μια βίαιη ομοφοβική επίθεση εναντίον της ήταν ανεπαρκής. Είχε δεχθεί επίθεση σε ένα νυχτερινό κέντρο διασκέδασης όταν αρνήθηκε να ενδώσει στις προτάσεις ενός άνδρα αποκαλύπτοντάς του ότι ήταν λεσβία.

Το Δικαστήριο έκρινε ιδίως ότι η διαδικασία για το πλημμέλημα κατά του επιτιθέμενου της προσφεύγουσας δεν είχε εξετάσει το στοιχείο του εγκλήματος μίσους και είχε οδηγήσει στην επιβολή ενός ευτελούς προστίμου. Αυτή η ουσιώδης παράλειψη δημιούργησε ελάττωμα στη διαδικασία. Ως εκ τούτου, θα ήταν δικαιολογημένο οι αρχές να τερματίσουν ή να ακυρώσουν τη διαδικασία για το πλημμέλημα και να επανεξετάσουν την υπόθεση αντί να απορρίψουν την ποινική καταγγελία της προσφεύγουσας για λόγους διπλής ποινικής δίωξης.

Κύρια γεγονότα: Η προσφεύγουσα, κα Sabalić, είναι υπήκοος Κροατίας και ζει στο Ζάγκρεμπ. Στις 13 Ιανουαρίου 2010, η κα Sabalić δέχθηκε επίθεση σε νυχτερινό κέντρο διασκέδασης στο Ζάγκρεμπ από έναν άνδρα, τον Μ.Μ., όταν αυτή αρνήθηκε να ενδώσει τις προτάσεις του, προσθέτοντας ότι ήταν λεσβία. Τη χτύπησε και την κλώτσησε βίαια, φωνάζοντας «Όλοι εσείς πρέπει να σκοτωθείτε!» και «Θα σε γ..., λεσβία!». Υπέστη πολλαπλούς τραυματισμούς στο σώμα της για τους οποίους νοσηλεύτηκε στο νοσοκομείο.

Ο επιτιθέμενος καταδικάστηκε μέσω της διαδικασίας για ππαισματική παράβαση για διατάραξη της δημόσιας ειρήνης και τάξης και του επιβλήθηκε πρόστιμο 300 κούνα Κροατίας (περίπου 40 ευρώ). Η κα Sabalić, η οποία δεν είχε ενημερωθεί για τη διαδικασία αυτή, άσκησε μήνυση εναντίον του Μ.Μ. στην Εισαγγελία, ισχυριζόμενη ότι ήταν θύμα βίαιου εγκλήματος μίσους και διακρίσεων.

Η Εισαγγελία ξεκίνησε ποινική έρευνα, αλλά τελικά απέρριψε τη μήνυση τον Ιούλιο του 2011, επειδή ο Μ.Μ. είχε ήδη διωχθεί για ππαισμα και η ποινική δίωξή του θα παραβίαζε το δεδικασμένο. Τα εθνικά δικαστήρια επικύρωσαν αυτή την απόφαση.

Παράπονα: Βασισόμενη στο Άρθρο 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) σε συνδυασμό με το Άρθρο 14 (απαγόρευση των διακρίσεων), η κα Sabalić κατήγγειλε ότι η επίσημη απάντηση στην επίθεση εναντίον της, δηλαδή οι διαδικασίες για ππαισματική παράβαση, δεν είχε συμπεριλάβει το στοιχείο του εγκλήματος μίσους και είχε οδηγήσει σε ατιμωρησία του επιτιθέμενου. Στηρίχθηκε επίσης στο Άρθρο 13 (δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή).

Απόφαση του Δικαστηρίου: Το Δικαστήριο επανέλαβε ότι τα κράτη έχουν καθήκον, βάσει της Σύμβασης, να λαμβάνουν όλα τα εύλογα μέτρα κατά τη διερεύνηση βίαιων περιστατικών, αλλά και να εξακριβώνουν αν έχει συμβεί οποιαδήποτε διάκριση. Αυτό το καθήκον περιλάμβανε επίσης τον εντοπισμό και, κατά περίπτωση, την τιμωρία των υπευθύνων της βίας. Οι απαιτήσεις της Σύμβασης δεν είχαν εκπληρωθεί στην περίπτωση της προσφεύγουσας, καθώς οι διαδικασίες για ππαισμα εναντίον του επιτιθέμενου της δεν είχαν εξετάσει το στοιχείο του εγκλήματος μίσους. Επιπλέον, ο επιτιθέμενος είχε καταδικαστεί σε πρόστιμο ύψους περίπου 40 ευρώ, ποσό προφανώς δυσανάλογα μικρό σε σχέση με τη σοβαρότητα της επίθεσης.

Ακόμη και από την άποψη του εσωτερικού δικαίου, η αστυνομία, η οποία γνώριζε από την αρχή ότι ο Μ.Μ. επιτέθηκε στην προσφεύγουσα όταν αυτή του είχε αποκαλύψει τον σεξουαλικό της προσανατολισμό, είχε καθήκον να ενημερώσει την αρμόδια Εισαγγελία, αλλά δεν το έπραξε. Συνολικά, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η απάντηση στην επίθεση μέσω διαδικασιών πταισματικής παράβασης καταδείκνυε ότι το κράτος δεν είχε διασφαλίσει ότι η ομοφοβική βία δεν θα έπρεπε να είναι καθόλου ανεκτή, όπως ορίζει η ΕΣΔΑ. Πράγματι, μια τέτοια απάντηση προκαλούσε αίσθηση αιτιωρησίας για πράξεις βίαιου εγκλήματος μίσους.

Το Δικαστήριο επισήμανε ότι η προηγούμενη καταδίκη του ΜΜ δημιουργούσε επίσημο εμπόδιο στην ποινική δίωξή του για λόγους δεδικασμένου, ενώ είχε δικαιολογηθεί η μη εφαρμογή των αποτελεσματικών μηχανισμών ποινικού δικαίου, σύμφωνα με το επιχείρημα της κυβέρνησης. Ωστόσο, οι ίδιες οι εγχώριες αρχές είχαν δημιουργήσει μια τέτοια κατάσταση έχοντας χωρίς λόγο κινήσει την αναποτελεσματική διαδικασία της πταισματικής παράβασης υπονομεύοντας έτσι τη δυνατότητα να εφαρμοστούν οι σχετικές διατάξεις και απαιτήσεις του εσωτερικού ποινικού δικαίου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου σε ποινικές υποθέσεις δεν ήταν απόλυτη. Το Άρθρο 4 § 2 του 7ου Πρωτοκόλλου (Δικαίωμα κάθε προσώπου να μη δικάζεται ή να τιμωρείται δύο φορές για το ίδιο αδίκημα) της Σύμβασης ρητά επέτρεπε στα Συμβαλλόμενα Κράτη να ανοίξουν ξανά μια υπόθεση σε βάρος ενός κατηγορουμένου, στην οποία, μεταξύ άλλων, είχε εντοπιστεί ένα θεμελιώδες ελάττωμα στη διαδικασία.

Στην υπόθεση της προσφεύγουσας, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το γεγονός ότι δεν διερευνήθηκαν τα κίνητρα μίσους για τη βίαιη επίθεση, ούτε λήφθηκαν υπόψη τέτοια κίνητρα για τον προσδιορισμό της τιμωρίας του επιτιθέμενου, ισοδυναμούσε με «θεμελιώδη ελάττωμα» στη διαδικασία κατά την έννοια του άρθρου 4 § 2 του 7ου Πρωτοκόλλου. Το Δικαστήριο επισήμανε ακόμη ότι οι εγχώριες αρχές θα μπορούσαν να είχαν διορθώσει την κατάσταση, για παράδειγμα, τερματίζοντας ή ακυρώνοντας το αδικαιολόγητο σύνολο διαδικασιών για πταισματική παράβαση, ακυρώνοντας τα αποτελέσματά της και επανεξετάζοντας στη συνέχεια την υπόθεση.

Εν ολίγοις, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι με την κίνηση της αναποτελεσματικής διαδικασίας για πταισματική παράβαση και με την εσφαλμένη διακοπή της ποινικής διαδικασίας για τυπικούς λόγους, οι εγχώριες αρχές είχαν αποτύχει να συμμορφωθούν επαρκώς και αποτελεσματικά στη διαδικαστική τους υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 3 σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της Σύμβασης. Λαμβάνοντας υπόψη τις διαπιστώσεις αυτές, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν προέκυψε ξεχωριστό ζήτημα βάσει του άρθρου 13 της Σύμβασης.

Το Δικαστήριο επιδίκασε στην προσφεύγουσα 10.000 ευρώ για ηθική βλάβη και 5.200 ευρώ για δαπάνες και έξοδα.

Πηγή: ECHR Registrar Press Release. *Croatian authorities' response to violent homophobic attack was ineffective*, 2021.

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-6904894-9271515&filename=Judgment%20Sabalic%20v.%20Croatia%20-%20inadequate%20official%20response%20to%20violent%20homophobic%20attack.pdf>

Μελέτη περίπτωσης 2 - Bednarek και άλλοι κατά Πολωνίας

Στην υπόθεση Bednarek και άλλοι κατά Πολωνίας (αρ.προσφ. 58207/14), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) σε συνδυασμό με το Άρθρο 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η υπόθεση αφορούσε την καταγγελία των προσφευγόντων σχετικά με την ανεπαρκή ανταπόκριση των αρχών σε μια ομοφοβική επίθεση εναντίον τους.

Κύρια γεγονότα: Οι προσφεύγοντες είναι δύο Πολωνοί υπήκοοι και ένας Ουκρανός υπήκοος που διαμένουν στη Βαρσοβία. Την 1η Ιανουαρίου 2013, περίπου στις 3 π.μ., δέχθηκαν επίθεση και ξυλοκοπήθηκαν από δύο αδέρφια και ένα άλλο άτομο ενώ περπατούσαν σε έναν από τους κεντρικούς δρόμους της Βαρσοβίας. Ο πρώτος και ο τρίτος προσφεύγων, που ήταν ζευγάρι, κρατιούνταν χέρι-χέρι.

Μετά το συμβάν, ο πρώτος προσφεύγων ανέφερε στην αστυνομία ότι είχε πόνο στο πρόσωπο και αιμορραγία στη μύτη. Ο δεύτερος ανέφερε ότι δέχθηκε γροθιές κατά τη διάρκεια της επίθεσης, χωρίς όμως να υποστεί τραυματισμό. Ο ίδιος δήλωσε ότι φοβήθηκε για τη ζωή του λόγω των απειλών που εκτόξευσαν οι επιτιθέμενοι.

Η αστυνομία συνέταξε δύο αναφορές για το περιστατικό. Στα έγγραφα αυτά σημειώθηκε ότι ο πρώτος και ο δεύτερος προσφεύγων είχαν δηλώσει ότι η επίθεση είχε ως κίνητρο την ομοφοβία και ότι εκστομίστηκαν υβριστικοί και ομοφοβικοί χαρακτηρισμοί εναντίον τους. Ο φάκελος της υπόθεσης δεν περιέχει άλλα έγγραφα από την ερευνητική φάση της διαδικασίας.

Στις 14 Αυγούστου 2013, το Πλημμελειοδικείο καταδίκασε τους κατηγορούμενους για σωματική βλάβη και ένας από αυτούς καταδικάστηκε επιπλέον για απειλές. Και οι τρεις καταδικάστηκαν σε ποινή φυλάκισης ενός έτους, με αναστολή για τρία χρόνια, ενώ ο καθένας από αυτούς υποχρεώθηκε να καταβάλει περίπου 25 ευρώ σε κάθε προσφεύγοντα.

Οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση υποστηρίζοντας ότι το δικαστήριο πρώτου βαθμού είχε σφάλει απορρίπτοντας το επιχείρημά τους ότι το περιστατικό είχε υποκινηθεί από ομοφοβία και επιβάλλοντας υπερβολικά επιεική ποινή.

Στις 14 Φεβρουαρίου 2014, το Εφετείο επικύρωσε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Έκρινε ότι τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία δεν επιβεβαίωναν τον ισχυρισμό ότι οι πράξεις των κατηγορουμένων είχαν ως κίνητρο το μίσος, τις προκαταλήψεις ή τη διάκριση κατά απόμωμ διαφορετικού σεξουαλικού προσανατολισμού. Το δικαστήριο παρατήρησε ότι τα επιβληθέντα πρόστιμα μπορεί να φαίνονταν χαμηλά, αλλά ανταποκρίνονταν στη δεινή οικονομική κατάσταση των κατηγορουμένων, οι οποίοι δεν είχαν μόνιμη εργασία.

Παράπονα: Βασιζόμενοι στα Άρθρα 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης) και 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες κατήγγειλαν ότι οι αρχές δεν έλαβαν υπόψη το ομοφοβικό κίνητρο των επιτιθέμενων και, αντίθετα, διεξήγαγαν έρευνα, άσκησαν δίωξη και τους δικάσαν για απλά ποινικά αδικήματα. Επίσης, κατήγγειλαν την έλλειψη επαρκών νομοθετικών και άλλων μέτρων στην Πολωνία για τη δίωξη και την καταπολέμηση των εγκλημάτων μίσους που διαπράττονται λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού των θυμάτων.

Απόφαση του Δικαστηρίου: Το Δικαστήριο έκρινε ότι το Άρθρο 3 δεν μπορεί να περιορίζεται σε πράξεις σωματικής κακομεταχείρισης, αλλά καλύπτει και την πρόκληση ψυχολογικής ταλαιπωρίας. Ως εκ τούτου, η μεταχείριση μπορεί να χαρακτηριστεί εξευτελιστική όταν προκαλεί στα θύματα συναισθήματα φόβου, αγωνίας και κατώτερότητας που είναι ικανά να τα ταπεινώσουν και να τα εξευτελίσουν. Το

Δικαστήριο επανέλαβε περαιτέρω ότι η διακριτική μεταχείριση αυτή καθαυτή μπορεί, κατ' αρχήν, να συνιστά εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του Άρθρου 3, όταν φτάνει σε τέτοιο βαθμό σοβαρότητας ώστε να συνιστά προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Το Δικαστήριο επανέλαβε επίσης ότι οι επιθέσεις κατά ΛΟΑΤΙ ατόμων, που προκαλούνται από εκδηλώσεις αγάπης, συνιστούν προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, καθώς στρέφονται κατά των καθολικών εκδηλώσεων αγάπης και συντροφικότητας. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε ότι η μεταχείριση στην οποία υποβλήθηκαν και οι τρεις προσφεύγοντες συνιστούσε προσβολή της αξιοπρέπειάς τους. Ακόμη, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι σωματικές βλάβες που υπέστησαν οι δύο πρώτοι προσφεύγοντες από την επίθεση, δεδομένης της έντασής τους, θα μπορούσαν από μόνες τους να εγείρουν ζήτημα βάσει του Άρθρου 3.

Το Δικαστήριο τόνισε ότι οι επιτιθέμενοι δεν κατηγορήθηκαν ούτε διώχθηκαν για επίθεση με κίνητρο το μίσος. Επιπρόσθετα, η εχθρότητα που επέδειξαν οι επιτιθέμενοι προς άτομα που θεωρούσαν ομοφυλόφιλα δεν ελήφθη υπόψη κατά τον καθορισμό της ποινής, με αποτέλεσμα να καταστεί αόρατη και χωρίς ποινική σημασία αυτή η θεμελιώδης πτυχή του εγκλήματος.

Στην παρούσα υπόθεση, αν και το υλικό του φακέλου της υπόθεσης περιέχει πολύ λίγα έγγραφα από την έρευνα, είναι προφανές ότι οι εθνικές αρχές είχαν να αντιμετωπίσουν εκ πρώτης όψεως ενδείξεις βίας που υποκινήθηκε ή τουλάχιστον επηρεάστηκε από τις προκαταλήψεις των επιτιθέμενων έναντι του σεξουαλικού προσανατολισμού του πρώτου και του τρίτου προσφεύγοντος. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, αυτό απαιτούσε – ακόμη και ελλείψει συγκεκριμένου εγκλήματος μίσους που σχετίζεται με την ομοφοβία στο πολωνικό ποινικό δίκαιο – την αποτελεσματική εφαρμογή των εγχώριων μηχανισμών ποινικού δικαίου που είναι σε θέση να διασαφηνίσουν το πιθανό κίνητρο μίσους με ομοφοβικές προεκτάσεις πίσω από το βίαιο περιστατικό και να εντοπίσουν και, κατά περίπτωση, να τιμωρήσουν επαρκώς τους υπεύθυνους.

Συνοψίζοντας, το Δικαστήριο έκρινε ότι το κράτος δεν εκπλήρωσε επαρκώς το καθήκον του να ανταποκριθεί κατάλληλα σε βίαιες επιθέσεις που υποκινήθηκαν από εχθρότητα έναντι του πραγματικού ή υποτιθέμενου σεξουαλικού προσανατολισμού των θυμάτων. Διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 σε συνδυασμό με το Άρθρο 14. Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η Πολωνία όφειλε να καταβάλει το ποσό των 7.000 ευρώ σε καθέναν από τους τρεις προσφεύγοντες, συν τυχόν φόρους που ενδέχεται να επιβληθούν, για ηθική βλάβη.

Πηγή: European Court of Human Rights, *Bednarek and Others v. Poland* (Application no. 58207/14), Judgment of 10 July 2025.

Μελέτη περίπτωσης 3 - Ηανονς κατά Λετονίας

Στην υπόθεση Ηανονς κατά Λετονίας (αρ.προσφ. 40861/22), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ομόφωνα ότι υπήρξε: παραβίαση των Άρθρων 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης) και 8 (δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε συνδυασμό με το Άρθρο 14 (απαγόρευση των διακρίσεων).

Η υπόθεση αφορούσε μια ομοφοβική επίθεση εναντίον του κ. Ηανονς το 2020 κατά τη διάρκεια ενός περιπάτου με τον σύντροφό του. Το Δικαστήριο σημείωσε ότι δεν ασκήθηκε ποτέ ποινική δίωξη, παρά το γεγονός ότι ο επιτιθέμενος είχε παραδεχθεί ανοιχτά κατά τη διάρκεια της ανάκρισης από την αστυνομία ότι είχε χρησιμοποιήσει ομοφοβικούς υβριστικούς χαρακτηρισμούς και ότι είχε θεωρήσει προσβλητικό το γεγονός ότι ο κ. Ηανονς και ο σύντροφός του κρατούσαν ο ένας τον άλλον από τη μέση. Διαπίστωσε ότι, αντί να αντιδράσουν σθεναρά σε μια επίθεση που είχε σαφώς ως κίνητρο τη διάκριση, οι αρχές κίνησαν διαδικασία που ισοδυναμούσε με ήσσονος σημασίας διατάραξη της δημόσιας τάξης και επέβαλαν στον επιτιθέμενο ένα εξαιρετικά επεικέες πρόστιμο. Μια τέτοια προσέγγιση ενίσχυσε την αίσθηση ατιμωρησίας για τα εγκλήματα που διαπράττονται λόγω μίσους και θα μπορούσε να οδηγήσει στην κανονικοποίηση της εχθρότητας προς τα ΛΟΑΤΙ άτομα, στη διατήρηση μιας κουλτούρας μισαλλοδοξίας και διακρίσεων και στην ενθάρρυνση περαιτέρω παρόμοιων πράξεων.

Κύρια γεγονότα: Ο προσφεύγων, κ. Ηανονς, είναι Λετονός υπήκοος που ζει στη Ρίγα. Στις 8 Νοεμβρίου 2020, ο κ. Ηανονς και ο σύντροφός του βγήκαν να βγάλουν βόλτα τον σκύλο τους, όταν ένας άνδρας άρχισε να τους φωνάζει χρησιμοποιώντας προσβλητική γλώσσα και ομοφοβικούς υβριστικούς χαρακτηρισμούς. Ο άνδρας προσπάθησε να χτυπήσει τον κ. Ηανονς, ο οποίος κατάφερε να βρει καταφύγιο σε ένα κοντινό κατάστημα. Στο μεταξύ, ο σύντροφός του κάλεσε την αστυνομία. Η αστυνομία εντόπισε τον επιτιθέμενο και αργότερα τον ταυτοποίησε ως JP. Ξεκίνησε ποινική διαδικασία εναντίον του με την κατηγορία του «χουλιγκανισμού» και τον ανέκρινε ως ύποπτο. Ο JP παραδέχτηκε ότι είχε αισθανθεί προσβεβλημένος από τον κ. Ηανονς και τον σύντροφό του, οι οποίοι κρατούσαν ο ένας τον άλλον από τη μέση. Δήλωσε ότι είχε έρθει σε αντιπαράθεση με το ζευγάρι, πρώτα λεκτικά και στη συνέχεια σωματικά, προκειμένου να σταματήσει αυτό που θεωρούσε απaráδεκτη δημόσια επίδειξη αγάπης. Η διαδικασία τερματίστηκε τον Μάιο του 2021, καθώς ο ανακριτής διαπίστωσε ότι δεν συνέτρεχαν στοιχεία ποινικού αδικήματος.

Ο κ. Ηανονς άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής υποστηρίζοντας ότι οι πράξεις του JP θα έπρεπε να χαρακτηριστούν ως έγκλημα μίσους σύμφωνα με το Άρθρο 150 του Ποινικού Κώδικα. Ωστόσο, δεν ασκήθηκε καμία ποινική δίωξη, καθώς οι εισαγγελικές αρχές αρνήθηκαν, τελικά τον Μάιο του 2022, να ασκήσουν δίωξη για την επίθεση ως έγκλημα μίσους. Θεώρησαν ότι οι ενέργειες του JP είχαν ως στόχο μόνο τον ίδιο τον κ. Ηανονς και όχι τις σεξουαλικές μειονότητες γενικά, και δεν υποκίνησαν άλλα άτομα σε μίσος, κάτι που θα αποτελούσε απαραίτητο στοιχείο για να χαρακτηριστεί το έγκλημα ως έγκλημα μίσους.

Εκτός από αυτό, τον Ιούνιο του 2021, ο JP κρίθηκε ένοχος για «μικροχουλιγκανισμό» σε διοικητική διαδικασία και του επιβλήθηκε πρόστιμο 70 ευρώ. Ένας άλλος άνδρας που βρισκόταν μαζί με τον JP κατά τη διάρκεια του συμβάντος – και εξέθεσε τα γεννητικά του όργανα μπροστά από το κατάστημα στο οποίο ο κ. Ηανονς είχε αναγκαστεί να κρυφτεί – εντοπίστηκε επίσης, αλλά δεν ήταν δυνατό να ταυτοποιηθεί.

Παράπονα: Βασιζόμενος στο Άρθρο 3 (απαγόρευση της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης), το Άρθρο 8 (δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) και το Άρθρο 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) της Σύμβασης, ο κ. Ηανονς κατήγγειλε ότι οι αρχές δεν διεξήγαγαν

αποτελεσματική έρευνα και δεν άσκησαν δίωξη για αυτό που συνιστούσε ομοφοβικό έγκλημα μίσους. Ιδιαίτερα, υποστήριξε ότι, αν και δεν υπέστη σωματική βλάβη, το περιστατικό ήταν εκφοβιστικό και ταπεινωτικό.

Απόφαση του Δικαστηρίου: Το Δικαστήριο έκρινε ότι, παρότι ο κ. Hanovs δεν είχε υποστεί σωματικές βλάβες, οι επιθέσεις εναντίον ΛΟΑΤΙ ατόμων, που προκαλούνται από εκδηλώσεις αγάπης μεταξύ τους, συνιστούν προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς μετατρέπουν μια στιγμή οικειότητας σε μια στιγμή φόβου και τραύματος. Πέραν αυτού, τέτοιες επιθέσεις εμποδίζουν τα θύματα να εκφράζουν ανοιχτά βασικά ανθρώπινα συναισθήματα και τα αναγκάζουν να ζουν στην αφάνεια και την περιθωριοποίηση. Η απειλή βίας θέτει σε κίνδυνο την ικανότητά τους να ζουν αυθεντικά και τους αναγκάζει να αποκρύπτουν ουσιαστικά στοιχεία της ιδιωτικής τους ζωής για να αποφύγουν τυχόν βλάβες.

Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι η επίθεση κατά του προσφεύγοντος και του συντρόφου του ήταν αρκετά σοβαρή ώστε να απαιτεί την αντίδραση των αρχών. Πράγματι, το κίνητρο της διάκρισης πίσω από την επίθεση δεν αμφισβητήθηκε. Ο J.P. είχε παραδεχθεί ανοιχτά κατά τη διάρκεια της ανάκρισης από την αστυνομία ότι είχε χρησιμοποιήσει ομοφοβικούς υβριστικούς χαρακτηρισμούς και ότι είχε θεωρήσει προσβλητική την επίδειξη αγάπης του και του συντρόφου του.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο σημείωσε ότι η αστυνομία και οι εισαγγελείς είχαν ερμηνεύσει περιοριστικά τις διατάξεις του ποινικού δικαίου που αποσκοπούν στην προστασία των ατόμων από τέτοιου είδους εγκλήματα που διαπράττονται λόγω μίσους, με αποτέλεσμα ο J.P. να μην κατηγορηθεί ούτε να διωχθεί ποινικά.

Παρόλο που είχε κριθεί ένοχος για παράπτωμα σε διοικητική διαδικασία, η προσφυγή σε τέτοια διαδικασία δεν ήταν συμβατή με τη δέσμευση των εθνικών αρχών, βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης, να διασφαλίζουν ότι οι ομοφοβικές επιθέσεις αντιμετωπίζονται και αποτρέπονται κατάλληλα. Αυτό οφείλεται, πρώτον, στο γεγονός ότι δεν αντιμετώπισαν το στοιχείο του μίσους της επίθεσης και, δεύτερον, στο γεγονός ότι το πρόστιμο ήταν εξαιρετικά επιεικές, τόσο από την άποψη της σοβαρότητας της πράξης όσο και από την άποψη του επιβληθέντος ποσού, το οποίο ήταν στο κατώτατο όριο της κλίμακας.

Οι αρχές είχαν κατ' αυτόν τον τρόπο υποβαθμίσει την επίθεση που είχε ως κίνητρο το μίσος αντιμετωπίζοντάς την ως ισοδύναμη με μια μικρή διατάραξη της δημόσιας τάξης, όπως για παράδειγμα μια συμπλοκή μεταξύ μεθυσμένων. Μια τέτοια προσέγγιση ενίσχυε την αίσθηση ατιμωρησίας για τα αδικήματα που είχαν ως κίνητρο το μίσος, γεγονός που αποτελούσε σημαντική απειλή για τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται από τη Σύμβαση. Η μη αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών θα μπορούσε να οδηγήσει στην κανονικοποίηση της εχθρότητας προς τα ΛΟΑΤΙ άτομα, να διαιωνίσει μια κουλτούρα μισαλλοδοξίας και διακρίσεων και να ενθαρρύνει περαιτέρω πράξεις παρόμοιας φύσης.

Ως εκ τούτου, το κράτος παρέλειψε να εκπληρώσει το καθήκον του να παρέχει επαρκή προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ιδιωτικής ζωής του και Hanovs από επίθεση λόγω διακρίσεων, κατά παράβαση των Άρθρων 3 και 8 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το Άρθρο 14. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Λετονία όφειλε να καταβάλει στον προσφεύγοντα 10.000 ευρώ για ηθική βλάβη.

Πηγή: ECHR Registrar Press Release. *Latvian authorities failed to prosecute homophobic hate crime, in breach of the European Convention*, 2024.

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-8004073-11170858&filename=Judgment%20Hanovs%20v.%20Latvia%20-%20authorities%27%20failure%20to%20prosecute%20homophobic%20hate%20crime.pdf>

Άσκηση 4.4 Ώρα για αξιολόγηση

Κάρτες μελετών περίπτωσης

Μελέτη περίπτωσης 1: Στις 21 Ιουλίου, ένα ζευγάρι λεσβίων περπατούσε σε έναν κεντρικό δρόμο της πρωτεύουσας αγκαλιασμένο. Μια γυναίκα τους φώναξε: «Έχω δύο παιδιά, δεν θέλω να βλέπουν τέτοια πράγματα! Φύγετε από εδώ, βρωμοαδερφές!» Στη συνέχεια, έσπρωξε τις δύο κοπέλες από το πεζοδρόμιο. Το ζευγάρι ανέφερε το περιστατικό στην αστυνομία ως ομοφοβικό.

Μελέτη περίπτωσης 2: Ένα μη δυαδικό (non-binary) άτομο έφευγε από ένα γνωστό ετήσιο πάρτι μετά το Pride, αφού είχε τελειώσει η κύρια συναυλία της εκδήλωσης. Φορούσε καθημερινά ρούχα, κοιτάζε το τηλέφωνό του και κατευθυνόταν προς μια στάση του τραμ. Μια ομάδα ανδρών με μαύρες στολές και σύμβολα το έφτυσε λίγα μέτρα μακριά από την είσοδο.

Μελέτη περίπτωσης 3: Ένας αμφιφυλόφιλος (bisexual) νεαρός πήγε σε ένα μάθημα αθλητισμού για μαθητές ηλικίας 16-18 ετών. Ένας άλλος νεαρός που τον γνώριζε μόνο από φήμες τον πλησίασε στα αποδυτήρια και του είπε: «Διάλεξες πλευρά; Άκουσα ότι δεν είσαι σίγουρος. Ας δούμε αν σου αρέσουν και οι ρακέτες». Στη συνέχεια, του έσπρωξε την αθλητική ρακέτα του αρκετές φορές, με αποτέλεσμα να πέσει στο πάτωμα ενώ προσπαθούσε να γείρει προς την άλλη πλευρά. Μερικοί μαθητές στην αίθουσα γέλασαν, ενώ άλλοι ένιωσαν άβολα και αργότερα αναφέρθηκαν στο περιστατικό ως μισαλλοδοξία.

Μελέτη περίπτωσης 4: Μια τρανς γυναίκα ταξίδευε με το μετρό στην πρωτεύουσα. Μιλούσε με μια φίλη της για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στην πρόσβαση σε ορμονοθεραπεία. Ένας άνδρας τις άκουσε και άρχισε να τις προσβάλλει φωναχτά. Απομακρύνθηκαν εντός του συρμού του μετρό. Όταν κατέβηκαν στο σταθμό, ο ίδιος άνδρας τις περίμενε στην αποβάθρα και στάθηκε μπροστά τους με απειλητικό τρόπο. Η γυναίκα και η φίλη της κατάφεραν να ξεφύγουν.

Φύλλο αξιολόγησης

Προστατευόμενο χαρακτηριστικό:

Δείκτης μεροληψίας	Υφιστάμενος δείκτης	Συλλογιστική
1) Η γνώμη ή η αντίληψη του θύματος ή ενός/μιας μάρτυρα		
2) Η εξωτερική εμφάνιση του/της δράστη/-στιδας, οι εκφράσεις του/της κατά τη διάρκεια της πράξης		
3) Η πραγματική ή αντιληπτή διαφορά μεταξύ της ομάδας του/της δράστη/-στιδας και του θύματος		
4) Η εμφάνιση και η συμπεριφορά του θύματος		
5) Οι προκατειλημμένες στάσεις του/της δράστη/-στιδας		
6) Η συμμετοχή οργανωμένων εξτρεμιστικών ομάδων		
7) Η τοποθεσία		
8) Ο χρόνος		
9) Η ένταση, τα μέσα και η φύση της βίας		
10) Δημοσιότητα		
11) Έλλειψη άλλων κινήτρων		

Νομικός χαρακτηρισμός:

Λύσεις

Μελέτη περίπτωσης 1

Προστατευόμενο χαρακτηριστικό: Σεξουαλικός προσανατολισμός

Υφιστάμενοι δείκτες	Λεπτομέρειες
1) Η γνώμη ή η αντίληψη του θύματος ή ενός/μιας μάρτυρα	το ζευγάρι ανέφερε το περιστατικό στην αστυνομία ως ομοφοβικό.
2) Η εξωτερική εμφάνιση του/της δράστη/-στιδας, οι εκφράσεις του/της κατά τη διάρκεια της πράξης	η προσβολή που φώναξε στο ζευγάρι, η αναφορά στην υποτιθέμενη προστασία των παιδιών
3) Η πραγματική ή αντιληπτή διαφορά μεταξύ της ομάδας του/της δράστη/-στιδας και του θύματος	ζευγάρι λεσβιών, ετεροφυλόφιλη δράστιδα
4) Η εμφάνιση και η συμπεριφορά του θύματος	τα θύματα περπατούσαν αγκαλιασμένα
11) Απουσία άλλων κινήτρων	η δράστιδα και τα θύματα δεν γνωρίζονταν προηγουμένως, δεν προέκυψαν άλλα κίνητρα

Νομικός χαρακτηρισμός: έγκλημα μίσους (ή εθνικό ισοδύναμο)

Μελέτη περίπτωσης 2

Προστατευόμενο χαρακτηριστικό: Ταυτότητα φύλου

Υφιστάμενοι δείκτες	Λεπτομέρειες
3) Η πραγματική ή αντιληπτή διαφορά μεταξύ της ομάδας του/της δράστη/-στιδας και της ομάδας του θύματος	οι δράστες ήταν cisgender άτομα (άνδρες), ενώ το θύμα ήταν μη δυαδικό (non-binary) άτομο
6) Η συμμετοχή οργανωμένων εξτρεμιστικών ομάδων	η στολή των δραστών ενδέχεται να αποκαλύπτει την ιδιότητά τους ως μέλη εξτρεμιστικής ομάδας
7) Τοποθεσία	το περιστατικό συνέβη μπροστά από ένα γνωστό μέρος στο οποίο γινόταν πάρτι μετά την παρέλαση Pride
8) Χρόνος	το περιστατικό συνέβη αμέσως μετά την τοπική εκδήλωση Pride και στο τέλος της κύριας συναυλίας σε μια εκδήλωση που θα μπορούσε να έχει δημόσιο χαρακτήρα
9) Η ένταση, τα μέσα και η φύση της βίας	το φτύσιμο είναι μια πράξη που εκφράζει βαθιά έλλειψη σεβασμού και αηδία
11) Έλλειψη άλλων κινήτρων	ο/οι δράστης/-στες και το θύμα δεν γνωρίζονταν προηγουμένως, δεν προέκυψαν άλλα κίνητρα

Νομικός χαρακτηρισμός: έγκλημα μίσους (ή εθνικό ισοδύναμο)

Μελέτη περίπτωσης 3

Προστατευόμενο χαρακτηριστικό: σεξουαλικός προσανατολισμός

Υφιστάμενοι δείκτες	Συλλογιστική
1) Η γνώμη ή η αντίληψη του θύματος ή ενός/μιας μάρτυρα	ορισμένοι μάρτυρες αναφέρθηκαν στο συμβάν ως μισαλλοδοξία
3) Η πραγματική ή αντιληπτή διαφορά μεταξύ της ομάδας του/της δράστη/-στιδας και του θύματος	το θύμα ήταν αμφιφυλόφιλο (bisexual), ενώ ο δράστης θεωρείται ετεροφυλόφιλος
5) Οι προκατειλημμένες στάσεις του/της δράστη/-στιδας	η ερώτηση «διάλεξε πλευρά;» αντικατοπτρίζει την αμφιφοβική προκατάληψη, ενώ η φράση «Ας δούμε αν σου αρέσουν και οι ρακέτες» είναι ταπεινωτική
7) Τοποθεσία	τα αποδυτήρια είναι ανοιχτά σε συνομήλικα άτομα, ενώ είναι ένας οικείος χώρος στο οποίο το θύμα είναι πιο ευάλωτο
9) Η ένταση, τα μέσα και η φύση της βίας	ο δράστης έσπρωξε το θύμα με τη ρακέτα μέχρι να πέσει
10) Δημοσιότητα	η παρουσία άλλων μαθητών, η πρόθεση του δράστη να τους κάνει να γελάσουν
11) Έλλειψη άλλων κινήτρων	ο άλλος μαθητής (δράστης) γνώριζε το θύμα μόνο από φήμες, δεν υπήρχε προηγούμενη προσωπική διαμάχη

Νομικός χαρακτηρισμός: εκφοβισμός, παρενόχληση ή πιθανό έγκλημα μίσους βάσει της εθνικής νομοθεσίας

Μελέτη περίπτωσης 4

Προστατευόμενο χαρακτηριστικό: ταυτότητα φύλου

Υφιστάμενοι δείκτες	Συλλογιστική
1) Η άποψη ή η αντίληψη του θύματος ή ενός/μιας μάρτυρα	το θύμα αναγνωρίζει με σαφήνεια την ταπείνωση ως τρανσφοβική
3) Η πραγματική ή αντιληπτή διαφορά μεταξύ της ομάδας του/της δράστη/-στιδας και της ομάδας του θύματος	το θύμα είναι μια τρανς γυναίκα, η γραμματέας θεωρείται cisgender
5) Οι προκατειλημμένες συμπεριφορές του/της δράστη/-στιδας	την αποκαλεί «άρρωστη» και χλευάζει την παρουσία της στο ιατρείο του/της γυναικολόγου
10) Δημοσιότητα	η ταπείνωση συνέβη μπροστά σε άλλες ασθενείς στην αίθουσα αναμονής
11) Έλλειψη άλλων κινήτρων	το γεγονός ότι η γραμματέας την αποκάλεσε «άρρωστη» αποκλείει την πιθανότητα να μην γνώριζε απλώς ποιες διαδικασίες ισχύουν

Νομική αξιολόγηση: πιθανή διάκριση ή έγκλημα μίσους βάσει της εθνικής νομοθεσίας

Άσκηση 4.10 Αποκαταστατική δικαιοσύνη

Τύποι Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης

Στη **διαμεσολάβηση μεταξύ θύματος και δράστη/-στιδας**, το θύμα και ο/η δράστης/-στιδα συνομιλούν με τη βοήθεια ενός/μιας εκπαιδευμένου/-νης διαμεσολαβητή/-τριας. Το θύμα και ο/η δράστης/-στιδα μπορούν να συναντηθούν άμεσα, δια ζώσης, ή έμμεσα, για παράδειγμα στέλνοντας επιστολές ή επικοινωνώντας μεταξύ τους μέσω του/της διαμεσολαβητή/-τριας. Η διαδικασία πρέπει να είναι ασφαλής και για τα δύο μέρη, ενώ ο/η δράστης/-στιδα πρέπει να αποδεχθεί ή να μην αρνηθεί την ευθύνη για το έγκλημα.

Οι κοινοτικές και οικογενειακές **ομαδικές διαβουλεύσεις** έχουν ως στόχο να φέρουν σε επαφή το θύμα, τον/τη δράστη/-στιδα και τις οικογένειές τους, και μερικές φορές και την κοινότητα. Τα μέρη θα συμμετάσχουν σε μια διαδικασία που διευκολύνεται από επαγγελματίες, με σκοπό να προσδιορίσουν ένα επιθυμητό αποτέλεσμα, να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες του εγκλήματος και να διερευνήσουν τρόπους για να αποτραπεί η επανάληψη της παραβατικής συμπεριφοράς. Αυτή η μορφή αποκαταστατικής δικαιοσύνης χρησιμοποιείται κυρίως για να αντιμετωπίσει ο/η δράστης/-στιδα τις συνέπειες της συμπεριφοράς του/της και να αποκαταστήσει τη ζημιά. Με τη συμμετοχή του δικτύου του/της δράστη/-στιδας, οι διαβουλεύσεις συμβάλλουν στο να διασφαλιστεί ότι ο/η δράστης/-στιδα θα συμμορφωθεί με τα συμφωνηθέντα αποτελέσματα.

Στους **κύκλους επιβολής ποινών**, το θύμα, ο/η δράστης/-στιδα, οι οικογένειές τους, αλλά και ο/η δικαστής, οι αστυνομικοί και ο/η εισαγγελέας κάθονται μαζί σε κύκλο, αντικριστά. Ο κύκλος χρησιμοποιείται για την επίτευξη ομοφωνίας σχετικά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο επίλυσης της σύγκρουσης. Λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες του θύματος, η προστασία της κοινότητας και η τιμωρία και η αποκατάσταση του/της δράστη/-στιδας. Γενικά, αυτή η μορφή αποκαταστατικής δικαιοσύνης είναι διαθέσιμη μόνο στην περίπτωση που ο/η δράστης/-στιδα ομολογήσει την ενοχή του/της και διεξάγεται στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.

Οι **κύκλοι ειρήνευσης** χρησιμοποιούνται για να θεραπεύσουν τις τραυματισμένες σχέσεις και να αποκαταστήσουν την αρμονία στην κοινότητα. Τα άμεσα εμπλεκόμενα μέρη σε μια σύγκρουση κάθονται σε κύκλο μαζί με έναν/μια εκπαιδευμένο/-νη «ειρηνοποιό» (peacemaker). Συζητούνται οι αιτίες της σύγκρουσης και τα μέρη προσπαθούν να επιλύσουν τη σύγκρουση, να προωθήσουν τη θεραπεία και να βοηθήσουν τα συμμετέχοντα άτομα να αποφύγουν μελλοντικά προβλήματα.

Η **αποκαταστατική αναστολή** σημαίνει ότι ο/η δράστης/-στιδα και το δικαστήριο συνάπτουν μια σύμβαση. Το δικαστήριο αναστέλλει την ποινή εάν ο/η δράστης/-στιδα συμμορφωθεί με ορισμένους αποκαταστατικούς όρους. Ο/Η δράστης/-στιδα αποζημιώνει άμεσα την κοινότητα και τα θύματά του/της για τις επιβλαβείς πράξεις του/της, και είναι λιγότερο πιθανό να υποτροπιάσει.

Πηγή: KLIQ Academy, Let's Go By Talking: Innovative paths through restorative justice for victims of anti-LGBT hate crimes (e-learning): <https://kliqacademy.be/en/onderwerpen/types-of-rj/>

Αν ο στόχος είναι να εμβαθύνουν στο θέμα, οι εκπαιδευτές/-τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις αναλυτικότερες περιγραφές στις σελίδες 20-23 του εγχειριδίου Safe to be Handbook του έργου Speak Out, το οποίο είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

<https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/speakout-handbook.pdf>

Αποτελέσματα της Διαδικασίας

Τα θύματα και οι δράστες/-στιδες επιθυμούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία αποκαταστατικής δικαιοσύνης.

Τα θύματα θέλουν να συναντήσουν τους/τις δράστες/-στιδες για να τους κάνουν ερωτήσεις, να ζητήσουν αποζημίωση, να θεραπευτούν από το έγκλημα και να αποτρέψουν την επανάληψη του εγκλήματος. Οι δράστες/-στιδες θέλουν να συμμετάσχουν στη διαδικασία για να αποκαταστήσουν τη ζημιά που έχουν προκαλέσει και να εκφράσουν τη μεταμέλειά τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο/η δράστης/-στιδα θέλει να συμμετάσχει για να αποφύγει τη δίωξη ή να επιτύχει συμφωνία με την εισαγγελία. Η κατανόηση του εγκλήματος από την κοινότητα υποστηρίζει το θύμα και πείθει τον/τη δράστη/-στιδα να αναλάβει την ευθύνη.

Τα θύματα και οι δράστες/-στιδες έχουν μια πολύ πιο ικανοποιητική εμπειρία από τη δικαιοσύνη.

Όπως διαβάσατε προηγουμένως, οι διαδικασίες αποκατάστασης αξιοποιούν τη συμμετοχή των θυμάτων και των δραστών/-στιδών πιο αποτελεσματικά από το παραδοσιακό σύστημα δικαιοσύνης. Λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και τα συμφέροντα των θυμάτων. Οι δράστες/-στιδες πιστεύουν επίσης ότι αντιμετωπίζονται πιο δίκαια από ό,τι μέσω της παραδοσιακής δικαιοσύνης. Και τα δύο μέρη συνδέουν την αποκαταστατική δικαιοσύνη με τη δίκαιη μεταχείριση.

Η αποκαταστατική δικαιοσύνη εξοικονομεί χρήματα.

Η αποκαταστατική δικαιοσύνη μειώνει το κόστος της επανεκδίκασης. Η διαμεσολάβηση μεταξύ θύματος και δράστη/-στιδας διαρκεί το ένα τρίτο του χρόνου που απαιτείται για τις υποθέσεις χωρίς διαμεσολάβηση. Η συνάντηση με τον/τη δράστη/-στιδα έχει αποδειχθεί ότι μειώνει τα συμπτώματα μετατραυματικού στρες των θυμάτων. Επιπλέον, μπορεί να έχει θεραπευτικά οφέλη για τα μέλη της οικογένειας των θυμάτων ανθρωποκτονίας. Αυτά τα μακροπρόθεσμα οφέλη για την υγεία μπορούν να μειώσουν το κόστος υγείας.

Οι διαδικασίες αποκατάστασης έχουν θετικά αποτελέσματα.

Μελέτες αναφέρουν με συνέπεια ότι οι διαδικασίες αποκατάστασης επιτυγχάνουν τουλάχιστον 85% ικανοποίηση μεταξύ των θυμάτων και μειώνουν τον φόβο περαιτέρω βλάβης στο θύμα. Παράλληλα, μειώνουν την υποτροπή των παραβατών/-τιδών και αυξάνουν τη συμμόρφωσή τους με την αποκατάσταση σε σύγκριση με τα πιο παραδοσιακά προγράμματα ποινικής δικαιοσύνης.

Πηγή: KLIQ Academy

Common attributes of restorative justice programmes

Crime victims are provided with an opportunity to:	Offenders are provided with an opportunity to:
<ul style="list-style-type: none"> • Be directly involved in resolving the situation and addressing the consequences of the offence • Receive answers to their questions about the crime and the offender • Express themselves about the impact of the offence • Receive restitution or reparation • Receive an apology • Restore, when appropriate, a relationship with the offender • Reach closure 	<ul style="list-style-type: none"> • Acknowledge responsibility for the offence and understand the effects of the offence on the victim • Express emotions (even remorse) about the offence • Receive support to repair harm caused to the victim or oneself and family • Make amends or restitution/reparation • Apologize to victims • Restore their relationship with the victim, when appropriate • Reach closure

Πηγή: UNODC

Κίνδυνοι της Διαδικασίας

Δευτερογενής Θυματοποίηση

Η δευτερογενής θυματοποίηση είναι «η θυματοποίηση που δεν προκύπτει ως άμεσο αποτέλεσμα της εγκληματικής πράξης, αλλά μέσω της αντίδρασης των θεσμών και των ατόμων απέναντι στο θύμα». Η δευτερογενής θυματοποίηση μπορεί να εμφανιστεί με πολλές μορφές, καθώς και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Αν και η αποκαταστατική δικαιοσύνη έχει πλεονεκτήματα για τα θύματα, υπάρχει κίνδυνος δευτερογενούς θυματοποίησης. Οι δράστες/-στιδες θα μπορούσαν να επιδεινώσουν το τραύμα του θύματος σε περίπτωση που το θύμα και ο/η δράστης/-στιδα συναντηθούν. Είναι σημαντικό ο/η διαμεσολαβητής/-τρια να είναι ενήμερος/-ρη για τον κίνδυνο αυτό και να είναι σε θέση να τον ελαχιστοποιήσει, ώστε το θύμα να μπορέσει να ανακάμψει πραγματικά από το έγκλημα.

Για τη διευκόλυνση μιας αποτελεσματικής αποκαταστατικής πρακτικής και την πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης, υπάρχουν ορισμένα χαρακτηριστικά που πρέπει να πληρούνται όταν εργάζεστε εφαρμόζοντας μια προσέγγιση αποκατάστασης:

- Πρέπει να υπάρχει αναγνώριση θύμα και δράστης/-στιδα.
- Ο/Η διαμεσολαβητής/-τρια πρέπει να είναι αμερόληπτος/-πτη.
- Ο/Η διαμεσολαβητής/-τρια πρέπει να διασφαλίζει την ασφάλεια όλων των συμμετεχόντων ατόμων.
- Ο/Η διαμεσολαβητής/-τρια πρέπει να θεωρεί τη συμμετοχή των θυμάτων κεντρικής σημασίας.
- Ο/Η διαμεσολαβητής/-τρια πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένος/-νη.
- Όλα τα μέρη πρέπει να είναι καλά ενημερωμένα σχετικά με τη διαδικασία, ώστε να είναι σε θέση να λάβουν μια ενημερωμένη απόφαση για τη συμμετοχή τους.
- Το θύμα και ο/η δράστης/-στιδα πρέπει να δείξουν προθυμία να συμμετάσχουν, καθώς η διαδικασία πρέπει να είναι εκούσια.
- Ο/η δράστης/-στιδα πρέπει να αποδεχθεί την ευθύνη για το έγκλημα.
- Η συμμετοχή δεν αποτελεί απόδειξη ενοχής.
- Όλοι τα συμμετέχοντα άτομα πρέπει να είναι καλά προετοιμασμένα. Αυτό σημαίνει ότι και ο/η διαμεσολαβητής/-τρια πρέπει να είναι καλά προετοιμασμένος/-νη. Καλό είναι ο/η διαμεσολαβητής/-τρια να έχει μιλήσει και με τα δύο μέρη πριν συναντηθούν.
- Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι όλες οι απόψεις είναι σημαντικές.
- Σε περίπτωση που βρεθούν λύσεις, όλα τα μέρη πρέπει να συμφωνήσουν σε αυτές.
- Σε περίπτωση που έχει επιτευχθεί συμφωνία, αυτή πρέπει να είναι εκούσια και λογική.
- Πρέπει να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα των διαδικασιών.

Πηγή: KLIQ Academy

Συγκατάθεση και απόψεις των θυμάτων

Πρώτο παράδειγμα

Συνεντευξιαστής/-στρια: «Αν είχατε την ευκαιρία να καθίσετε με τον/τη δράστη/-στιδα σε ένα ασφαλές περιβάλλον και να συζητήσετε μαζί του/της για τον αντίκτυπο του εγκλήματος και στους δύο σας στο πλαίσιο μιας διαδικασίας διαμεσολάβησης, θα ήσασταν ανοιχτοί/-χτές σε αυτό;»

Συνεντευξιαζόμενο άτομο: «Όχι, ακόμα και η σκέψη μου προκαλεί θυμό. Δεν πρέπει και δεν μπορεί να είναι καθήκον και ευθύνη του θύματος να μιλήσει με τον/τη δράστη/-στιδα και να προσπαθήσει να του/της εξηγήσει γιατί αυτό που έκανε είναι κακό ή οτιδήποτε άλλο. Δεν χρειάζομαι τη συγγνώμη του/της ή οτιδήποτε άλλο, δεν θέλω να είμαι υπεύθυνος για αυτό.»

Δεύτερο παράδειγμα

Συνεντευξιαστής/-στρια: «Ποια είναι η γνώμη σας για τη διαμεσολάβηση σε περιπτώσεις εγκλημάτων μίσους;»

Συνεντευξιαζόμενο άτομο: «Σε περιπτώσεις όπως η δική μου [δημόσιες λεκτικές απειλές στον χώρο εργασίας] θα το ενέκρινα, θα είχε σημαντικότερο αντίκτυπο αν το θύμα, ο/η δράστης/-στιδα και οι εργαζόμενοι/-νες στον χώρο εργασίας συμμετείχαν από κοινού σε μια τέτοια διαδικασία. Θα είχε μεγαλύτερο αντίκτυπο από την παράδοση μιας γραπτής ειδοποίησης στον/στη δράστη/-στιδα χωρίς καμία άλλη συνέχεια. Ωστόσο, σε πιο βίαια εγκλήματα, όπου διακυβεύεται η σωματική ακεραιότητα ή η ζωή του θύματος, η διαμεσολάβηση δεν αποτελεί λύση.»

Πηγή: Συνεντεύξεις έρευνας του έργου ENACT στην Ουγγαρία, οι οποίες διεξήχθησαν από την Háttér Society.

Άσκηση 4.11 Προσέξτε την ισορροπία σας

Κίνδυνοι της Διαδικασίας

1. Συμπεριλάβετε την υποστήριξη της ευημερίας των εργαζομένων στο πλαίσιο της αποτελεσματικότητας και της λειτουργίας του οργανισμού.
2. Αποφύγετε τον στιγματισμό των προβλημάτων ψυχικής υγείας και ευαισθητοποιήστε σχετικά με τη σημασία της πρόληψής τους.
3. Παράσχετε στους/στις υπαλλήλους την ευκαιρία για περιστασιακά διαλείμματα ή ημέρες άδειας για λόγους ψυχικής υγείας.
4. Βοηθήστε στη δημιουργία ομάδων αλληλοϋποστήριξης και συνδέστε μεταξύ τους τους/τις υπαλλήλους που εκτελούν παρόμοια εργασία με τα θύματα, για παράδειγμα.
5. Προωθήστε τη δημιουργία προγραμμάτων καθοδήγησης, στα οποία οι πιο έμπειροι/-ρες εργαζόμενοι/-νες μπορούν να συμβουλευούν τους/τις νεότερους/-ρες σχετικά με την εργασία τους και τις στρατηγικές ανθεκτικότητας.
6. Υποστηρίξτε την έρευνα σχετικά με την ευημερία των εργαζομένων και, αν είναι εφικτό, διεξαγάγετε έρευνες σχετικά με αυτό το θέμα.
7. Ενθαρρύνετε και, αν είναι δυνατόν, υποστηρίξτε τους/τις υπαλλήλους να απευθύνονται σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας ή άλλους/-λες ειδικούς, εάν χρειαστεί.
8. Προωθήστε τις διαδικτυακές ευκαιρίες για αναζήτηση συμβουλών και υποστήριξης από ομοτίμους/-μες.
9. Διδάξτε τεχνικές διαχείρισης του άγχους στους/στις υπαλλήλους και κάντε προσαρμογές για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή τέτοιων τεχνικών (π.χ. κοινοποιήστε τα προβλήματα με διαφάνεια, συζητήστε μαζί τη διαχείριση του χρόνου και τον καταμερισμό των εργασιών).
10. Συνεργαστείτε με άλλα εξειδικευμένα ιδρύματα και οργανισμούς σε σχέση με αυτό το θέμα.

Εργαζόμενα άτομα

Στρατηγικές για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας:

1. Αυτογνωσία και αναστοχασμός

Η αυτογνωσία είναι το κλειδί για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας. Οι επαγγελματίες πρέπει να κατανοήσουν τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις και να συνειδητοποιήσουν τον αντίκτυπο της έκθεσής τους στο άγχος στον χώρο εργασίας. Η αναστοχαστική σκέψη για τον εαυτό τους μπορεί να τους/τις βοηθήσει να αναγνωρίσουν τις δυσκολίες τους και να καταλάβουν τι πρέπει να βελτιώσουν.

2. Υποστήριξη από την κοινότητα

Η αλληλεγγύη και οι σχέσεις με την κοινότητα είναι σημαντικοί παράγοντες για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας. Οι επαγγελματίες χρειάζονται άλλους ανθρώπους που τους/τις κατανοούν και τους/τις υποστηρίζουν, ακόμη και αν η δουλειά τους συνίσταται στην υποστήριξη πελατών/-

πισσών. Ένας/Μια μέντορας, ένας/μια προπονητής/-τρια, μια ομάδα ομοτίμων, η οικογένεια ή οι φίλοι/-λες μπορούν να αποτελέσουν σημαντικά πρόσωπα για την ενίσχυση των σχέσεων.

3. Καθορισμός στόχων και αυτοέλεγχος

Είναι σημαντικό να είμαστε ρεαλιστές/-στριες όσον αφορά τα επιτεύγματα στον χώρο εργασίας, καθώς και τα επιτεύγματα και την ανάπτυξη ανθεκτικότητας. Η στρατηγική σκέψη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον καθορισμό συγκεκριμένων στόχων και τον προγραμματισμό της κατανομής του χρόνου και των πόρων για την επόμενη περίοδο, προκειμένου να επιτευχθούν οι εν λόγω στόχοι.

4. Βελτίωση της ευελιξίας

Η επίλυση προβλημάτων και η δημιουργική σκέψη αποτελούν μέρος των καθημερινών εργασιακών διαδικασιών σε απαιτητικά περιβάλλοντα. Είναι χρήσιμο να αντιμετωπίζουμε τις προκλήσεις ως ευκαιρία για ανάπτυξη και καινοτομία.

Στρατηγικές για τη διαχείριση του άγχους:

1. Διαλογισμός και ενσυνειδητότητα

Η εστίαση στην παρούσα στιγμή βοηθά στη διατήρηση της συναισθηματικής ισορροπίας. Ο διαλογισμός, οι ασκήσεις αναπνοής και η χαλάρωση μειώνουν το άγχος και δημιουργούν ευκαιρίες για να βιώσετε και να βελτιώσετε τον αυτοέλεγχο.

2. Σωματική δραστηριότητα

Η τακτική σωματική άσκηση ενισχύει την ψυχική ευεξία. Η σωματική κίνηση - γιόγκα, τρέξιμο ή περπάτημα - μειώνει τα επίπεδα άγχους και ενισχύει τα επίπεδα συγκέντρωσης.

3. Διαχείριση χρόνου

Το άγχος συχνά οφείλεται στο γεγονός ότι καλούμαστε να ανταπεξέλθουμε σε πάρα πολλές υποχρεώσεις ταυτόχρονα. Ο καθορισμός προτεραιοτήτων και η βελτίωση της αποδοτικότητας του χρόνου, καθώς και η ανάθεση υποχρεώσεων σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορούν να βοηθήσουν στην αποφυγή της επαγγελματικής εξουθένωσης.

4. Δημιουργική έκφραση

Η καλλιτεχνική έκφραση, όπως το γράψιμο, το σχέδιο, η ζωγραφική ή η μουσική, βοηθά στην επεξεργασία των συναισθημάτων και παρέχει την ευκαιρία να τα κατανοήσουμε, να τα αλλάξουμε, να τα απολαύσουμε, να τα απελευθερώσουμε, να τα ρυθμίσουμε ή να τα μεταδώσουμε. Για πολλούς ανθρώπους, η καλλιτεχνική έκφραση μπορεί να είναι πιο ασφαλής και λιγότερο ενοχλητική από τη λεκτική επικοινωνία.

Βασικές σκέψεις

Η υποστήριξη των θυμάτων και η νομική συνδρομή μπορεί να είναι αγχωτική για πολλούς/-λές επαγγελματίες λόγω του υψηλού φόρτου εργασίας, της μαρτυρίας αδικιών και της ανάγκης να χειριστούν δύσκολες καταστάσεις. Οι επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα έχουν αυξημένη ανάγκη να διατηρήσουν τη σωματική και ψυχική τους υγεία. Η ανάπτυξη ανθεκτικότητας και η διαχείριση του άγχους είναι σημαντικές για να μπορούν να συνεχίσουν τη δουλειά τους μακροπρόθεσμα.

Οι επαγγελματίες συχνά αισθάνονται ότι δεν μπορούν να μιλήσουν για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, καθώς έχουν την ευθύνη να υποστηρίζουν άλλα άτομα. Αυτή η νοοτροπία συνοδεύεται από κοινές λανθασμένες πεποιθήσεις σχετικά με τα επαγγελματικά καθήκοντα και μη ρεαλιστικές προσδοκίες για θυσίες, οι οποίες δημιουργούν εμπόδια στην κοινοποίηση των προσωπικών αναγκών και στην αναζήτηση βοήθειας.

Οι επαγγελματίες που εργάζονται καθημερινά με θύματα συνήθως αναπτύσσουν ενσυναίσθηση προς αυτά, αλλά η έκθεση σε μαρτυρίες αδικίας και βλάβης είναι ψυχικά και σωματικά εξουθενωτική για αυτούς/-τές. Τα συναισθήματα που βιώνουν από δεύτερο χέρι (π.χ. τραύμα, φόβοι, άγχος) μπορούν να αυξήσουν τα επίπεδα άγχους τους και να προκαλέσουν εξουθένωση. Όταν το άγχος είναι συνεχές, προκαλεί βιοχημική ανισορροπία στο ανθρώπινο σώμα και το καθιστά ευάλωτο σε περαιτέρω αντιδράσεις στο άγχος. Οι συνεχείς και προγραμματισμένες παρεμβάσεις μπορούν να διακόψουν αυτούς τους αρνητικούς κύκλους και να βοηθήσουν στην αποκατάσταση της ανθεκτικότητας, η οποία συνοδεύεται από επαρκείς σωματικές λειτουργίες και ικανότητα σύνδεσης με άλλα άτομα.

Οι συνάδελφοι μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία μιας κοινότητας που μοιράζεται τις ίδιες αξίες και προκλήσεις και νοιάζεται για τις ανάγκες των άλλων.

Η ανθεκτικότητα είναι η ικανότητα να ξεπερνά ένα άτομο τις δυσκολίες και να προσαρμόζεται στις αλλαγές. Η ανθεκτικότητα βοηθά τους/τις επαγγελματίες να διατηρήσουν τα κίνητρά τους μακροπρόθεσμα. Συχνά μιλάμε για την ανθεκτικότητα ως ατομική ικανότητα, αλλά δεν μπορεί να αναπτυχθεί χωρίς την υποστήριξη μιας κοινότητας, καθώς η μοναξιά από μόνη της είναι μια αγχωτική κατάσταση. Αν ένα άτομο αντιμετωπίζει μόνο του τις δυσκολίες του, χάνει την αίσθηση της εμπιστοσύνης και δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τις εξωτερικές απειλές μεμονωμένα. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αντιμετωπίζονται οι δυσκολίες και να βελτιώνεται η ανθεκτικότητα όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο, αλλά και σε θεσμικό/οργανωτικό πλαίσιο.

Πηγή: Háttér Society, *Burnout prevention and resilience building among staff members of Hungarian civil society organizations*, 2025.

<https://hatter.hu/kiadvanyaink/kiages-prevencio-es-a-reziliencia-erositese-magyarorszagi-jogvedo-civil-szervezetek>

